

پښتو ته دوهم ادبي سوغات

د

عبدالقادري خان خټک

ديوان

قندهار

Ketabton.com

د عبدالقادر خان خټک دیوان

چی د اعلیحضرت پښتون محمد ظاهر شاه په عصر کښ د ع، ش سردار محمد داؤد خان د قندهار ملکی او لښکری مشر په امر او پښتو پالنه، په قندهار کی په هغو مصارفو چه د دارالحکومگی په واک دی، له دوو قلمی نسخو شخه لمړی پلا چاپ او خپور سو.

مدون او مصحح: عبدالحی حبیبی

د طلوع افغان مدیر
قندهار: تله د ۱۳۱۷ کال
لمړی چاپ (۵۰۰) جلد

اهداء

دَ پښتو ژبې د ادب دا دوهم اثر، هم د ځلمی ښاغلی اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پښتون ټولواک و لوړ حضور ته وړاندې کيږي، چه د دوی عصر د پښتو او پښتونوالی د ژوندون او نهضت دوره ده.

قندهار ۱۰ د تلي ۱۳۱۷
(محمد داؤد)

د کتاب له ویونکو سره یو څو ویناوی

لس نیم کاله دمخه چه زمور په وطن کی د انقلاب او وړانې اوربل ؤ، ما ته د پښتو د یوه لوړ ادیب او شاعر، عبدالقادر خان خټک د خوشحال خان خټک د زوی یو نادر قلمی دیوان په لاس راغی، هغه وخت خو زما په زړه کی لا هم نه را گرزیده چه یو وخت د زه د پښتو د ادب، د دغه گرانېها اثر په طبع او نشر کامیاب سم.

وروسته چی د وطن پر افق د نجات لمر را وختی، او ورځ په ورځ د وطن له نورو چارو سره علم او ادب هم ښه رونق وموند، نو هر کله ما غوښته، چه د پښتو دا ورکی مرغلری و خپلو وړونو ته وسپارم، پنځه کاله دمخه خوشبختانه د دغه دیوان یوه بله بشپړه نسخه هم ما په قندهار کی وموندله، دا نسخه تر هغی پخوانی نسخې خوشخطه او کامله او صحیحه وه. په ډیر شوق می دواړه نسخې سره مقابله کړې، او یوه صحیحه او بشپړه نسخه می له دواړو څخه نقل کړه.

دا قیمتی اثر ما ته دغسی پروت ؤ، او دا ارمان می په زړه کښی ؤ، چه کله به دغه امانت، پښتنو ته ورسوم؟ او د خپل زیار او مښو د خوره میوه به وخورم! ځکه چه دا کتاب تر اوسه هیچیری ندی چاپ شوی، او ډیر نادر دی، نو به د پښتو ژبی مینانو هم هر کله ما ته د دغه د طبع او نشر تشویق را کاوه، او تل به ئی هیله کوله.

د اعلیحضرت پښتون ټولواک محمد ظاهر شاه، دوره خو د پښتنو او د پښتو د نهضت او لوړتیا دوره ده، په دغه مبارک عصر کښی مور پښتانه ډیرو خپلو زړو ارمانو ته رسیدلی یو، او د پښتو ژبی روزنه او پالنه هم په ښه ډول کیږی!..

څو میاشتی لا نه دی تیری شوی، چه مور د قندهار د ښاغلی او ځلمی ملکی او عسکری مشر سردار محمد داؤد خان په پښتو پالنه، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک ضخیم کلیات بشپړ طبع او خپور کی، چه د هغه کتاب له تصحیح او تدوین او طبع څخه فارغ شوم، نو د خوشحال خان د نومیالی زوی عبدالقادر خان دیوان چه دا څو کاله سم شوی او تصحیح کړی را څخه پروت ؤ، د هغه ښاغلی پښتو پالونکی مشر حضور ته وړاندی شو، دوی چه د پښتو او پښتونوالی سره د زړه مینه لری، ژر ئی د دغه کتاب د طبع امر هم وفرمایه، او زما دغه زوړ ارمان الحمدلله تر سره سو.

نو دغه زمور د پښتو د ادب دوهم سوغات دی، چه اوس ئی پښتنو وړونو ته سره د یوې مفصلی مقدمې وړاندی کړو، او تپنگه هیله لرو، چه ژر تر ژره دغسی ډیر قیمتی سوغاتونه نور هم خپلو پښتنو ته وړاندی کړو، او د پښتونوالی په روڼه دنیا کښی د پښتو ژبی او ادب ته یو کوچنوتی خدمتگی د خپلو پښتنو او پښتو غوښتونکو ښاغلو مشرانو د پالنې په سیوری کښی وکړای شو، که خدای کول!

(قندهار نوی ښار، ٢٥ د وری ١٣١٧)

د دې کتاب مدون و مصحح او ناشر:

عبدالحی حبیبی د طلوع افغان مدیر

توضیح

لمړۍ نسخه د دې کتاب اصل ده، متأسفانه تاریخ نلری، دوهمه نسخه چه د کتاب تصحیح او بشپړ توب له هغې څخه شوی دی د لیکلو تاریخ ئې داسی دی: (روز جمعه بتاریخ ۲۳ شهر شوال ۱۱۸۲ هـ). په دې کتاب کېن چه هر بیت یا بدلی یا قصیدی یا رباعی او منظومې ته داسی ۰ نخبه لیکلې وه، دغه ټول هغه زوائد دی چی په اصلی نسخه کی نه وه، او له دغه دوهمی نسخې څخه پکېن زیات شوی، او په یوه کوچنی دائره سره نخبه او ټاکلی شوی دی.

فهرست

بدلی	(۲۰) مخ
رباعیات	(۱۱۰) مخ
متفرقات	(۱۳۵) مخ
د پښتو نادر لغات	(۱۵۹) مخ

د پښتنو پياوړی اديب عبدالقادر خان خټک

پيژندنه

عبدالقادر خان د خوشحال خان زوی د شهباز خان لمسی، د يحيی خان کړوسې، د ملک اکوړې کوسې دی، د پښتو زبې یو پياوړی شاعر او نامتو ليکونکی او ويونکی دی چې د خټکو د مشرانو له لورې کورنی څخه را وتلی، او پښتو ژبې ته ئې ښه او لوړ لوړ خدمتونه کړي دي!

عبدالقادر خان، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک يو مشهور او نوميالی زوی دی چه پخپله کورنۍ او اولس کښ ئې د خانۍ او مشرتوب ښه مقام درلود.

د عبدالقادر خان د تولد او وفات کلونه مور ته ندې ښکاره، د ده د پلار خوشحال خان له ويناؤ څخه څرگنديږي، چه دی د خپل پلار په ژوندون ورسره يو ځای^۱، او هر کله پلار له ده څخه خوښ ؤ^۲.

د ده عمر

عبدالقادر خان د خوشحال خان د مړينې په کال (۱۱۰۰هـ=۱۶۹۱ع) هم ژوندی ؤ او د خپل پلار پر مرگ ئې مرسيه ويلې او ژړا ئې کړې ده، مگر د دغې مرثيې څخه ښکاره ده، چه دی د پلار پر مرگ حاضر نه ؤ، لکه چی وايي:

په ارمان د ملاقات له مورده ولاړې ځمور ستا د ليدو ژمنه په عقبا ده

تر ۱۱۱۴هـ کاله پوری عبدالقادر خان يقيناً ژوندی ؤ، ځکه په دغه کال ده يوه بدله ويلې ده، چه دا بيت له هغې څخه دی:

سن زر سل د جدایی څورلس د پاسه دا غزل مي په بياض باندي رقم کړ

په ۱۱۱۲هـ کال کی ده د خپل کتاب يوسف او زليخا نظم پای ته رسولی دی، د دې کتاب په پای کښ خپل زوی ته نصيحت کوي، او د سپين ږيرتوب حال بيانوي چه وينسته می سپين او زور شوم:

په سن راغلم تر پنځوسه	په غفلت کی يم تر اوسه
وينسته سپين خاطر می تور شو	بد خصلت می کله نور شو
د ځوانی بهار خپور شو	رنگ د باغ د گلو نور شو
پژمرده د ځوانۍ باغ شو	د هر گل فراق می داغ شو

له دې شميره که مور استنباط وکړو، نو چه په ۱۱۱۲هـ کال عبدالقادر خان د ۵۰ کالو ؤ البته د ده د تولد کا به ۱۰۶۲هـ وي، چه د خپل پلار پر ۴۰ کال زوکړی دی. د عبدالقادر خان د عمر د پای ورځی ندې ښکاره، مگر د ده له کلامه مور لاندینی استنباط کولای سو؛ دی د يوې بدلې په پای کی وايي:

هر کاره به بهادر شاه چيری خبر کا حال عبدالقادره مه وایه سپرلی

له دغه بيته اوڅاريږي، چی دی د بهادر شاه په عصر کښ ژوندی ؤ، بهادر شاه معظم د اورنگزيب عالمگير مشر زوی ؤ،

(۱) د خوشحال خان خټک کلیات ص ۹۵۱ د قندهار طبع.

(۲) د خوشحال خان د کورنی احوال او وقایع مو د ده د کلیاتو په مقدمه کی مفصل لیکلی دی، دلته ئې مکرر نه ليکو، محترم ويونکی د هغه ته رجوع وکړی.

چه د پلار تر مړنی ورؤسته په ۱۱۱۸ هـ کی پاچا شوی او په ۱۱۲۳ هـ کښ وفات شوی دی. نو تر ۱۱۱۸ هـ پوری د عبدالقادر خان ژوندون یقینی او ورؤسته ښکاره ندی، تر دې زیات کوم تحقیق د ده د عمر په خصوص کی د ده له کلامه نه کیږی، او نه چا ضبط کړی دی.

د وطن بیلتون

د خوشحال خان د کورنی سړو، اکثر د وطن خواهی او آزادی غوښتلو په جرم، د وطن بیلتون گاللی، او د مغولو پاچهانو سره د خپلواکی د ساتنی دپاره په میړانه جنگیدلی دی، نو ځکه ډیر له دوی څخه د مغولو له خوا له خپلی مینی څخه بیل شوی، او د هند په مختلفو ځایو کی یا بندیان یا نفی وه.

عبدالقادر خان هم په دغه ډله کی د عمر ډیره برخه د هندوستان په ښارو کی تیره کړې او د خپله گرانه وطنه بیل و. له کلامه ئې ښکاره کیږی چی په هندی ژبو هم څه نه څه پوهیدی، او د هندوستان په دنیا کښ هر کله د خپل وطن په بوی غوږیدی، او د ده مړاوی زړه چه د بیلتون اور سوی و، د وطن نری نسیم پر وجد او نشاط او نثار راوستی:

باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ
شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

یا:

د آشنا له لوریه خط را لره راغی
بیا می اور په زړه تازه د اشتیاق شه
عبدالقادر خان زموږ پښتون ښاغلی ادیب د هندوستان په نا آشنا دنیا کی فقط درې ملگری درلوده:
چی پرې غم غلطوم درې می محرم دی
پښتون ادیب خو پخپله خوره ژبه شعرونه ویل، او د پښتو ادبیاتو ته ئې رونق ورکاوه، مگر افسوس چه د بیلتانه په
مخکه کی څوک د ده په ژبه نه پوهیده، او پښتون ملگری ئې غوښتی:

د سخن خوبی همه لرم موجوده
زه عبدالقادر محتاج د سخندان یم
د وطن مینی او شوق هر کله د ده خورمن زړه ور ناکراره کاوه، دی تل د مینی د لیدو لیوال و، او له لیری ئې د زړه له
کومی سلامونه د وطن پر یارانو نثارول:

گندی وی چه سره بیا په یوه ځای شو
په هغو زموږ سلام چه په وطن دی

معاصرین

عبدالقادر خان په هغه مخکه کی زوکړی، او د خټکو په هغه ادبستان کی لوی شوی و، چی د ده شا و خوا خپلوان ټوله ادیبان او شاعران وه، د ده پلار خو د پښتو شعر پلار دی، وروڼه ئې لکه اشرفخان هجری او صدر خان او گوهر خان او اسکندر خان، او نور وریرونه او د کورنی سړی ئې لکه افضل خان او کاظم خان شیدا، او علی خان ټول د پښتو ژبی نومیالی شاعران او ویونکی دی چه دا ټوله د عبدالقادر خان معصرین او خپلوان یا د خوشحال خان د ادبی مکتب فیض میندونکی وه، او عبدالقادر خان په دغه ادبی کورنی کی روزل شوی دی. علاوه پر دغه په هغه وخت کښ شاوخوا نور پښتانه ادیبان هم وه، چی یو له معاصرینو څخه د عبدالقادر خان مرحوم عبدالرحمن بابا و، د رحمان بابا ادبی شهرت تر خوشحال خان لږ ندی، دی هم د مغولی اورنگزیب په عصر کښ ژوندی و.^۱

(۱) وگوری د پادری هیوز مقدمه د کلید افغانی طبع ۱۸۹۳ ع پخپله رحمان بابا وایی:
و دارا او اورنگزیب وته حیران یم چه ئې څه چاری واقع شولې تر میانه

عبدالقادر خان د ده سره شعری او ادبی مسابقي لري، د يوې بدلې په پای د رحمان بابا په خواب کی وائی:
 زه ختک د یار په غم تازه تازه شوم غوريه خیل رحمان که شو ور ځنی سترې
 بل د عبدالقادر خان له روحانی لار ښوونکو او معاصرینو څخه شیخ سعدی لاهوری د شیخ آدم بنوری شاگرد دی، چه د
 ده مرشد و، او ما ارویدلی دی چی په طریقت کی ئې عبدالقادر خان خلیفه هم و، د دې کتاب په ۲۲۶ مخ کی عبدالقادر خان
 د خپل مرشد د وفات تاریخ په ۱۱۰۶ هـ کال ویلی دی.
 په دغه ډول نو عبدالقادر خان په طریقت کی په درې مرتبې و حضرت مجدد ته رسیري، چه شیخ بنوری ئې شاگرد و.
 نور د دې پردیس ادیب ژوندون اکثر په پردیسی او بیلتون کښ تیر شوی دی، ځکه نو د ده سوانح هم ښه ښکاره او
 څرگند ندی.

د خوشحال خان په ادبی مکتب کی د عبدالقادر خان مقام:

د پښتو ژبی د شاعرۍ او ادب په تاریخ کښ خوشحال خان د هغه مکتب مؤسس او سټه اینوونکی دی، چی مور ئې د
 ده په نوم نومې کوو، د پښتو د ادبیاتو له پلټنی څخه مور ته ښکاره کیږی، چی د دې ژبی د لیک او لوست او شعر او ادب،
 څو مختلف مکتبونه دی، چی د هر مکتب ډول او د لیک او ویلو طرز او سبک هم ظاهراً هم معناً بیل و، لاندی ئې لنډ
 بحث ولولکی.

۱. د پښتو د لیک او ادب لمړی مکتب زما په عقیده د اخوند درويزه ننگهاری مکتب دی، که څه هم اخوند صاحب پخپله
 د دې مکتب مؤسس ندی، او تر ده دمخه څه سابقین لري مگر هغه لوی خدمت چه ده د دې مکتب سبک ته کړی دی، نو
 حق لري چه د ده په نوم یاد شی د دې مکتب سبک داسی و:
 (الف): نثر د نظم په ډول او لحاظ د قافې په نثر کښ، مگر د علم عروض رعایت لرو و یا نه و. (ب): مضمون د شعر
 اکثر دینی او تبلیغی یا روحانی او عرفانی و، چه څه نه څه د تصوف روح په کډ و، او له اسلامی علومو څخه لکه فقه، تفسیر،
 حدیث استنباط کیدی او ډیر ځله رد د ځنو ملحدینو و، چه په هغه وخت کی د تاریک پیر (پیر روښان) د افراطی تصوف تر
 جنډې لاندی راوتلی، او د خیرالبیان^۱ په کتاب ئې عمل کاوه د اخوند درويزه د سبک ملگری اخوند قاسم د فوائدالشریعه
 خاوند، پانخیل شنواری^۲ او بابو جان چه تور کافر و او مسلمان شوی و^۳ او نور د مرحوم اخوند زامن او کورنی وه، د تاریک
 پیر ملگری میرزا خان انصاری^۴ او نور وه.

(۱) لکه شیخ مالی یوسفزی.

(۲) مخزن الاسلام د اخوند درويزه وگوری.

(۳) د مستر راورتی د پښتو گرامر مقدمه د کلکتې طبع ۱۸۵۶ ع.

(۴) جی، ایچ راورتی.

(۵) د اخوند درويزه له بیانه څخه ښکاره کیږی، چی بازید بن عبدالله چی په پیر روښان مشهور و، پلار ئې اصلاً قندهاری و، او دی به د کانی کورم
 په اورمرو کښ اوسیدی. د هندوستان او بخارا او تورکستان سفرونه ئې کړی وه، او یوه فلسفی رویه ئې درلوده چی د تصوف د حلول خوا ته نژدې وه،
 زما په خیال چی پیر تاریک د هغی ډلی د فلسفی او نیم مذهبی افکارو څخه اخیستنه کړې وه، چی د مصر د الفاطمی کورنی پاچهان وه، او په ایران
 کښ د باطنیه او اسماعیلی او قرامطه په نوم مشهور وه، ډیرو مؤرخینو او ابوریحان بیرونی د کتاب الهند خاوند په ۴۲۴ هـ کښ د قرامطه و غلبه پر
 ملتان هم لیکلی ده چه وروسته نو د زین الخبار گردیزی، او ابن اثیر او ابن خلدون په قول دغه ملاحده سلطان محمود غزنوی له ملتانه ورک کړه، د
 دوی غلبه پر ملتان یوازی نه وه، بلکه د ناصر خسرو بدخشانی له تألیفاتو څخه ښکاره ده چه د دوی اثر تر بدخشانه او ترکستانه رسیدلی و، او هر ځای
 ئې په غرو کی پت مراکز درلوده چه د الموت کلا او د حسن صباح تحریکونه ټوله تاریخونو ضبط کړیدی.

۲. دوهم مشهور مکتب د خوشحال دى، چي دوى عروضى شعر په پښتو کښې ډير کړى دى، د خوشحال خان د مکتب شاگردان ټوله ساده وټونکي دى، کلام ئې گرانښت او تنقيد نلري، او د خپلو معاصرينو پارسي شاعرانو سره څنگ پر څنگ ځي. دا مکتب بيله د خوشحال خان د کورنۍ نور ډير ملگري لري، لکه رحمان، ارزاني خويشکي، اصل، عبدالعظيم، قاسم علي افريدي، عبدالرحيم هوتک، شمس الدين کاکړ، پير محمد کاکړ او نور...^۱

د دوى کلام له عشق، او اخلاقو او څه نه څه له تصوف او عرفانه ډک دى، د عروض او قافئې او د فصاحت او بلاغت د اصولو بشپړ مراعات کوي.

۳. دريم مکتب د حميد مهمند سپړني ماشوخيل دى، چي دى هم د مغولو په عصر کي ژوندى و، په ۱۱۳۷ هـ کال ئې شاه گداى ليکلي دى،^۲ د حميد د مکتب شاگردان يا ملگري کاظم خان شيدا، د خوشحال خان کړوسى د اشرف خان لمسى د افضل خان زوى دى او په قندهار کي ميرزا حنان^۳ د ده د مکتب او سبک پيرو دى، نور و پښتو شاعرانو هم د ده د سبک اثر قبول کړى دى، مگر لير لير.

د ماشوخيل حميد بابا د شعر سبک ظاهراً هغه عروضى شعر دى، مگر د پارسي شعر له هندی سبک سره ډير نژدېوالى لري، ده ته مور د پښتو بيدل يا صائب ويلای شو، دى په تشبيه او استعاره او تلازم کښې پوره نازکخيال دى او لکه بيدل دغسى نادر تشبيهونه او تلازمات لري، لکه په پارسي ادب کښې چي هندی سبک د بخارا او ايران له سبک څخه بيل دى، په پښتو کي هم د حميد سبک له نورو څخه امتياز لري. ځکه نو پښتانه شاعران دى موشگاف حميد بولي.^۴

اوس چي تاسي ته لنډ د پښتو ادب د مشهورو ادبي مکتبو بحث وسو، نو به وگورو چه عبدالقادر خان پخپل ادبي مکتب کښې کوم مقام لري؟ او د نورو څخه ئې څه اخیستى دى، او د ده د کلام ښيگړي او خصوصى مزایا څه دي؟

د خوشحال خان په کورنۍ کي د ده دوه زامن په ادب او شعر کي تر نورو ډير لوړ را وتلي دي، چي کله کله د وينا په ښيگړو کښې له پلاره سره سيالى نه، بلکه تر ده لوړتوب هم کوي.

دا دوه د ادب ښکلي گلان او د پښتو د شعر د ښ خوشنوا خاچونې (بلبلان) اشرف خان هجری او عبدالقادر خان دى، د هجری د يو څو بدلو څخه چه مستر راورتي نشر کړى دى، داسي ښکاره کيږي، چه د شعر په فن کښې لوى لاس لري، او د ده کلام متين او خور او ساده او برجسته دى، که ما د ده ديوان ليدلى وای، نو به مى د ده کلام د عبدالقادر خان سره پرتله کړى وای، افسوس چه د پښتو ادب دا ناياب اثر ورک دى، او فقط د څو تنو خارجي قدر دانانو په لاس کښيوتلى دى، خوښ يو چي د عبدالقادر خان مرغلري تر خاورو ندي لاندې شوى، او مور ئې اوس پښتنو ته وړاندې کوو.

زما په عقیده د خوشحال خان به مکتب کي عبدالقادر خان تر ټولو لمړى دى، د ده د کلام مزایا دا دي:

د عبدالقادر خان د وينا ښيگړي

۱. د عبدالقادر کلام ساده دى، له تعقيد او دروندوالی څخه تش دى، د هر راز تخيل پر ادا مقتدر دى، گران مضامين په ساده ډول ويلای شي، په خوروالی او سلاست کښې مثيل نلري، تمثيلات ئې طبيعى او مثبت دى، په تخيل کښې ډير و ماوراء

(۱) وگورئ د پښتو شعر تاريخچه.

(۲) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۳) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۴) لکه چي مرزا حنان قندهارى وايي:

بل حميد موشکاف د خيال په شعر څه به وایم ناسفته در ئې پييل

الطبیعه ته پرواز نکوی، د حس او تعقل تر دائرې نه وژی، دا هغه د سهل ممتنع مزیت دی چې د خوشحال خان له کلامه څخه ده اخیستی، او ډیر ئې پوخ او رنگین کړی دی. د دې بدلی متانت او سلاست او طبیعی سبک وگوری:

په ویل د کوم بې رحم ځیگر ورځې	چې دا هسی ډیر پس رایشې بیا ژر ځې
د عاشق د سترگو غر نه حجابیری	ولی هسی شان مخ نغښتی په میزر ځې
د لوتی په مقام به هاله کښینې	که د ورکړې د مرانی په وزر ځې
د هوسیو سترگی توری د باز سرې دی	خونریزی تر تورو سترگو کالا زر ځې
تصدیع مکره کشتن گاه وته پر سر ځې	که په وژلو د بیدل عبدالقادر ځې

حقیقت او ابتکار:

۲. د عبدالقادر خان په کلام کښ ډیر ځله ابتکار او د تخیل بداعت لیدل کیږی چه د نورو په کلام کی لږ دی. په شعر او شاعری کښ خو نوې موضوع میندل، او نوی فکر ایجادول ډیر مهم دی، د استادۍ معیار، او د کلام د پوخوالی نخبه خو هم دغه ده، زموږ عبدالقادر خان په دې خوا کښ هم ډیر بډای دی، دلته به ئې د یوه لنډ مثال په لیکنه اکتفا وکړو:

شعراء ډیر په تلابښ کښ دی، چه د محبوب و مخی ته د تقدیم وړ متاع ومومی، هر څوک غواړی، چی نوې تحفه تقدیم کړی، په دې تلابښ کښ شعراؤ ډیر نوی متاعونه میندلی او زښتی مضمون آفرینی ئې کړی دی، ځان او زړه خو هغه لمړنی متاعونه دی، چه په دې محضر کی وړاندی کیږی، یو شاعر د یار په کوڅه کی زړه به لاس گزیددی مگر د تقدیم موقع ئې نه و میندلی، له پریشانی څخه زړه ځنی ورک شو:

دل بدستم بود می گشتم بگرد کوی دوست از پریشانی نمیدانم کجا انداختم؟
 د بل بیچاره څخه هم د بیلتون په تیاره کښ، هغه متاع ورک دی، چی ده به یار ته وړاندی کاوه نو نارې وهی:
 در شبستان غمت دل ز کفم گم گردید ای چراغت بکف از رنگ حنا زود بیا (واقف)
 خواجه حافظ شیرازی هم تر ځان بله گرانبها متاع نه وینی، چی د یار په پښو کی ئې نثار کړی، مگر افسوس چه دا متاع هم په هغه لوړ حضور کښ دومره قیمت نلری:

نثار خاک رهن نقد جانمن هر چند	که نیست نقد روان را بر تو مقداری
سر بازی هم د مینی سره تړلی ده، که څه هم هر مین سر نه بایلی، او په دې میدان کی نه دریری:	
به خاکپای عزیز تو سر نگردانم	وگزدست فراق بگراندانی (حافظ)
سعدی په دې لار کښ یو پل دمخه ږدی، سر و ځان هم د تقدیم وړ نه گڼی:	

من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود؟ سرو جان را نتوان گفتم که مقداری هست

په دې ډول شاعرانو ډیر فکرونه کړی، او د تخیل اسان ئې پر دې ډگر ځغلولی دی، د سرو ځان متاع ئې دومره واره وړاندی کړی دی، چی اوس بالکل فرسوده او زور دی، زما په عقیده خو دغه تحفه په مینه کښ یو غیر طبیعی تحفه ده، ځکه چی د ذات حب او د ځان گرانبښت په انسانانو کی یو فطری کشش او جذب ده، او دغه غریزه په انسان کښ مختلف ډولونه او تظاهرات لری، عشق څو د فنا مقام ته نه وی رسیدلی ټوله د دغه فطرت، مختلف اشکال دی، څو وصل او فنا نه وی مینده شوې، نو د بیلتون او فراق پر دنیا د حب ذات په دائره کښ سر بازی هم شاعرانه بلند پروازی او مافوق طبیعه تخیل

دې، ځکه چې ځان وي، حب ئې سته، چې حب د شي وي، نو ئې قربانول او واري کول هم نه وي. (د فنا او وصال مقام بيل دی، زموږ شعراء خو تل د بيلتون له ويره نارې او کوکاري وهي) نو که وويل شي، چې د شاعرانو جانبازی او سر بایلنه کورټ يوه شاعرانه دعوی ده، بې ځايه به نه وي، له دغه جهته که يو ويونکی او شاعر د تخيل په دنيا کې يو داسې متاع ومومي، چې د هغه وړاندې کول د مين مخی ته د ده مقدور، او په عين حال کې فطري او طبيعی وي، نو دا به د شاعرۍ د تخيل کمال او حقيقت او لوړ توب وي!

ژړا د انسان له طبيعی مظاهرو څخه ده، چې د نفسياتو د مخصوصو عواملو نتيجه ده، عبدالقادر خان غوښته، چې د خپل مين حضور ته داسې تحفه وړاندې کړي، چې چا نه وي تقديم کړې، د ده شاعرانه بديع تخيل او د ابتکار طبيعت وگرزیدي، د خپلې ژړا او سرو اوښکو له طبيعی بهیدو څخه ئې کار واخيست، په لمن کې ئې د اوښکو سره غمی سره ټول کړه، ولاړ په ډير احترام ئې د مين مخی ته وړاندې کړه او وې ويل:

سرې سرې اونی د پر مخ عبدالقادره! و خپل یار ته د یاقوتو مهمانی ده

وگورې په څه سلاست او سادگی، یو نوی او بديع تخيل، د الفاظو په قالب کې توی شوی دی! چې د طبيعت په لمن کې يو ابتکار دی، او د شاعرۍ په دنيا کې د یاقوتو مهمانی یوه نوې میلستیا ده، چې تر اوسه څوک بې عبدالقادر خانه د مين پر داسې میلستیا ندی مؤفق شوی!...

اجتماعی افکار او اخلاق

۳. عبدالقادر خان د اجتماعی ژوندون د ښیگړو په بیان کې هم ډير مقتدر دی، هغه اخلاق چې په ټولنی ژوند کې سړی ورته اړ دی، په صراحت سره ئې ښی، او له هری خوا هغه ښیگړی بیانوي، چې په ژوندون کې بری او ظفر پوری موقوف دی!

زیار او مښود د انسان د بری یو لوی عامل دی، پوهانو او ادیبانو په ډول ډول دا کوښښ تأکید کړی دی حضرت جامی وائی:

هر چند فلک گرم عداوت گردد دوری برسد که رنج راحت گردد
 رو قطره چند از عرق سعی بریز شاید عسرت بدل بعشرت گردد
 صائب وائی:

اینکه روزی بی تردد میرسد افسانه ایست پنجه کوشش کلید رزق را دندان ایست
 عبدالقادر خان په یوه ښکاره او بديهی مثال دا مسئله داسې ثابتوي:

ژرنده هاله څه حاصل کاندې چې گزری یو زمان قراری مکره له طلبه!

د اجتماع په دنيا کې، سعادت د هغه ملت نصیب دی، چې یو د بله ئې افراد، ضرر نه سره رسوي، بې دغه اساسه د اجتماع وجود هم مشکل دی، ژان ژاک روسو او نور اجتماعی پوهان، د اجتماع تړون social contract سټه هم پر دغه ایردی چې ”تر هغه ځايه آزاد ئې چې بل چا ته مضر نسې“ عبدالقادر خان په دې لاندینی بیت کې د اجتماع رواداری او پیروینه تر دې اندازې غواړي، چې د خپلې گټې دپاره هیڅکله د چا بدی او تاوان نه غواړي، لکه چې وائی:

چې سبب ئې د دوزخ ځما کشتن وي بیا د نه موم دا هسی شهادت!

په دې بیت کې هم دا د اجتماع اس اساس او د اسلام مهم تعلیم داسې تصویر شويدي:

په دا دوه حرفه ادا مسلمانی ده هر چه نه پسندی په ځان په چا مه پسند

عبدالقادر خان يوازی د روغی د میدان میړه ندی، بلکه دی د خپل پلار په ډول یو توریالی ادیب دی چه په پیرو جگړو کښ ئې د پلار سره ملگری کړې ده، دی په دنیا کی د حیات فلسفه، او د بری لار هم د توری زور بولی، په نوې دنیا کښ هم د فرانسه مشهور اجتماعی میړه رسو Rousseau او د ارتقا د نظری د خاوند ډاروین فلسفه پر دغه ولاړه ده، چه د ژوندون حق قوی لری، او ضعیف مضمحل کیږی، د انگریزی ژبی یو بلیغ مثل دی: might is right یعنی "قوت حق دی".

دا فکر د اوسنی دنیا د سیاست او اخلاقو او اجتماع سټه ده، عبدالقادر دا د حیات فلسفه او د بری لار داسی نښی:

چه د توری مخ ئې سور کړ په میدان کی
عبدالقادر خان په ژوندون کښ د لوړ همت او د پښتونوالی د ننگی تر دې حده پوری پر خوا دی:

مرگ له تندی په مذهب ځما بهتر دی
نه ژوندون د دون همتو په اوبو

یا دا:

سخت دی د نیمگریو طبیبانو ناز تر مرگه
مرگ ته غاړی کښیږده دارو مکوه بیماره

سیاست او مشرتوب

عبدالقادر خان د قام د خانۍ لوړ مقام لیدلی، او د داسی پلار په لمن کی پاللی شوی دی، چه د خپل عصر یو آزادی خواه مشر ؤ، نو دی په سیاست او د مشرتوب په اصولو هم ښه پوهیږی، او هر کله د مغولو د حاکمانو پر ظالمانه سیاست سخت تنقیدونه کوی.

د عبدالقادر خان په نظر کی مشرتوب او پاچهی صرف د قوم خدمت او د اولس دپاره زیار او د ښیگریو مښود دی:

ځوانمرد هغه دی چه لکه شمع
د ځان په سولو مجلس کا جمع

د بل دپاره که په خندا وی
په مخ ئې درومی باران د دمع

په دې رباعی کی د مشرتوب او قیادت بدیع تصویر وگوری، چه د مشر فرایض او وظائف ئې څنگه په صراحت ویلی دی، نو د ده په نظر کی حقیقی د قوم خواخوږی او میړه هغه دی، چه خپل ټوله مفاد او گټه تر قوم قربان کړی او ځان هم په دغه لار کی بایلی!

عبدالقادر خان په اجتماع کښ د ظلم بد نتائج په داسی اوڅارو مثالونه ښه را نښی:

چی می اوس کړې په مظلومو ردی ردی
غافل مشه د دیو سترگو د وتلو

بل ځای تر دې لا ښه او څرگند وائی:

د ظالم د سر د تاج لالونه ندی
په تندی ئې له دوزخه اخگر ووری

د خانۍ او مشرتوب اصول د عبدالقادر خان په نظر کی دا دی:

د هر خان چی نه ډوډی وی نه توره
ښه ځواب ئې دربان وکا چی خان نسته

د قدرت پر وخت زړه د چا زهیرول، هم د میړه کار ندی، عبدالقادر خان د دې نتائج داسی وائی:

چه د زړه تر کمر پیویزی ریزمریز شی
خدای د پرې نه باسی څوک لدې کمره

په پښتواله کښ میړه او ښاعلی هغه دی، چه د قدرت پر وخت عفو او بخښنه ولری:

چه غلیم ئې تښتیده له ځوانمردی
دی ئې عفو په هنگام د دسترس کړه

ښندنه او سخاوت هم د مشرتوب یو لوی رکن دی:

د لویۍ په مقام به هاله کښینی
که د ورکړی د مړانی په وزر ځی

دا وه د عبدالقادر خان ځنی اجتماعی او اخلاقی افکار چه مورب لنډ ولیکل، د ده په دیوان کښ ډیر اجتماعی او اخلاقی

درسونه سته، چي ويونکي به ئې پخبله هم ومومي.

تصوف

عبدالقادري خان د تصوف او عرفان په خوا کښې نه يوازي علماً لاس لري، بلکه دې عملاً هم په دغه پاکه دنيا کې ننوتلی دی، يعنی يوازي عالم ندي بلکه سالک هم دی. ده په عرفان او تصوف او طريقت کښې د شيخ سعدي لاهوري لاس نيوي کړې او د حضرت مجدد له کانونه ئې ډير روحاني او عرفاني فيوض لاس ته راوړي دی چه مور به لاندې لنډه اشاره ورته وکړو:

د جمال ننداره: عارف د عرفان او پيژندگلوي په مقاماتو کې دومره لوړپيري چه په پای کې د قدرت د جمال نندارې شاوخوا په هر څه کې وينی، او د هغه ازلي نور بريښي او ځلند توب له هري ذرې څخه ورته راوړي، ځکه نو عرفا ټوله جهان ته د ميني په سترگه گوري ولي چه ټوله نړۍ د هغه جمال مظهر گڼي، چه د هري ذرې زړه ئې په روڼا روڼ دی، شيخ اوحدي مراغي وائی:

خلقي نشان دوست طلب ميکنند و باز از دوست غافل اند پچندين نشان که هست

شيخ سعدي د شيراز دا عرفاني لويه مسئله داسي بيانوي:

گويند نظر به خوبرويان نهی است نه اين نظر کی ماراست

در روی تو سر وضع بيچون چون آب در آبگنه پيدااست

چشم چپ خويشتن برآرم تا ديده نه بيندت بجز راست

عبدالقادري خان هم دا مسئله چي د عرفان هسک مقام دی، او هر څوک په آساني نسي ور رسيدلای، په داسي سلاست او صراحت وائی چي د ده د عرفان لوړ مقام ځني څرگنديږي:

دلبر مخ راته بنی په هر آئين کښې گه په تور کښې جلوه گر شی گه په سپين کښې

گر په زلفو کښې ځای وکا زړه را کاري گه په سترگو په رخسار او په جبين کښې

کله کله په ترسا کښې مخ څرگند کا د صغان په دود ئې وران کاندې په دين کښې

په څراغ کې تجلا وکا پتنگ ته بلبلانو ته ښکاره شی په نسرين کښې

نور او نار ئې د جمال جلا اثر دی قهر مهر ئې په تريخ او په شيرين کښې

په هر څه کښې گوره يار عبدالقادري که د نشته شک گمان پخپل يقين کښې

شيخ سعدي شيرازي دا د جمال د نندارې مين توب په خورا ښه پيرايه ادا کړې دی چه ډير عارفانه دی او وائی:

بجهان خرم ازانم که جهان خرم ازوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم ازوست

بجلالوت بخورم زهر که شاید ساقیست بارادت بکشم درد که درمانم ازوست

عبدالقادري خان پر دغه لار له بلي خوا راځي، دې وائی چي حب د ذات په انسان کښې له دې جهته فطري دی، چه د ذات خاوند او مالک خو جانان دی، او مني ئې له دې جهته خوښ دی، چه پسرلي پسې راتلونکی دی:

زه چه هسی پخپل ځان باندي مين يم د جانان دی په جانان باندي مين يم

د خزان ميوه بهار، د بهار دی دی تر بهاره په خزان باندي مين يم

(۱) وگوري د دې مقدمې، د عبدالقادري خان د معاصرينو تفصيل.

په دې ډول د عبدالقادر خان تخیل او تمثیل طبیعی دی، ځکه چې حب ذات د انسان په خټه اخیښلی دی، او شاعرانه مبالغه نه پکښې ځایرې، اما په تعلیل کښې ئې عبدالقادر خان ابتکار کړې دی.

حیرت: حیرت د عرفان لوړ مقام دی، هر څومره چې عارف لوړیږي، حیرت ئې ډیريږي، ابن فارض مضرې له ډیرې مینې څخه په حیرت کښې ډوب ؤ: (زندی بفرط الحب فیک تحیراً)

خواجه حافظ د حیرت په مقام کښې له صومعې څخه میکډې ته ولاړ، چې گنډې د عرفان یوه بله وړانگه ورته وبریښي:

سر ز حیرت بدر میکدها بر کردم
مگر د حیرت په سیند کی ډوب سو و بس:

نشوی واقف یک نکته ز اسرار وجود
خوشحال خان خټک هم د حیرت په بیدیا کی ورک دی، لکه چې وائی:

زه حیران پاتو په صنع د خالق یم
چې و تورو خاورو هسی حسن ورکا
عبدالقادر خان دغه مسئله په یوه بیت کښې په خورا واضح او روښانه ډول داسې بیانوي، چې حیرت د معرفت سره سم دی، هر څو ئې چې معرفت ډیريږي، هغونی حیرت زیاتیري:

تحیر په موافق د معرفت دی
خو ئې شناخت هومره ئې زیاته حیرانی ده
راز او اسرار: د عرفان په دنیا کښې ځنی پټ رازونه او اسرار سته، چې عارف ئې له ښکاره کولو څخه معذور دی، هغه څوک چې په څه وپوهیده، بیا ئې رغ نه را وخت، حافظ وائی:

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز
ورنه در مجلس رندان خبری نیست که نیست

شیخ شهاب الدین عمر بن محمد سهروردی (۵۳۹-۶۳۲هـ) چې د اسلام د لویو عارفانو څخه دی وایي: چې څوک د حضرت محبوب مخی ته لار پیدا کړي، بیا نسی را گزیدای او نه څه ویلای سی، (مارجع من رجع الامن الطریق و ما وصل الیه احد فرجع) شیخ سعدی شیراز دا د عرفان او تصوف مقام ته داسې راځي:

وگر سالکی محرم راز گشت
کس را درین بزم ساغر دهند
ببندند بروی در باز گشت
که داروی بیهوشیش سر دهند

په دې ډول هغه څوک چې په څه و پوهیده بیا ئې حال را نغی:

کانرا که خبر شد خبرش باز نیاید

عبدالقادر خان چې د عرفان د مقاماتو یو پوه سیاح او گزاند دی په یوه بیت کښې دا ټوله اسرار بیانوي او د راز د دنیا څخه عارفانه ویل کوي:

ندارچیانو به ئې شرحه د مخ وکړه
تحیر ورته آواز د لا تقل کا

رشتیا: د عرفان پر لار و صداقت او رشتینی مینی ته عارف تر هر څه ډیر اړ دی، مین د وصال کړه وړه او گرانه لار د صدق په وزر طی کولای شی او صدق معشوق هم عاشق گزوي:

د عشق په کار کښې چې څوک صادق شی
د یار د مهر هاله لایق شی
دوئی د دواړو له منځه ووزی
عاشق معشوق شی معشوق عاشق شی

صنایع او بدایع

د عبدالقادر خان د کلام لمړی مزیت سادگی او سلاست دی، دی په هر ځای کېن دغه ښیگره ساتی، او په لطافت او عذوبت ښه مضمون آفرینی کوی، او د شعر او ادب د صنائعو او بدائعو په ادا کېن هم استاد دی، یعنی په عین سادگی کېن خپل کلام د بلاغت د بدایعو په غمیو هم ښکلی کوی، د صنعت دپاره کلام نه مغلط کوی، او نه درانه او پیچیده مضامین سره غونډوی په دې بیتو کېن ئې د طباق صنعت څه ښه ادا کړی دی:

چی ئې تللم په خندا خندا دیدن ته
اوس ئې درومم په ژړا ژړا مزار ته
یا دا:

هر سحر سترگی د گل په اوبسیو ډکی
پدا باغ کېن بې ژړلو خندا نشته
په دې دوو لاندی بیتونو کېن تجنیس تام دی.
سل زخمه که و خوری ترې به یو څاڅکی پرینوزی
هر چه ئې په زړه کېن د دلبرو مینه وینه
خوب به ئې بدل په بیداری خوبسی په ویر شی
په دغه ډول د ده کلام له ډیرو بدائعو ډک دی، د ۳۶ مخ په دریمه بدله، او د ۵۶ مخ په آخړینی بدله کېن صنعت د لزوم مالایزم او تکرار د قافئې راغلی دی، علاوه پر دې عبدالقادر خان یوه اوږده نصیحت نامه د تجنیس په صنعت کېن ویلې ده، چی د سر یو څو بیتونه ئې مور د دې کتاب په ۱۵۵ مخ کېن راوړی دی له دغه ښکاره ده، چی ده د بلاغت پر صنائعو پوره اقتدار درلود، او د شعر ټوله اقسام لکه غزل، قصیده، مثنوی، مخمس، مربع، رباعی او نور ئې ویلی دی.

حسن طلب:

په شاعری کېن د وینونکی د کمال او د شعر د پوخوالی یوه ښکاره نخبه هم دغه ده، چه په حسن طلب پوه وی، د پارسو شعر مشهور نقاد سبلی نغمانی د خواجه حافظ د کلام یوه مخصوصه ښیگره دغه گڼی.^۱

مثلاً خواجه خپل محبوب په دې انداز ځان ته را غواړی:

پروانه و شمع و گل و بلبل همه جمع اند
ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن
لسانی شیرازی بیا په دې ډول محبوب را غواړی:

بیا که گریه من آنقدر زمین نگذاشت
که از فراق تو خاکې بسر توان کردن

بیدل چه د شعر او ادب د میدان بریالی دی، د محبوب په غوښتنه کېن نوې زمینه ځان ته مومی او داسی مضمون پیدا کوی:

رنگ و بو جمع است در هر جا چمن دارد بهار
ما همه پیش تو ایم ای جمله ما با ما بیا

عبدالقادر خان د تخیل په دنیا کېن یوه د عیش او عشرت دنیا تصویر کوی، باران اوری، نری نسیم د سنبل ښاخلې ښوروی، د عیش او مسرت ټوله عوامل په گلستان کېن سره ټولوی، وروسته نو محبوب ته په داسی ژبه د راتگ یرغ کوی، چه د ادب او د مینی احترام هم پکښې دی، امر نه کوی، بلکه خپل د اشتیاق او انتظار اندازه مصوره کوی، چه دا ډول حسن طلب نو ډیر مؤثر او مفید، او د شاعری کمال دی:

نسیم را والوت سنبل پرې ناخی
ساقی ته گورو چی دی را پاخی

باران ووریری، خخوکی خاخی
اسباب د عیش واره موجود دی

شعر د عبدالقادر خان په نظر کښ

ارسطو د یونان نومیالی فیلسوف شاعری د فطرت محاکات او د طبیعت پینې گڼی^۱ د فرانسه مشهور نقاد کوسین ویلی دی، چه د فطرت د محاسنو او ښکلو نخبو د ترجمانی او تصویر ذریعه شعر دی، چه مور د تخیل په قوت بیرته هغه طبیعی محاسن په شاعری سره تصویر او مجسم کوو^۲ د انگلستان یوه ډیر پیاوړی ادیب ورد سوتنه^۳ په دې لنډه وینا د شاعری تعریف ښه کړی دی: چه شاعری د انسان د فطرت مرقع ده.^۴

عربو پر دې فن ښه نوم ایښی دی، چی د شاعریت کلمه ئې ټوله خواوې په ځان کښ را جمع کوی، او پر دغه کلمه د شعر ټوله تعریفونه صادق دي، په نوې اصطلاح چه د شاعری لوی ټوک فنی طبیعت Artistic Nature گڼل شوی دی، د شاعریت کلمه هم پوره پر دغه باندی حاوی ده، د عربو یو پوه محقق ابن سلام شعر هغه صنعت او ثقافت بولی، چی سترگی، غور، لاس، ژبه او د انسان ټوله حسیات او ژور د زړه مشاعر ئې زیرووی^۵ او د علی جرجانی په عقیده ئې نقد ژور فکر، ښه کتنه، او ټینگه پلټنه، او آرته پوهنه غواړی. له دغو توضیحاتو څخه ښه ښکاره شوه، چی د انسان فطرت او د زړه منځ، د شعر چینه ده، هغه وئیل چه د زړه څخه را ووزی، ډیر قیمت لری، او هغه شاعری چی احساسات او عواطف ئې محرک وی، ډیر هیجان او دروند اثر بڅښی!

ډیر اشعار او د صنعت په گینه ښکلی نظمونه سته، چه د هیجان او تأثر روح هیڅ نلری، او ډیر ساده او بی تکلفه ویناوې دی، چه د سړی زړه ښوروی! او اوبسکی ئې بهوی!...

دا ولی؟ سبب ئې فقط دغه دی، چه لمړنی له زړه څخه را وتلی، او ویونکی خپل ټپی او په وینو لژند زړه پخپلو خبرو کښ پټ کړی وی، مگر اوستری خبری کورټ په تقلید وی، د زړه او عاطفې هیڅ کار نه وی ور سره. د شیراز شیخ سعدی دا مسئله ښه روښانه کوی، هغه وخت چه وائی:

هر دل که پریشان شود از ناله بلبل در دامنش آویز که با وی اثری هست

عبدالقادر خان چه په زړه خوړمن یو سړی دی، د ده شاعری هم د زړه برغ او د عواطفو او احساس ترجمانی ده، په دې یوه بیت کښ دی د خپلی شاعری تصویر په څه دردناک او مؤثر ډول کوی:

رنگینه شعر می مه گنه خبری! دا روان ځما د زړه د وینو رود دی

نو عبدالقادر خان چه شعر وایی، له زړه څخه ئې وایی، که لیک کوی، د زړه په وینو ئې کوی، دی پخپل کلام احساس او عاطفه او د زړه درد ښاسی، او هغه فکر او ذوق پکښ پټوی، چه د زړه په وینو اخښلی شوی وی! ځکه نو مور ده ته یو حساس او عاطفه لرونکی شاعر ویلای سو، نه تش مقلد او پینه گر!

(۱) وگوری د ارسطو شعریات.

(۲) د ډوکټور محی الدین روح تنقید.

(۳) روح تنقید.

(۴) طبقات الشعرا، د ابن سلام.

(۵) د علی بن عبدالعزیز جرجانی الوساطه ص ۱۶۲.

د عبدالقادر خان آثار او تالیفونه

عبدالقادر خان لکه خپل نومیالی او توریالی پلار د پښتو ژبی لوی مؤلف او لیکونکی او نامتو ادیب او شاعر دی، دی علاوه پر نظم په نثر کېن هم پیاوړی او غښتلی لاس لری، دلته به مور لنډ د ده آثار او تالیفونه وښیو:

۱. د اشعارو دیوان

دغه دیوان چی اوس تاسی ته وړاندی کیږی، د ده د غزلیاتو او نورو اشعارو مجموعه ده، چه تقریباً درې نیم زره بیتونه ته رسیږی، او د عشقی، عرفانی، اخلاقی، اجتماعی ویناؤ څخه ډک دی، غزلیات او رباعیات ئې مردف دی د پای ټوک متفرقات دی.

۲. گلدسته

په دغه نامه عبدالقادر خان د شیخ سعدی شیرازی گلستان کټ مټ په پښتو ترجمه کړی دی، په دې کتاب کېن ده د خپلی قریحې قوت او جلا ښه ښکاره کړې او په خورا ادبی قدرت ئې ترجمه کړی دی، لکه د حضرت سعدی گلستان چی په پارسو کی فصیح او بلیغ دی، دغسی هم د عبدالقادر خان پښتو ترجمه په هغه ډول ادبی مزایا لری، ټوله منظومې ئې په نظم او په خوره ژبه ترجمه کړی دی! د دې کتاب یوه برخه مستر راورټی Raverty انگلیس په گلشن روه کی چاپ کړې ده.^۱

۳. نصیحت نامه په تجنیس

دا نصیحت نامه یو خور او سلیس مثنوی دی، چی ټوله د تجنیس په صنعت ویل شوی او عبدالقادر خپله استادی او د شعر کمال پکښ ښکاره کړی دی، افسوس چه د دې کتاب فقط د سر یو څو بیتونه مور ته را رسیدلی دی، چی د دې کتاب په ۱۵۵ مخ به ئې وگوری نور کتب ورک دی.

۴. څلویښت حدیث

دا یو کوچنی کتاب دی، تر ۵۰۰ بیته پوری رسیږی، وروسته تر حمد او ثنا د حضرت رسول ﷺ څلویښت صحیح حدیثونه ئې په پښتو مثنوی ترجمه کړی دی دا کتاب ما لیدلی دی، دا څو بیتونه ئې د نمونې په ډول لیکم:

څکه ما څلویښت حدیثه په پښتو ژبه بیان کړه	پخپل ځان می گرانې کښیښود پښتنو ته می آسان کړه
هونبیارانو دی ویلی هر چه دوی خبری ضم کا	هغه شخص به یو څاڅکی د څگر د وینو کم کا
مؤمنانو ته بایده دی چه دا حدیث په یاد کا	گنهار عبدالقادر د په اخلاص په دعا یاد کا

۵. ادم خان او درخانی

د پښتو په ملی داستانو کېن دا قصه خورا شهرت لری، د دې ملی قصې پهلوانان دواړه یوسف زی دی. آدم خان د حسن خان زوی، او درخو (درخانی) د طاؤس خان لور وه، دوی د مغولی اکبر پاچا په عصر کی (۹۶۳-۱۰۱۴هـ) ژوندی وه دا دواړه مین خورا سوزناکه قصه لری، حماسی، عشقی نارې پکښی دی، د خوښی او ویر جذبات یعنی د کومیدی comedy او تراژدی tragedy مخصوص ځایونه او مواقع لری، دا قصه عبدالقادر خان لیکلې ده، مگر ما ته نده معلومه چی نثر وه که نظم، ځنی نیم منظوم مثالونه له دغی قصې څخه مستر راورټی د خپل پښتو گرامر په مثالو کېن را نقل کړی دی.^۲

دغسی هم مؤرخ الفنستن پخپل کتاب د کابل شجره An Account of Kabul کېن د دغی قصې ذکر کړی دی، مگر

(۱) طبع هد هر تفرده ۱۸۶۰ ع.

(۲) د پښتو د شعر تاریخچه وگوری په طلوع افغان کېن.

(۳) طبع د کلکتې ۱۸۵۶ ع.

افسوس چي دا کتاب هم ورک دی.

۶. یوسف او زلیخا

د یوسف او زلیخا قصه هم عبدالقادر خان تقریباً په څلور زره بیته په پښتو نظم کړې ده، په دې کتاب کې د ده ژبه خورا خوږه ده او د کلام اعجازي ښه ښکاره کړې دي، دغه کتاب د پښتو ادب له لمړیو او ښو آثارو څخه گڼل کیږي، د دې کتاب په سر کې داسې وایي:

دا قصه اول تازی وه	په تازی ئې آغازی وه
په فارسی کړه فارسیانو	نظم، نثر، سخندانو
ما هم بیله تر حصه کړه	په پښتو می دا قصه کړه
هر پښتون چه پر ناظر شی	په لوستو ئې خور خاطر شیء
له معنا ئې خاطر ښاد که	مور د هم په دعا یاد که
په خفیف بحر ویلی	کل وقت ځنی وتلی
لکه بحر صفا صاف دی	هر گوهر پکښ شفاف دی
چه خفیف بحر شیرین که	هغه کس سحر مبین که
ما شیرین بحر خفیف کړ	بې ځوابه می حریف کړ

دا کتاب ده په ۱۱۱۲ هـ کښ پای ته رسولی دی لکه چي وایي:

سن د هجر غین و قاف و	اته کم د پاسه کاف و
چي تمام شو دا کتاب	په پښتو شو انتخاب

مستر راورتي انگلیس په گلشن روه کښ د دغه کتاب یوه برخه هم چاپ کړې ده د دغه کتاب قلمی مصوری او مطلا خوشخطی نسخې کله کله لیدلې کیږي، او بیل هم چاپ شوی دی.

علاوه پر دغه کتابونو عبدالقادر خان نور پښتو قیمتي آثار هم لیکلي دي، چه اوس متأسفانه ورک دي، مستر راورتي د ”انتخاب شعر پښتو“ په کتاب کې وایي، چه ده ۶۰ جلده کتابونه تألیف کړي دي، مگر اوس مور ته تر دغو ۶ زیات ندی معلوم، گندی وروستی پلټنی او تحقیقات دغه ورکي مرغلری او قیمتي غمی ومومی، او د پښتو ژبي دا گرانېها آثار له ورکتوبه وساتل شی.

خاتمه

اوس مور د دې مرحوم ادیب دغومره پیژندنه ستاسی سره وکړه، او د ده د شعر دیوان مو هم در وړاندې کي، هیله سته، چه د پښتو نور تحقیقات او پلټنی به د ده له سوانحو او ادبی خدمتونو څخه د پتی پیڅول واخلي، او پښتانه به دغه نومیالی ادیب تر دغه لا ښه معرفی کړي، زموږ خو دغومره دلاسه کیده چي و مو کړه.

استدراک

د عبدالقادر خان په سوانحو کښ د کابل لیدنه او سفر هم سته، له دې رباعی څخه ښکاره کیږي، چه کابل ئې هم لیدلی دی:

له خپله بخته و چا ته زار کړو
د ځرخ ناسازی و چا ته شمار کړو
ډک دی د کنبلیو د کابل ښهر
هومره څه نشته چه یو ترې یار کړو

(قندهار، نوی ښار ۳ د زمري ۱۳۱۷)

عبدالحی حبیبی

(۱)

بَدَلِی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(الف)

دَ بهار دَ راتلو باغ و ته نوید کا	ساقی پاخه پیاله راکړه پانې بید کا
چه تر فهم مي یکرنگ سیه سفید کا	ستا په میو کښن نشا د یکرنگی ده
که یار مخ راته ښکاره لکه خورشید کا	د رقیب خاطر به ولی لکه یخ شي
له دې بابه به څوک څه ورته امید کا	سیاه چشمانو څخه بوی د وفا نشته
خدای توانیری که ځما عمر جاوید کا	چه په عشق سره ژوندی وی هغه نه مری
چه لا څو سحر دمونه مکر و شید کا	زړه ئې درست له ما نه یووړ لا ئې گوره
دا ځل ډیر ور ځنی بناد عبدالقادر شو	
چه به بیا په ښایسته وُ اعتماد کا	

په دنیا په دین به جوړ پرې کاروبار کا	دا خویونه که دانا سپری اختیار کا
تل له خپله نفسه جنگ کوی کار زار کا	عبادت د حق په صدق په اخلاص کا
په حاجت کښن استغنا له دنیا دار کا	په فقراؤ سخاوت کا بی منته
له دښمن سره په حلم زیست روزگار کا	د دوستانو تل پند نصیحت وایی
په رشتیا ویل حاصل خپل اعتبار کا	له تمامو خلقو زیست په انصاف کاندی
د لویانو په خدمت حاصل وقار کا	شفقت مهربانی کا په کوچنیو
که هر څو په بد ویل ئې زړه آزار کا	جاهلانو سره زیست په خاموشی کا
همیشه عبدالقادر غندی آزار وړی	
چه نه څوک آزاروی نه له چا زار کا	

د طهور شراب هغو و ته لاف نکا	چه ئې ستا خوږې خبری زړه صاف نکا
نشته شی چه مدح ستا د اوصاف نکا	خدای پخپله ستا صفت دی بیان کړی
له صراطه د هغه سپری خاف نکا	چه ئې ستا په شریعت قدم ثابت کړ
که له فرض او له واجبو خلاف نکا	چه خلاف د له سنت کا ځای ئې اور دی
ولی ستا گنه گاران به معاف نکا	خدای به خپل گنه گار عفو ستا په روی کا
په طواف ئې مفتخر عبدالقادر کړه!	
خوار شی څوک چه تر روضه ئې طواف نکا	

خوک چه مینه په دنیا لا په عقبا کا
 که د وصل له لذته ئې خبر شی
 د زاهد هله د حور او د قصور ده
 چه اعلى وى په اعلى به ئې نظر وى
 د خزان دوک ئې لیدلى دى په سترگو
 چه ئې شا په شا په کت کنب ناستې^۱ نشی
 چه سبا به له مجلسه جدا کیری
 چه د وصل په دولت دى سره جمع
 نپوهیری سراسر واره خطا کا
 د بهنبت و نعمتونو ته به شا کا
 عاشقان ئې و دیدن ته تمنا کا
 چه دانا وى همگی چاری ادنا کا
 چه بلبله په گلزار راشی غوغا کا
 دا فلک ئې په هواد خله^۲ جدا کا
 شمع خکه درسته شپه د سوز ژړا کا
 زمانه به ئې جدا به واویلا کا
 هر چه یار کا، هم هغه د ده غلیم شی
 خه به نور عبدالقادر یاری له چا کا

خدای به ژر پریشان یاران سره یو خای کا
 پجهان کنب نوی نوی بازی کیری
 د بهار د گلو گنبت کولې نه شم
 تل به وار د رقیب جوړ را باندی نه وى
 دا دنیا راته بنکاره قمار خانه شوه
 بزرگی په وزر نده په بنه خوی ده
 بد خواهان به سر وهى هم به های های کا
 لایوه تمامه نه بله برپای کا
 خپلی اوبنی راته مخکه گل ولای کا
 خمور وار به هم پرې ساز شی که ئې خدای کا
 هر خو ډیر که وگتی آخر ئې بای کا
 بوم به کله په وزرو خان همای کا
 زخمی شوی دى هر لور عبدالقادره
 خوک او ه او ه، خنی آه آه، خنی وای وای کا

که هر خو ورباندی غاو رقیب غماز کا
 په جهان کنب چه بدخوی او گنده بوی وى
 ناز ته مخ بویه نازک لطیف تر گله
 هر چه نه نیسی نظر له کنبلیه مخ
 باد را والوت مخالف نا خدای بیهوش شو
 چه ئې نه د میو سود نه ئې د سیوری
 عاشق کله غور د دیو په آواز کا
 زمانه ئې ململ پوشه لکه پیاز کا
 هر مخ کله هونبره مخ لری چی ناز کا
 بویه دا چه خان غمونو وته ساز کا
 گوره سر به په کوم لوری دا جهاز کا
 دا فلک ئې لکه سرو سرفراز کا
 له بی نیازه بی نیازی عبدالقادره
 همیشه غواره چی له غیرو د بی نیاز کا

۱. خله.
 ۲. نماستی.
 ۳. خبله.
 ۴. گل لا لای.

هر گور ډیره نادانی بورا بلل کا
 دا خراغ به بل تر کومه وی په باد کنبی
 په سبا ئې په زشتی بدل بنایست شی
 خفی شرک لکه جلی ورته بنکاریری
 په شبنم سره د گل غوتی غوریری
 نندارچیانو به ئې شرحه د مخ وکړه
 چه خزان ور پسې شته مینه په گل کا
 یوه ورخ به ئې صرصر د فنا گل کا
 شب خراغ چه په شپه هونبره تجمل کا
 عارفان کله نظر په جز په کل کا
 د بخیل غوته لا سخته نم دمل کا
 تحیر ورته آواز د لاتقل کا
 ستا قلم عبدالقادره مشک افشان شو
 چه ډیر ډیر صفت د زلفو د کاکل کا

په خزان کنبی که نظر په گلو وه کا
 د جهان وړکول کل په عاریت دی
 د فلک آسیا په رود خما د سترگو
 یو ساعت ئې خوشحالی اندوه وی عمر
 چه په اصل بوتی تریخ وی خور به نه شی
 پل ئې ځکه په جهان کنبی مونده نشی
 بوی د مشکو د عنبر په جهان خورا شی
 له غمونو ځکه خلاص عبدالقادر شو
 چه پخپله بخره خوښ شو حرص نه کا
 بنایسته به پخپل حسن زړه ښه نه کا
 عاقلان به تعلق پرې پوری څه کا
 چه د یار په فراق درومی گرزیده کا
 آشنائی دې هیڅوک نکاندی که ښه کا
 د اوبو په ځای که توی شهد اوره کا
 عاشق تله د یار په لوري په لیمه کا
 مشاطه ئې چه خواره د سر وینسته کا

که د خورو په دعا فرشتې آمین کا
 د وصال په دولت ناست غافل مشه
 ترق به وچوی له غمونو که نومید شی
 د خندا طالب د تل په ورت ورت ژاری
 د قصاب له چارې خوف د لاغر نشته
 قوت خو هونبره چه قوت ځنی حاصل شی
 جهان څه چه اسمانوته به گپ وډ شی
 ژر به جمع پریشان رب العالمین کا
 جدائی و واصلانو ته کمین کا
 د بنادیو په امید بنادی غمگین کا
 چه وژاری خندا هاله یاسمین کا
 په رمه کنبی تل پوښتنه د سمین کا
 که په ټوک ئې د اوربشو که غنمین کا
 که د تللیو حال بنکاره ورته زمین کا
 د خور زړه دارو په دا عبدالقادر کا
 چه د خورو په دعا فریښتې آمین کا

عشق دَ کل بلاؤ سر دَی خدای دِ خوک پر اخته نکا
 له وطنه سږی ورک کا و عالم وته ئې سپک کا
 پامال مال و منال کا بد ئې رنگ بد ئې احوال کا
 نه ترې مری نه ترې رغیرې که دارو کا لا خوربیرې
 هم تیره دَی هم تاریک دی تر وینسته نه لا باریک دی
 سوزنده لکه آتش دَی تر آتسه لا سرکش دی
 چه عاشق عبدالقادر شو حال ئې کل ورته ظاهر شو
 دا ویل کا ترې خبر دی خدای دِ خوک پر اخته نکا

هر عالم چه تن پرست شی کامرانی کا
 چه له خدایه ویره کا عالم هغه وی
 موافق چه ئې عمل له علمه نه وی
 دَ عالم فساد دَ درست عالم وی
 دَ هغه عالم صحبت لکه دارو دَی
 اول علم بیا عمل دریم اخلاص دی
 چه بې علمه شیخی کا مریدان نیسی
 نمونخ روژه به ئې په ځان باندی تاوان شی
 بل ته وائی دنیا پریرده بې وفا ده
 نصیحت کا چه عیبت تر زنا سخت دی
 په عمل دَ گیلان سپی ور ځنی ښه وی
 په خوله ځان عبدالقادر گیلانی کا

دلربا که را ښکاره کښلی جمال کا
 کفایت په عاشقی کښ نه ځائیرې
 دَ وصال په وخت خبره لوی حجاب شی
 په بورجل ئې دَ کال غم را باندی تیر شو
 که ظاهر له نوره خلقه مشغولا کړم
 سپین وینسته دَ بدنایمې به وسمه تور کا
 زه او یار په صورت دوه په معنی یو یو
 مخکه تخت آسمان ئې تاج ستوری گوهر شی
 دَ دوران له انقلابه لا بقا شی
 له خاطره مینه محو غیر خیال کا
 محبت بنده زاده دَ پاچا سیال کا
 عشق عاشق گهی گویا گهی ئې لال کا
 انتظار یوه گږی په سږی کال کا
 زړه می تل دَ یار له غمه اشتغال کا
 چه آواز دَ صفا روپو دَ وصال کا
 خوک چی دَ خوشحالوی ما به خوشحال کا
 چه په سر ئې دا دَ مینی همای بال کا
 اعتماد به دانا څه پدا اقبال کا

د گور مړه به په ژړا په نارو گډ شى
که ښکاره عبدالقادر ورته احوال کا

نشته په جهان کښ خوک پدا قد و بالا	څه عجب صورت دى تبارک و تعالى
هيڅ سودا ونشوه ځنى تش لاسونه ولاړم	وير دى ا پدا ښهر کښ لايق د خريد لا
کله به خپل يارو ته بلى و نعم وکړى	که تل به ئې جواب کو پ سوال کښ لم يالا
هر چه دا سوال کا چه به کړم په کښليو مينه	بويه چه يو ځل د ناموس مينه کا تالا
ډير په شيوه درومې خداى د ژغوره له نظره	زيات تر نورو کښليو خيال دماغ دى د تالا
واړه ښايسته که لکه گل د يوه باغ دى	لا ځما دلبره پکښ شان لرى والا
دا څه ويل ندى چه عبدالقادر ئې وائى	
پيلى ئې د نظم په تار دى لؤلؤ لا لا	

چه دنيا ورته ښکاره شوه بې وفا	و دنيا ته به مخ نکا بې قفا
په اصحابو به پريوانه وه بې حده	په کفارو به وه زوزا که ښه وى دا
چه ئې مخ وى د دنيا و ټولول ته	خپل پردى ور ځنى تل وى شاپشا
دښمنى ئې ده بهتره تر يارى	په يارى کښ يار خراب کا تر يوحا
دواړه لاس ئې د خپل يار په وينو سره وى	نادانانو ته ښکاريري په حنا
که له چا سره يارى کاندې تر سره	لغه پسه باندې ته هم شه شيدا
د سليمان تخت چى په باد ته آخر باد شو	په قارون په ژوندون وشوه تماشا
په سکندر او په دارا ئې وکړې چارى	په شداد او په نمرود ئې وکړې لا
د هغه چه طمع نه وه چه به خوار شو	په دنيا کښ هسى مست و بې پروا
په ژوندون ئې خواروزار حيران پريشان شول	امته دار دى د تکړه سبا بيگا
چه له کبره ئې سم نه ويل و چا ته	اوس کبرې خبرى اروى له هر چا
چه وينستو ئې تاب ورکړى و سنبل ته	د سنبلو په دود ځاى ئې شو صحرا
چه به خواپخوا پراته وه له مهر ويو	اوس پراته له تورو خاورو خوا په خوا
حال ئې درست عبدالقادر وته ښکاره شو	
ځکه هسى ندامت کا له دنيا	

۰۱ ډير دى.

۰۲ کالا.

۰۳ په يوه نسخه کښ زور او په بله کښ زوژ راغلى دى، غالباً به خوز وى.

۰۴ نمر، آفتاب.

۰۵ په يوه نسخه کښ تکړه په بله کى بکړ دى.

چه پخپله خوله بیان د خپل هنر کا
 خپل گوهر لکه صدف ساتلی بویه
 امتحان د مرد نامرد په حادثه شی
 عاقبت به وینی وژاړی چه خاندی
 دون همت لکه خس بیا پریوزی په مخکه
 چه فنا خپله هستی کا په سره اور کنب
 چه منت ور سره مل وی تر دامن دی
 د بوریا نخنبی په تن د مسکینانو
 په دې بزم کنب چه می د مراد وچنبی
 د دنیا خونبسی که واره ورته کنبیردی
 چه پوخت د تلو راتلو کا چیغارونه
 د غم جنو په کوڅه مه څه خوشحاله!

ته لا هسی باد پیمې عبدالقادره
 دم پدم د عمر باد غندی گذر کا

طول امل چه پدنيا عیش و انند کا
 لږ راحت به ئې په ډیر محنت بدل شی
 کبرجن چه قهقه خاندی پشا درومی
 خو د عشق په تیغ واژه شم غریزیرم
 نیکخواهان د پند ویلو صرفه نکا
 رخصت مه اخله په غلا را ځنی درومه

پدا هار کنب د اورو په طمع پند کا
 چه مرگ مخ ورته د نمر په دود څرگند کا
 پمعنی کنب پخپل ځان پوری ریشخند کا
 قیمت زیات واخلي گنی چه ئې بند بند کا
 نیک بختان بویه چه غور د دوی په پند کا
 کله څوک د ځان وژلو کار پسند کا

چه مي وليده بشر ستا
 گل له شرمه خولې پریودی
 د بادشاه په بادشاهی
 گل، شبنم، سبا، بلبلی
 تر عنبرو په ما نبې دی
 خود له خوده بنایسته یې
 د هر شی تسبیح به اروې

کمترین غلام شو نمر ستا
 چه په مخ شی برابر ستا
 خندا کاندې قلندر ستا
 ثنا وائی هر سحر ستا
 د پله خاوری سمندر ستا
 حاجت نشته د زیور ستا
 که غورونه نه دی کر ستا

۱. هر گوره بڼه څرگا.

۲. دا بدل په یوه دیوان کنب نسته، په بل کنب مقطع نلری، د لمړی بیت دوهمه مسری ئې هم بڼه نه لگیږی، مگر د پند پر ځای که خوند سی د دوهم بیته سره سمیږی.

يار په هر لوري جلوه كا
 خو بينا نه دي بصر ستا
 تل دا خواست عبدالقادر كا
 چه كه خاوري شي د ور ستا

كنبلې مخ ئې مياشت خجله كړه نمر هم لا
 سرو لبانو ئې قيمت د لعلو كم كړ
 چه تنها ئې هميشه په سر آخلم
 نه يواځې پصورت جدائې خوار كړم
 چه نگهت د يار د زلفو نسيم راوړ
 په لمانځه كنب د يار ورځې را په ياد شوې
 قد ئې سرو كړه سر كوزه عرعر هم لا
 سپينو غاښو ئې بې آب كړ گوهر هم لا
 د عشق بار مي گردن خم كړ كمر هم لا
 پدا اور دننه سوځي ځگر هم لا
 مشك خوشبوي په هغه بوي شول عنبر هم لا
 د زړه آه مي محراب وسو منبر هم لا
 خو د زړه عبدالقادر سره جفا كړه
 ستا جفا به وړې په سر په بصر هم لا

كه گذر د يار په چم وكړې صبا
 خو قطرې ځمور په ياد په مځكه توي كړه
 ستا د زلفو بوي نسيم په چمن راوړ
 په ژړا مي د بڼو خارونه توي شول
 لكه گل په بوي تر نورو گلو بڼه شي
 نصيحت په عاشقانو اثر نكا
 تل تر تلو به ژوندې وي لكه خضر
 چه ئې يار له غيره ځي د مرگ ساعت وي
 تر سايه ئې د جنت خوښي مومي
 لدې ملكه په عزت واته بهتر دي
 ووايه ځمور پيغام په دلربا
 چه په بزم د عشرت اخلي صهبا
 له مستي شو د غنچو قميص قبا
 په ليمه مي قدم ږده بې محابا
 بڼه خصلت زياتوي حسن د خوبا
 نه د پير نه د استاد نه د بابا
 كه پخوله وركا دلبره لام و با
 دريغه مه وي د وصال د شپې سبا
 د خپل يار قامت و ما ته شو طوبى
 ساكنان ئې حرمت نكا د غربا
 كه رشتيني حب لري عبدالقادره
 بې ريباره به در درومي محبوبا

(ب)

دا د عامي مستجا به كړې مجيب
 ستا له فكره خالي نه يم خالي مشم
 د عشق بار د ليونتوب په زور اخيست شي
 چه وصال مي بيا روزي شي له حبيب
 اي تر فكر ځما زړه وته قريب
 په قوت د عقل ورنشي لبيب

لاس پلاس مراد و نورو و ته ورکا
 هم تر ما پوری سرکوزی هم یار رد کړې
 ستا پقدر نا آشنا کله پوهیږي
 په قسمت ئې د پتنگ د اور لمبې کړې
 بې نصیبه به د هیڅ په لاس کښینوزی
 چه په سترگو ئې پردې د حسد پریوزی
 چه ئې کاندو و هر چا ته بد ښکار یږي
 چه په ما باندې وار راشی وایی شیباً
 مخ د تور په دواړه لوری شه رقیباً
 د حرمت امید لچا کوي غریباً!
 ته ورڅه په گلو گزوه عندلیباً
 بیهوده څه له حرص کړې بې نصیباً
 امتیاز د یوسف نکاندی له ذیباً
 د ځوانی کارونه نه ښائی له شیباً
 له بدذات سره یاری عبدالقادره
 په معنی کښ دښمنی ده له نجیباً

بیا په مخ ونيو دلربای نقاب
 گل شگفته شو په هر لور د بهار
 ریز ساقی می باقی در جام
 چه تا قدم په خاورو کښینو فلک
 چه جدا شوی مین راشی، بکن
 اور می قبول دی جدائی د نه وی
 ذل من طمع، عز من قنع
 بې خدایه ویره شرک خفی است
 ربه عمل می دی هم د بدی
 ته، رحیمی و کریمی و غفور
 عبدالقادر چه دا غزل کړ بیان
 څوک بې کاندې په پښتو کښ ځواب
 افصح یا مفتح الابواب
 الصبوح الصبوح یا احباب
 را، بیانگ رف و نی و چنگ و رباب
 قال یا لیت رب کنت تراب
 سببې یا مسبب الاسباب
 هجر محبوب رأس کل عذاب
 ځکه قانع شده اولوالالباب
 و هوالقاهر و هو الوهاب
 تب علی فانک التواب
 زه که هر څو نه ځم به راه صواب

که هر څو په ورځ و شپه کاندې طلب
 تر بې سین په قرآن که نظر وکړې
 ادب څه دی نیک و بد گڼل له خدایه
 سببونه حجابونه شول د وړاندې
 چه له شنې ونی نه سرې لمبې پیدا کا
 دواړه لب به ئې هغه عاشقان کښل که
 ساقی څه خو طربناکی اوبه راکړه
 چه اثر د بې خودی ترې پیدا کیږي
 ور به نشی تر مطلوبه بې ادب
 د ادب صفت دی کړی پکښ رب
 مستقیم په شریعت په روز و شب
 مسبب نشی لیده پدا سبب
 که له سرو لمبو بهار کا څه عجب؟
 چه له یاره سر و مال نلری لب
 لوټ غمونو کړ ځما د زړه طرب
 تل برجنه اوسه ونه د عنب

له خوړو می دواړه شونډی سبا نښتی چه می وزبښنل په خوب کښ د یار لب
 زړه پیاله عبدالقادره وینی می کړه
 د آشنا په یاد ئې نوشته لبالب

که خبر شې د رندانو له مشرب نور به تیر شې تر څلور واړه مذهب
 څوک د طمع د ادب لمانه نکا څه غرض د لیونیو له ادب
 دا همه سبب ځما د بدبختی دی چه دا هسی آزرده شې بې سبب
 چه ترخه ویل د هونبره ډیر خواړه دی د خوړو به د څه خوند وی شکر لب؟
 په هجران کښ ناقرار په وصال سوخی د عاشق د څه نصیب کړ ځما رب
 چه لقب ئې د سپی را باندي کنښینو زیارت گاه شوم د فرښتو له دې لقب
 د نمر وصل مونده ستا په دلالت شې لا به کله طلوع کړې ځما کوکب
 ژرنده هاله څه حاصل کاندې چه گزې یو زمان قراری مکره له طلب
 یو ساعت د آشنا غم عبدالقادره
 بهتر دی د تمام عمر تر طرب

حاصل کړه مقصدونه د دنیا له هره باب آخر به په ارمان ورځنی څې سینه کباب
 دا خرابه هیڅ امیر وزیر ودانه نکړه سعی د هغې ودانی کړه خانه خراب
 د ډیرو تېرو وچاودې زهرې په ډیر طلب کښ تنده ما ته نشوه د هیچا لدې شراب
 د سر وښښته د سپین شو، سپین د نشو د زړه توری نمر په تندې راغی ته لا وینښ نه ئې له خواب
 کانی دی نه زړونه چه نرمی ور څخه نه وی گیتی^۱ دی نه سترگی چه بې نمه وی بې آب
 حرام دی که حلال دی خو د بویه چه اموال دی هیڅ ویره د نشی له عذابه له حساب
 مست د دنیا کله بې اجله هوښیاریری مستی د دنیا بده ده تر بنگ و تر شراب
 خاوری خپل وجود کړه څو لا نه بې خاوری شوی زده کړه که د نه زده دا خصلت له بوتراپ
 پروت عبدالقادر دی د غفلت په توره شپه کښ
 کله به را خيژې د توفیق کښلې آفتاب؟

درسته شپه ژړا فریاد سترگی بی خوب واړه دا کارونه ستا دی مین توب
 چه می نو له سترگو نه ځی زړه می چوی مکره خدای د زخمی زخم بې زهوب
 ډک خمونه تشوم د عشق د میو لا تشنه سینه می هیڅ نده خړوب
 و منصور ته د دار سر بورجل د یار شو عاشقان د نکا ډار د عشق له چوب
 چه د عشق له اوره تښتی عاشق ندی د خپل ځان په سولو سی د پتنگ سوب

۱. د دې کلمې تلفظ د قندهار په خوا کښ گاتې ده، یعنی کوچنی ډبره، جغله.

ناز پرور دِ خبر دار له قدره ندی
 خو هم ما لره راخه د عشق آشوب
 چه له درده خان ساتی دوا ته خغلی
 له هغو عبدالقادره توب توب

(ت)

هیخ له کبره نظر نکا ندی و خوار ت
 خوش روئی له خوشخوئی سره زیب کا
 خط د خپلی پیشانی پکنی ولولم
 په امید ئی د وصال لکه خلیل خم
 ما په خوب کنب میاشت لیده په گریوانه کنب
 چه په نشت د دنیا خون په شته دلگیر وی
 دا خو ورغی عنیمعت د گل دیدن دی
 چه ئی تللم په خدا خدا دیدن ته
 لک او کروړ که پسی خرخ عبدالقادر کا
 هم تیر عمر به را نه شی په بیارت

په یوه نظر چه وکړی ساقی مات
 د فراق لمبو می^۱ ننه لرمون وسو
 عاشقی می مادرزاد خوی و خصلت دی
 روح په مثل د آدم قالب حوا دی
 چه عیسی د تعلق له بار خلاص شو
 عاقبت به مجاز واره حقیقت شی
 پکنی بند په دواړو پنبو عبدالقادر شو
 خلاص د نشی ستا د مینی له حمات

ما چه فهم وکړ د دې دور په بر بست
 هیخوک هوبسار نشته د دنیا پخرابات کنب
 سل خل پیاله د صافو ورکړه ترې به واورې
 شکست ئی په درستی کنب دی درستی ئی په شکست
 خوک مستی په می کا خوک د یار په شونډو مست
 هر چه ئی پیاله د درد نصیب وی په الست

۱. لمبو دننه.

۲. مما.

پاڅی ستا په ناسته غم اندوه ځما له دله
 څه نسبت د مینې چه فرشته به ئې په سپی کا
 هر چه معنوی فقر ئې بیا مونده له حقه
 جگی جگی تل کړه دا برخاست او دا نشست
 خاندی و رقیب ته یار هه ځما په قسمت
 لا به محبت د زړه په نیست لری تر هست
 لوی هلک به واړه اخر تا ته وچار وزی
 ځان که لکه مخکه کړې عبدالقادره پست

چه بدل په عبادت نکړې عادت
 چه سبب ئې د دوزخ ځما کشتن وی
 په نکړځو د ناز پنبې د لیلی سرې دې
 سیادت به د طاؤس نه د همای و
 د استاد په سعی کله ذکا مومی
 چه هیڅوک می نه پوښتنه نه ماتم کا
 بیا به نه مومې لذت د عبادت
 بیا د نه موم دا هسی شهادت
 هوسی درومی د مجنون په عیادت
 که مونده شوی په چوری سیادت
 چه مفطور وی هغه څوک په بلاد
 هغه مرگ دلې هورې دې سعادت

نمر وته نه گورم گورم زه و خپل نگارت
 لیری له ما معنه څی چه څې اروا له تنه
 باغ وته می بولی نه می بولی د یار کوی ته
 ډیر خلق می ولید و می نه لید ستا په خیر یو
 و به چوی له غمه زنهار ووايه مه وایه
 نور به یاری نکړم کړم اخته په غم یارانو
 گل ته نظر نکړم نظر کړم هغه رسخارت
 ومرم که و نه مرم که یو دم شې له ما بیارت
 کوی ته به ئې درومم نه به درومم و گلزارت
 چین ماچین ته لارم نه چه چین ماچین تا تارت
 راغی خبر را نغی طیب و خپل بیمارت
 هیڅ ئې را پرې ننبول غم ئې پرینو و ما خوارت
 رایشه چه راشی تللی جان عبدالقادر ته
 هر څو تللی جان که تن ته نه راڅی په بیارت

په اذل چه ئې د بدو دی سرشت
 په هر چا باندې شوه خپل لاره آسانه
 په خندا په هوس تله شی و دورخ ته
 ښه وینا په وخت د کو پاخه دهقان وې
 زاهدان چه بهنبت غواړی و عارف ته
 پریشانی پر همیشه تاثیر کوینه
 خواه ناخواه به هغه کاکا رونه زشت
 څوک په لور د کعبې څی څوک د کنشت
 په ژرا په غم په لوری د بهنبت
 ”هر کس بدرود آخر هر آنچه کشت“
 دوی غلیدلی هلکان دی د دربشت
 ځما ستا د زلفو یو دی سرنوشت

د مقصود په لوری څه عبدالقادره
 که په رو د نقشبند څی که د چشت

۱. مقطع نه لری.

۲. یو ډول لوبه.

مخ که وارووی دلبر خما و لورت
 همیشه د جدایی پدرباب دُوب یم
 د زپه زور د صورت توان می هسی کم شو
 غمخواره به خما خرننگ عمخواری کا
 لاله زار به همه واره قبرستان شی
 توری زلفی ئی د مخ په تاو تاویری
 حد د چا دی چه ئی لاس پر خساره بردی
 چه دایم تر رنجو توری بی رنجو وی
 چه منکر ته یار ستایی عبدالقادره
 په معنی د نمر صفت کوپی و کورت

بیا می نوپی مینه ورغله و دل ت
 چه دا هسی شان په سرو لمبو کنبس اوسی
 سترگی سرپی لاسونه سرپی جامپی گلگونی
 کوم کم بخت سرپی پنبیمان کرپی چه رانغلی
 چا چه یو ځله لیدلی هغه مخ وی
 د راتلو زیری د باد په چمن وکر
 دا اورو په ژړا لا کلونه وا شی
 لا خدا ئی درسته کرپی نه وی خورشی
 چه و مخ وته ئی گورم ننداره می
 مگر گل به همیشه په باغ کنبس اوسی
 ډمی تار ئی د زلفین و ما راکړه^۱
 وایه وایه دا بیان عبدالقادره
 دواړه غوره می نیولی ستا ویل ت

بل کره د اخلاص به غور خراغ د عبادت
 سترگی کره اوره باران د اؤنبیو ځنی درومه^۲
 هسی رنگه ومره چه خپل ځان له خلقه خلاص کرپی
 غم د نورو اخله په چا مبرده خپل غمونه
 موم د عصیان ویلی کره په اور د ندامت
 گندی د میوه کاندی نهال د محبت
 نه ئی چه سبب شی د خلاصی ستا رحلت
 پاته به د نوم شی په جهان د فتوت

۱. څوک وروپه شی و سره سکورت.

۲. کت مټ ولیکل سو.

۳. اوره.

تخم ئې يُو غل دَ کمینى په خاورو پت کړه
خونښ پخپله بخړه شه حسد له هيچا مکړه
موږ به هرگز نشى دَ حرص د کاختى وړى
ناست په اور کښ ښه بې نه دَ بدو په مجلس کښ
سوځى دَ حسد په اور وجود دَ حاسدانو
ستا تدبير دورخ دى جنت کار سپارل تقدير ته
پاخه ساقى راکړه پيال له ميو ډکه
ستا پيال چه وڅښم ويل کړم له خط و خاله
يار مې باده خور شو څرنگ زه ځنى انکار کړم
ستا په تله مې باغ دَ سعادت پژمړه کيږى
هر چه له چا اورې غوږ کانه کړه ترې تيريره
مکوه عبدالقادره چا سره حجت!

اوس به څه له چا مانه کوم قلم ت
په ژړا مې سترگې سرې کړې و شبنم ت
مخلوقات به گورى ستا فضل و کرم ت
دَ دوهمې دَ لوگي خوند دى و ملنگ ت
سرنگون به بيا ور درومى جهنم ت
زه "قادر" ئې بې آتسه په اور وسوم
لږ دَرَب دَ پاره ووايه صنم ت

(ج)

نن ئې بيا کښيښو په سر باندي دستار کج
مخ به چيږى راته سم کړى په يارى کښ
فلک تا غندي ډير سم کړه ته وروستى بې
دانا وړان کارونه جوړ په دانايى^۳ کا
په راستى کښ چه مونده رستگارى شى

لکه مست هاتى په لار کوى رفتار کج
له هميش به ئې لرى راته نگار کج
له غروره به تل څو درومې په لار کج
په تعجيل سره نادان کاندې سم کار کج
سکه زنهار و چا ته مه وايه گفتار کج

۰۱. سوي.

۰۲. وایم.

۰۳. دانا، وړان کارونه ساز په تانى کا.

هر چه سَم خِي په روزگار کښ غم ئې نشته هميش غشى مومی تاو دا ستا کار کج
سبره هيخ په ټيټو ونو لوئي مکړه ستا به هم کاندۀ قامت کاندی روزگار کج
که فلک ورسره کور شی غم ئې نشته
مکړه خدای عبدالقادر سره خپل یار کج

(خ)

چه ئې سپی کړه د دنیا له ځانه چخ هم هغه کاندی ځان خلاص د دیو له اخ
چه ویل د عرفان کا اثر ئې نه وی ابلیسک دی ځنی تنبته په فرسخ
په خفیه ذکر ئې ژر مری خفه کړه که شیطان د په خاطر کا منگل شخ
د فراق لمبو وهلی را نژدې شه چه سینۀ د کرم په مثل د سینې یخ
ستا دیدن رمق را پاتو دی پرې پام جگی جگی یاره ناست اوس را شخ
د توبې دریاب ئې تا وته پیدا کړ
سپین کړه ځان عبدالقادره له وسخ

(د)

که د نورو توانگری په سیم وزر ده د عاشق ده په سپین زړه په چهره زرد
لکه تبری له سرو اوبو خط مومی مشتاق لا مومی لذت د یار له درد
په سپین مخ د وینسته ندی تور لوگی دی چه وتلی دی ځما له آه سرد
چه د توری مخ ئې سور کړ پمیدان کښ هم هغه سرخ روئی یوسی له نبرد
بل گناه ئې بی مردی نه بنکاریری چه نامرد سپی کینه کاندی له مرد
که په شاه باندی په کیش په سمور تیر شو گدای هم په گند کښ روغ ووت له برد
په نامرد مشک و عنبر لونې فلکه آلوده لرې د مرد چهره له گرد
خپل نصیب کړ په تا خار عبدالقادره
یار که هر خو حسن زیات لری تر ورد

نا آشنا تر آشنا بنه ئې نن اوکاند لدې پسه زړه له چا سره مه خاند
که ئې لوی د زړه په وینو لکه گل کړې هم هغه به په زړه درکاندی شنه تاند
چه ترې سر ئې ځان لوگی کړې قربانیری د جفا په اور د سوخی لکه سپاند

خپل پردی ته خای د طمع پاته نشو
 د عزت^۱ ترخو ته خان نیولی نشې
 په خورپو پسې د میچ عندی گرزاند
 د بدخوی سیاره^۲ په چا مشه هراند
 د ستم په نیکر د غوڅ^۳ عبدالقادر کړ
 په ظاهر صورت سپری په خوی یې داند^۴

زه د تل وینم وزان د سحر باد!
 چه ئې لاس د دلاسا په تندې کنبیردې
 په مقدم د شی سینه د عمجن بناد
 قراری د بیمارو شی له فریاد
 لا خارونه امیدوار دې ستا له داد
 په نفس کړې د غنچې غوتې^۵ کشاد
 سبر ته د بار له باره کړې آزاد
 بې بهرې بوتې وکارې له بنیاد
 پیغام یار ته د یار راوړې له هواد^۶
 نامراد د هم آغوش کړ له^۷ مراد
 د وصال په زیری هسک عبدالقادر کړه
 پرې یستلی دې هجران له لاد باد^۸

صاحب د ولایت نمک له هند
 د کوثر د اوبو آب د مخ لړینه
 په دا دوه حرفه ادا مسلمانی ده
 هر پیوند ئې د ذلت قطعیت^۹ کاندې
 چه ئې اوس په ټولولو نه مړیرې
 د دې دواړو یې ساز شوی ځما جند
 د مشتاقو ځنی نه ماتیرې تند
 هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسند
 پادشاهی تر تا قربان د عزت گند
 هم دا خپل دولت به وکا پتا شند

۱. که عزت، عزلت شی ښه نه وی.

۲. یعنی سالنډی.

۳. خورپو.

۴. x.

۵. غوتې.

۶. هیواد.

۷. نامراد هم آغوش کړې له مراد.

۸. له آداباد.

۹. قلعت.

د زاهد له صومعو عبدالقادره
ووزه مراد د خپل خاطر غواړه له رند

په قامت تر سبرونۍ لا بلند	اې په زنی ناشپاتی په شونډو قند
خود نمای خود ستای خود پسند	خوش خرام گل اندام عنبر موی
خلقې د کړې په تورو زلفو بند	که زاهد دی که عابد ترې نه خلاصیږی
لکه نمر په تمامی عالم څرگند	منور د کړ عالم د مخ له نوره
یو ځل وگوره و ما ته سترگی برند	ستا په تش نظر می رنځ د زړه ورکیږی
په وصال می بهره مند کړه بهره مند	په هجران به د ترکومه خوار و زار یم

هر قدم په فهم ږده عبدالقادره
د عشق لار کوهی کوهی ده کند کند

(ډ)

په فریاد شوم په ژړا شوم په جیغار گډ	چه مي وليده د یار سره اغیار گډ
هم په دا له تورو خاورو شه خاکسار گډ	آئینه د زړه صفا له خاکساری شی
چه ئې وليده له گله سره خار گډ	عندلیب د زړه له تاوه نارې وکړې
چه بې تا شم کله کله په گلزار گډ	هر یو گل می په زړه خار غندی څرخیری
مسلمان د نکا خدای په هندوبار گډ	ستا په زلفو کنب می زړه هر گور پریشان شو
هونبیاړی د غم په سیند کاندې هونبیاړ گډ	نادانی نادان همیشه لری په عیش کنب

چه آخر ځنی واته په ډیر ارمان دی
نه به شی عبدالقادر په دا بهار گډ

(ر)

بیا ئې مات کا د دوران غضنفر فر	مزین ئې کا یو خو په افسر سر
دا مزری دارا شکن دی سکندر در	اورنگ زیب به څه خلاصی ور ځنی مومی
چه د باد غندی هر دم کا گذر زر	څکه نوم ئې د ذهب ور باندي کنبینو
چه ئې ډک و همیشه په دلبر بر	نن په خو له تورو خاورو سره پروت دی
په ژړا می کړ په اونیو بستر تر	برایه می آشنا وليده په خوب کنب
په قیمت سره سم نه دی گوهر هر	که په اصل واړه یو دی په دا څه شو؟
چه د ده د لاسه مومی بشر شر	په معنی کنب بشر نه دی پړانگ لیوه دی

هر سپری پخپل مقدار خریداری کا
 خنی آس خنی ټپوان خنی خرخر
 په بنکنخل ئې سرفراز عبدالقادر کړه
 د ژوندون له باغه خوره د سمنبر بر

که هر خو لعل آبدار لری دلبر
 د هغو شهلا نرگسو له فراقه
 هر یو گل ئې د بنایست د باغ منظور وی
 راشه وگوره ځما زیبا صنم ته
 سر و سر د خجالت په مځکه کنبینو
 د ژوندون چینه یادیری په تیاره کنب
 چه سنبل ئې باد پریشان په نسترن کا
 چه غنچه ئې شگفته په تبسم شی
 که له ډیره رشکه وچوی حد ئې څه دی
 که ئې نوش عبدالقادر د شکر می کا
 پرې به شی د مرگ تلخی شهد و شکر
 نشو هیڅکله پرې یخ د چا ځگر
 همیشه می تر نرگسو ځی گوهر
 ولی لا ئې په سمن لگی نظر
 که به گورې په یو ځای هلال قمر
 چه سر هسک کړ په بستان د یار عرعر
 ما ته خدای راکړه چینه^۲ تر څنگ د نمر
 په غروب شی د عاشق د بخت اختر
 له گوهر و ئې جهان شی منور
 چه له ملا سره ئې مو وهی کمر

پرپر راشه ځما د سترگو تور
 ځما ستا له مینی هر څوک^۳ خبردار دی
 عاشقان له تهمتو نه خلاصیری
 سپی که هر څو غپا ډیره کا مزی ته
 که نمځن^۴ ویل د نکیری و ماته
 چه رقیب وته بنکنخل کوې زه سوځم
 مستغنی ئې د جهان له بادشاهی کرم
 خدای می مکړه د زړه مینه لتا نور
 څه به ویره کړې له شرمه له پیغور
 همیشه باندي غوغاوی لور د لور
 مزی هیڅ نکا پروا د ده له شور
 کله کله راته کړه خبره سپور
 جگی جگی بی له ما نه مه زور
 د همای تر سیوری به ده ستا سیور
 خو د توری سترگی توری خاوری ندي
 تل پر مخ عبدالقادره د یار گور

۱. هر یو گل می د بنایست د باغ منظور دی
 ۲. ما ته خدای کړه دا چینه.
 ۳. ډیر عالم خبر شو.
 ۴. په دواړو نسخو کنب دغسی دی.

مخ په هر لوری جلوه کوی د یارا
 بې محابا راکړه کښیږده قدم
 په بد صحبت د نبی زوی شه خراب
 په ورکول د سر وصال مونده شی
 طعن و پیغور و ما ته مکړه شیخه!
 که رقیب و وینې له یاره سره
 د خواب خوک دی چه آواز وکاندی
 البصروا البصروا اولوالا بصر
 لیس فی الدار غیرنا دیار
 اتقوا من مجالس الاشرار
 ابشروا یا معاشر التجار
 انا عاصی و ربنا غفار
 قل اعوذبر لیل و نهار
 لمن الملک واحد القهار
 رب ښه یار عبدالقادر ته ورکړ
 وقنا ربنا عذاب النار

نه به ستا د ښایست^۲ تل وی هسی دور
 چه دا دواړه بقا نه لری تیریږی
 زړه د سخت دی په سختی تر سخت کانی
 بې جوهره ښایست نه لری هیخ قدر
 چه په بد نظر نظر وکړې اوبه شم
 مخ له یاره جار یستل خندل رقیب ته
 نه به زړه وی د عاشق مدام په خور
 بیهوده هومره ستم کړې هومره جور
 که درست تن د مصفا دی تر بلور
 د شاهانو په لاس باز کښینی نه میور
 شه حاجت دی په ما خوار د هومره زور
 واه واه واه عجب یاری ده عجب طور
 هسی یار عبدالقادر په بخره بیا مونده
 چه صورت ئې د سپری، خصلت د بور^۳

اې چه د ښایست په باغ کښن گل لرې بې شمار
 شونډی ئې مهره زلفی ښامار ترې جار وتلی
 خما و ستا تر منخ د خما ستا وینا نه بویه
 سخت دی د نیمگریو طبیبانو ناز تر مرگه
 پاس په بام ولاړه د غمزې ناوک په گرت^۵ کښ
 هیخ به د کم نشی یو خو گل ور خنی مار
 بویه سربازان چه مهره اخلی له ښامار
 نشی په یاری کښن به همار او تمار^۴
 مرگ ته غاړه کښیږده دارو مه کوه بیمار
 زړه به د زخمی کا، په دا لاری مه خه یار^۶

۱. مخ په هر نور جلوه گر دی د یار.

۲. حسن.

۳. یعنی پلنگ.

۴. هندی دی یعنی ماته او تاته.

۵. د لمر توری په پښن د گوتی منخ ته وائی.

۶. دا بدله مقطع نلری.

زړه می هر گور و له هجرانه افگار
 سر و سر کوز له انفعاله کاندې
 څوک به لاله د یار د مخ کا مخی
 په موافق د محبت شی عتاب
 متحیر ئې په لیدو د جمال
 خو اتصال د عاشق شی نصیب
 باغ و شاهد بڼه بڼه یاران موجود
 گوره بیا کله رایشی هغه وخت

شکر حق را که باز آمد یار
 چون خرامد بسوی باغ نگار
 آن سیه دل کجا و آن رخسار
 مشو از جور یار خود آزار
 همه خوبان چو صورت دیوار
 خواه در باغ و خواه بر سردار
 خیز ساقی شراب ناب بیار
 که نهم لب بلب شکر بار

نور د زړه مراد عبدالقادره پریرده
 گر بیا بی مراد دل این بار

یار هغه چه گهی مهر کا گاه قهر
 گاه باران شی د ژوندون اوبه کا نوی
 که دا هسی یار مونده شی پطلب کښ
 شپه او ورځ آه و فریاد سوز و گداز کړه
 و عاشق ته د یار غم هر گور ارزان شی
 گوره خو عالم به وړک څوک به خراب کا
 د زړه باز به د هاله د فکر ښکار کا
 که هر څو عاقل هوښیار خو لیونی شی
 په ارمان په حسرت لارل له جهانه

کله کله نوش دارو شی، کله زهر
 گهی اور شی سرې لمبې کا تمام ښهر
 سستی مکره هم ئې پت غواړه هم جهر
 له هجرانه روان کړه د سترگو نهر^۱
 که مونده شی په تمام هوس د دهر
 لور په لور د فتنو سیند وواهه لهر
 که بیدار وی په وروستی په وپومبی پهر^۲
 چه به خوب کښ ور ښکاریری پریچهر
 که پرویز و که دارا که منوچهر^۳

(۲)

چه ئې زړه ځما سورې د عشق په تیر کړ
 ستا د مخ آفتاب پر وخت پرې رڼا شوه
 له هوسه په خندا خندا په شا ولاړ
 چه ئې زړه د یار په وصل کښ خوشحال و

تر هغه سوری می مخ د آشنا څیر کړ
 چه ئې ستا په تورو زلفو کښ شبگیر کړ
 سخندانو چه گل ستا د مخ نظیر کړ
 یو په سله تر هغه هجران زهیر کړ

۱. دا غزل په یوه نسخه کښ نسته، په دې نسخه کی دا مسری ناقصه ده.

۲. په منقول عنها نسخه کی نسته.

۳. په منقول عنها نسخه کی مقطع نلری.

له دې اوره سوزان اور د بيلتانه دى
 ځكه ځان هندو وسولو وته خير كړ
 له هجرانه به څه ډار عبدالقادر كا
 چه ئې خيال د يار د مخ په زړه تصوير كړ

نېر د بيا هجرانه ډير عالم به غم كړ
 چه څو كاله مې^۱ ټول كړې په خواري و
 له پيچونې^۲ د د غم سپاره نېكاره شول
 تور لوگي د آه له هره ځايه خيژي
 لكه تا كړه د اميد غنچه سر تويه
 بلبلان ئې له فراقه په نارو شول
 سن زر سل د جدايي خورلس د پاسه
 كور په كور د په دې ملك نوى ماتم كړ
 هم هغه عيش د بدل پغم په دم كړ
 د هوس لښكر د درست برهم درهم كړ
 رڼا ورځ د پعالم باندي تور تم كړ
 خزان كله په گلونو دا ستم كړ
 له دې غمه د د سېر گردن خم كړ
 دا غزل مې په بياض باندي رقم كړ
 نور به څه عبدالقادر له چا خدا كا
 تا سېر كال د اشنايي قدم كم كړ

(ز)

خو خبر نه دې وگړې له دې راز
 عارفان چه له خوديه ځان خالي كا
 كه په عشق كښن نسب شرط د محبت وى
 امتياز ئې تر منځ حسن را پيدا كا
 چه ئې ونغښته لمن له خار و خسه
 چه آغاز د چارى ښه انجام ئې ښه شى
 زه پدا و خپل مين ته پښېنكښ نه وړم
 ستا به ساز بې سوزه هيڅ سره و نشى
 سيند خونى، باد مخالف، شپه توره تمه
 لوړه تنده رنځ زحمت نوري خواري
 گڼه بيل حقيقت نه دى له مجاز
 تسبيح اروى د شپيلې^۳ له آواز
 د محمود مينه به نه وه له اياز
 كنه فرق د بد خوښى نشى له ناز
 سېرونه شوه په باغ كښن سر فراز
 دانا ځكه تل په بيم دى له آغاز
 چه كمى د هيڅ څيز نلرى بې نياز
 اې ځما دله تمام له سوز و ساز
 گوره چرته به شې سر ځما جهاز
 همگى واړه آسانه دى تر آرز

چه خپل يار عبدالقادر ته په نيت ښه وى
 نور ئې كومه انديښنه ده له غماز

۱. ئې.

۲. دا كلمه كه په نون وى په معنى د ډير گوچنى او ذره وشمه شى راځي، او كه په ميم وى (پيچونى) يعنى لوړتيا، بلندى.

۳. شپيليه.

(س)

ته ور درومه خپل هوا کوه هوس	تر هغه چه د پخوا کړ يو په لس
له ازله غم خما د زړه نصيب دى	چه خلاصى مى ځنى نشى يو نفس
گله تا د خدای تازه لرى پياغ کښى	اور په بخره د اغزيو دى د خس
ما ژوندون د محبت له اوره بيا موند	ځکه سوځم په اختيار لکه ققنس
چه خپل زړه را ځنى ځى نيوى ئې نشم	ستا په زړه به څرنگ مومم دسترس
ساقى زه د صافو ميو لايق نه يم	هزار شکر که دارو کړې د بکس ^۱
په سرو شونډو ئې تور خال دى چه ښکاريږى	که دا نښتى دى په شهد وکښى مگس
	که وصال عبدالقادره د يار غواړې
	يو قدم په دنيا کښيږده بل په نس

(ش)

خيال ئې چه په زړه کښى د رخسار ساتم هميش	ننه په کوگل کښى گویا نار ساتم هميش
بحر په کښتى کښى نه ځائيرى سيند د اوبنيو	خو به زه په سترگو کښى حصار ساتم هميش
ستا چه خوشحالى کيږى، ځما په خواريدلو	پسله دې به ځان تر خوارو خوار ساتم هميش
عيش منغض شى په ورتله ځما د خلقو	ځکه له عالمه ځان کنار ساتم هميش
ډير را باندي خور دى په بل چا مى پيرځو نشى	پت ننه په زړه کښى ستا آزار ساتم هميش
	خوبښ ئې په آواز يم چه فرياد عبدالقاد کا
	ځکه ئې دا هسى شان افگار ساتم هميش

(ښ)

دلبر مخ راته ښئى به هر آئين کښى	که په تور کښى جلوه گر شى که په سپين کښى
گه په زلفو کښى ځاى وکا زړه را کاري	گه په سترگو په رخسار او په جبين کښى
کله کله په ترسا کښى مخ څرگند کا	د صنعان په دود ئې وران کاندې په دين کښى
په خراغ کښى تجلا وکا پتنگ ته	بلبلانو ته ښکاره شى په نسرين کښى
نور او نار ئې د جمال جلال اثر دى	قهر مهر ئې په تريخ او په شيرين کښى

١. راحت زاخيلی ليکى، چه بکس يعنى خورا لبر او نه څه، خوشحال خان وائى:

نور حريفانو ډکى ډکى پيالې نوش کړې ښه چه د خوشحال پياله ئې ډکه په بکس کړه. له موقعه سره درد هم جوړيږى!

که اثر ئی د لبانو پکین نه وی
 یوه خدایه عشق یو څرنگه لوی شی دی
 گنج همیشه په ویرانه کین بنخواه شی
 نه به و هونبره خواړه په انگبین کین
 چه ئی خای نشی په چرخ او په زمین کین
 امانت ئی ځکه کنبینو په کمین کین
 په هر څه کین گوره یار عبدالقادره
 که د نشته شک گمان پخپل یقین کین

(ط)

چه صادر شو ستا له لوریه په ما خوار خط
 معطر له خوشبویی اهل د مجلس شو
 په تحقیق چه نیم دیدن ور لره یو سی
 سبزه نه ده چه په مزکه زرغونه شوه
 حسن خط د ویزاری و مخ ته ورکړ
 هیڅ زنگی به ئی په هیڅ رومی ونکا
 ستا د شونډو مهره څوک واخلی دلبره
 د بنایست آفتاب ئی پت شو لیدی نشی
 له خاطره ئی اندوه کړ تار په تار خط
 چه می واکړه لفافه د عنبر بار خط
 له هواده چه یار وکاندی په یار خط
 دا د خپلو راتلو را ستاوه بهار خط
 چه بنکاره شو به عذارو د نگار خط
 لکه کاندی په سپین مخ باندی ناتار خط
 چه ترې پریوت چاپیره لکه تور مار خط
 چه ئی پاخیده په مخ لکه غبار خط
 د ده کبر ستا اندوه ئی له زړه کم کړ
 منت کړ عبدالقادره په تا بار خط

(ظ)

که هر څو نصیحت ښه وایې واعظاً
 عاشقان په عشق کین کله نور څه آرویی
 نصیحت و لیونی ته لیونتوب دی
 په خاطر باندی می سخت تر کانی لگی
 لا تر ما په زړه کین ته باندی مین یې
 په خلوت کین په خلاف دواړو کار کړې
 ستا ویل را باندی ځکه اثر نکا
 بهتر دی چه ما ته نه وایې واعظاً
 و کتو ته وعظ څه وایې واعظاً
 که پاخه وایې اومه وایې واعظاً
 پند که نرم تر اوبه وایې واعظاً
 مذمت د عشق په خوله وایې واعظاً
 هر چه ته په منبر ښه وایې واعظاً
 چه ته نکړې هر چه ته وایې واعظاً
 تر گندیر دی لا ترخه عبدالقادر ته
 که هر څو ورته خواړه وایې واعظاً

پانده کله له گلزاره مومی حظ	بې ما څوک ځما له یاره مومی حظ
کافر کله له دیداره مومی حظ	د یار مخ دې منور د خدای له نوره
دنیا دار که له دیناره مومی حظ	فقیرانو ته ښکار پیری سرې سکرو تې
سپی هر کله په مرداره مومی حظ	طالبان د دنیا سپی، دنیا مرداره
زړه پتنگ، پتنگ له ناره مومی حظ	نس مگس ریاضت، اور، ور ځنی تنبتي
څو ئې ولی هونبره واره مومی حظ	په مجنون د هلكانو کانی گل دی
عاشقان د له آزاره مومی حظ	د آزار قدر د نورو څخه نشته

خاص الخاص عبدالقادره پرې پوهیری
عام به څه ستا له اشعاره مومی حظ

(غ)

هوسی سترگی گلرخسار ولیدی دریغ	یو ځل بیا هغه نگار ولیدی دریغ
بیا هغه خاطر قرار ولیدی دریغ	چه قرار ور ځنی لار له ډیره غمه
د بلبلو پرې چیغار ولیدی دریغ	د پسرلی گلونه وا په باغ او راغ شوی
له مستی ئې خپور دستار ولیدی دریغ	په خندا خندا راتلی تنی شلیدلی
هغه ترک کور رفتار ولیدی دریغ	چه له ډیره کبره سم نه ځی په لاری
ښایسته نور الابصار ولیدی دریغ	چه په تله ئې نور ځما له سترگو یووړ
یار له یار سره کنار ولیدی دریغ	د بیلتون ئې اندیبنی له منځه ولاړی
تر نظر ئې رقیب خوار ولیدی دریغ	په عاشق باندی ئې مهر رنگا رنگ کړی
په دوو شونډو شکر بار ولیدی دریغ	چه په هجر کښی ئې حلق ځما تریخ کړ
دا لښکر می تار په تار ولیدی دریغ	پاس په زړه باندی می میشت د غم لښکر دی

دا آرزو عبدالقادر لری په زړه کښی
چه د مرگ پخوا خپل یار ولیدی دریغ

بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ	چه آخر به ځنی درومی سینه داغ
په وار وار به واړه څښی د مرگ ایاغ	چه داخل دی د دنیا په خرابات کښی
په دنیا دنیا دار ولی کا دماغ	تش ساتل د ده نصیب نور به ئې یوسی
په مرادره باندی ناست وی لکه زاغ	د بلبلو غندی گڼت په گلو نکا
که آرام که آسایش دی که فراغ	په طلب ئې بادشاه گززی گدای بیا موند
مگر یوسی در سره د آه خراغ	په لحد کښی به د شمع رڼا نه وی
ریژیدلی لاله گل ندی په راغ	سرې سرې اونی د مجنون دی څخیدلی

دَ نِيسْتِي پِه لاري خُه عبدالقادره
گندي بيا مومي دَ يار دَور سراغ

هوسي سترگي گلرخسار وليدي دريغَ	يو خُل بيا هغه نگار وليدي دريغَ
بيا هغه خاطر قرار وليدي دريغَ	چه قرار ور خني لار له ډيره غمه
دَ بلبلو پري چيغار وليدي دريغَ	دَ پسرلي گلونه وا په باغ او راغ شوي
له مستي ئي خپور دستار وليدي دريغَ	په خندا خندا راتلي تني شليدلي
هغه ترک کور رفتار وليدي دريغَ	چه له هډيره کبر سم نه ځي په لاري
نبايسته نور الابصار وليدي دريغَ	چه په تله ئي نور ځما له سترگو يووړ
يار له يار سره کنار وليدي دريغَ	دَ بيلتون ئي انديبنې له منځه ولاړي
تر نظر ئي رقيب خوار وليدي دريغَ	په عاشق باندې ئي مهر رنکارنگ کړي
په دوو شونډو شکر بار وليدي دريغَ	چه په هجر کنبې ئي حلق ځما تريخ کړ
دا لښکر مي تار په تار وليدي دريغَ	پاس په زړه باندې ميشت دَ غم لښکر دي

دا آرزو عبدالقادر لري په زړه کنبې
چه د مرگ پخوا خپل يار وليدي دريغَ

بيهوده باغوان نازيري په دا باغ	چه آخر به ځني درومي سينه داغ
به وار وار به واره څښي دَ مرگ اياغ	چه داخل دي دَ دنيا به خرابات کنبې
په دنيا دنيا دار ولي کا دماغ	تش ساتل دَ ده نصيب نور به ئي يوسي
په مرداره باندې ناست وي لکه زاغ	دَ بلبلو غندي گڼت په گلو نکا
که آرام که آسايش دي که فراغ	په طلب ئي بادشاه گزري گدای بيا موند
مگر يوسي در سره دَ آه خراغ	په لحد کنبې به دَ شمع رڼا نه وي
ريژيدلي لاله گل ندي په راغ	سري سري اوښي دَ مجنون دي څخيدلي

دَ نِيسْتِي پِه لاري خُه عبدالقادره
گندي بيا مومي دَ يار دَور سراغ

(ف)

نه دي کا دَ مردی لاف	دروغجن وعده خلاف
پخپل ځان باندې خلاف	شاهدي لي دَ دروغو
نه سل کاله اعتکاف	نه يو درنگ دَ يار په کوي کنبې
ښه دي لا دَ زړه طواف	دَ کعبې تر طوافونو
تن په مثل دَ غلاف	زړه په مثل آئينه دي

هاله مخ پکښې لیده شی	چه ئې مخ لږې تل صاف
اسمان خونه د فقیر ده	نالی مخکه نمر لحاف
قوت ئې خپل خون جگر وې	منت نه وړې د اجلاف
رگ ئې تار تن ئې رباب وې	برغ ئې تل د یار اوصاف
تل انصاف ورکوي بل ته	له چا نه غواړې انصاف
چه په ښه خصلت شریف وې	هم هغه گڼه اشراف
په نسب چه خوی ئې بد وې	نسب کله دې معاف
یویو ناف دې چه نافه شی	نافه کله شی هر ناف
ستا قسمت عبدالقادره	نون پیوند نوه له کاف ^۱

هاله وشه حرص مکړه
که مؤمن یې په حاقاف

چه قانع په یوه شاخکی شی صدف	قیمتی گوهر ئې ځي په هر طرف
که عزت غواړې قانع پخپل قسمت شه	ورکړه کړه که بزگی غواړې شرف
بندول د دنیا بند د جهنم دې	آزاده و ځکه کنښینوله په کف
د دنیا خلق می ولیده په سترگو	یو ئې جمع په حرص کا، بل تلف
چه ژوندون همیشه نشته پدا څه شو	په حشمت که سلیمان شی یا آصف
چه سپری خربښت په علم په حکمت شی	د څارویو خریدل وې په علف
که ځوانمرد یې بل آزار مکړه په گلو	ځان د ښو د بدو تیرته کړه هدف

تل له خدایه ترس کوه عبدالقادره
حق خائف ته د ویلی لاتخف!

(ق)

سر او مال می شو تالا په تور د عشق	لا می ندی لار له سره شور د عشق
بدایې د عاشقانو په پیغور ده	ما منلی په تندې پیغور د عشق
د ایاز تلی محمود کنښینول په سترگو	ننداره کړه گوره زور و شور د عشق ^۲
څو د یار د قامت خیال ئې مستی نشی	په نور څه به نشی هسک نسکور د عشق
له اوله ئې د شمع لړمون وسو	له غه پسه پتنگ وسو اور د عشق

۱. دا مسری حل غواړی، کټ مټ ولیکله شوه، په وروسته بیت کښې ح، ق حق دې.

۲. زور د شور.

په کوگل کښې می زړه ندی که باور کړې
 د صورت په خاورو پټ دی سکور د عشق
 پیاده پښې ابلې ته د یار په لوری
 د مجنون غندی به نه وی سور د عشق
 که دا خل له عشقه خلاص عبدالقادر شی
 نوم به وانخلي په ژبه نور د عشق

له صادق مخالف دی منافق
 لیونی و بیدردانو ته ښکاریږی
 د عذرا عذار ئې عقل ځنی یووې
 شکر نن ئې مین نوم را باندي کښینې
 فوقیت په پاس ناستې نه حاصلیری
 چه به ستا له وره ځم د سر په ویره
 منافق له منافقه موافق
 د عاشق قدر په چا دی په عاشق
 که مجنون شو عذر عشق و د وامق
 که هر څو ددې نامه نه وم لایق
 کله خس په مرغلو وې فائق
 زه به چیری په ځان نوم ېدم د آبق
 که طالب یې د وصال عبدالقادره
 لمړی لیری کړه له دله علائق

(ک)

خدای د راوله ځما یاره ملوک!
 د زخمی زخم ئې ورځ په ورځ خویری
 محبت ئې هسی رنگ په یوه رنگ کا
 پر یو تلی ئې ورځی تحت الثراته
 خدای د لاس د هغه لیندی دواړه پریکا
 د کشمشو په لذت به څه پوهیری
 چه ئې نه وی حال احوال د سالکانو
 لکه څوک چه په ویشتل د گلو خوښ شی
 بی تا خلاص نه یم یو دم له درده دوک
 ستا شیتی وه شیتی عین د پړانگ نوک
 چه هیڅ فرق د مالک نشی له مملوک
 تر اسمان ده لا بلنده د زړه څوک
 چه شیدا بلبل ئې وویشت په مشوک
 چه ئې خوله وی عادت شوې له املوک
 څه فایده چه قیل و قال کا له سلوک
 هسی خوښ شی مشتاقان د یار له سوک
 چه بی درد د خبر دار له درده نشی
 په زور مه کوه عبدالقادره کوک

(گ)

چه په سترگو خراغ ووينی پتنگ
د وصال په طمع ژر تر سره تير شي
مرجونا چه غواصي كا په درياب كښ
نام و ننگ به آواره د يار په درد كا
هغه يار بې رنگه ډير لري رنگونه
له يوه غمه لا خلاص نه وي بل راوړي
په دنيا كښ اولياؤ خان مخفي كړ
په اړخونو ئې لك شوي غشي ښه دي
د لويانو په مدد كه چيري تير شي
د يار ياد لكه صيقل زره پرې صفا كه
شاه گداي په اجل واړه برابر شي
چه آخر احوال د واړو سره يو وي
ډير ئې تا غندي خار كړي تر خپل سر دي
خه ئې پاتو شي د وروستو خه به غم كا
شهسواران عبدالقادره تر تا تير شول
ته هم اوس كړه پسي تينگ د يابو تنگ

ته كه خپله خهره نلري بدرنگ
چه سبا ئې د ښايست بازار خپريږي^٢
د بلبلو آوازونو د گل حسن
بيا طالع را سره روغه كا پوهيرم
چه ئې رشك په سيوره كړم چه ورسره وي
هر چه كړې كوه يو دم را خني مه خه
لاس كچكول مسله مزكه درته بس وي
ليونى ليونى وائى ليونى ته
آئينه په كؤم گناه وهې له سنگ
شمع ولي مخ پټي كا له پتنگ
مستغنى كړم نوبهار له راگه رنگ
يو زمان چه را سره نه وي^٣ بې جنگ
ترو به خو گورم اغيار د يار له خنگ
گوره اوس به چرخ خه پيښ كا له درنگ
كه كچكول مسله نه لري ملنگ
ليونى د دنيا خونه نه كړه رنگ
په تاريخه لار باريكه په كمر كښ
فهم كړه عبدالقادره له گړنگ

١. نام و ننگ به صدقه د يار تر سر كا.

٢. خوريږي.

٣. نه بې.

٤. نصيحت گڼه يو دم.

(ل)

ستا خندا په ژړا کښې یستلم گل	سحر دا آواز می غور یوست له بلبل
ستا د سترگو مستی بده ده ترملم	تر مستی ئې لالزت د خمار ډیر دی
په کوڅه کښې ئې پل مه کښیږده بې پول	ښایسته د زمانې دنیا پرست وی
خو د زړه هونبره چغلی کوڅه چغل	په چغلی می ستا په یار مینه زیاتیری
زده کړه دا د صراحی له قلقل	ساقی می چه راکوې په قهقهه خنده!
او که نه وی جز جدا ندی له گل	د لیدونیو په نظر کښې تفاوت وی
جمعیت مومی خاطر له توکل	په پریشانو اندینو خاطر پریشان شی
د هغه سترگی د خدای نکا بې گل	چه ستا مخ ورته حاضر وی گل به گوری
کوم نقصان دی که صبا کړه ډیوه گل	د مجلس روښنائی ته ئې ته د ناست یې
دا دنیا په مثال پل د آخرت دی	
تیر شه ژر عبدالقادره له دې پل	

غم ښادی مومی سړی له خپله خیال	هیڅ خبر ندی له حاله له احوال
د راحت په فکر مست گزری خوشحال	د محنت په تصور ملال غمجن شی
چه بادشاه د ولایت یم بې زوال	بندیوان په بند بندی په خوب کښې وینی
هم بالینه می دلبر پری مثال	تفرج کوم په باغ او په بستان کښې
چه بندی یم په زندان کښې په څو کال	بادشاه پاس په تخت اوده وینی په خوب کښې
کم قوته، بې حجه، بې مجال	وردی تیری خوار خسته په بند کښې پروت یم
د وینوالی حال ئې هیر بې قیل و قال	هغه خوښ په هغه خوب کښې دا دلگیر وی
په قیامت به شی واقف له خپله حال	دا غافل عالم همه په خوب اوده دی
نیک او بد به ځبله بیل شی بې اشکال	دا دنیا په مثال شپه ورځ آخرت دی
هر سړی به پوښتیده شی له اعمال	د نسب د قبیلې پرسش به نه وی
د بدکار خلاصی به نه وی له نکال	چه عمل ئې د نیکی وی خوښ به اوسی
چه هوس د دنیا ندی بې وبال	عارفانو ځکه هسی ورته شا کړه
په سل زر بخری غم ښه دی ځما لال	له هغې ښادی چه ژر له سړی درومی
د دنیا مینه په زړه کښې لوی جنجال دی	
خلاص کړ ځان عبدالقادر له دې جنجال	

په گلونو آواز ورو کوډه بلبل!
 عقل هوبن عزیز تر هر څه نښدل نشی^۱
 ته یو څه رنگه ډیر گران بی د مل مل^۲
 خدای د نکا چیری خرڅ به د په پښو شی
 قدم ورو ږده د رابیلو په گل گل
 و مطرب ته مینا وایی وایه وایه
 دا معنی ئی پیدا کیږی له قل قل
 صدقه ئی هم تر پل عبدالقادر شه
 څه قدرت لری چه وایی له دل دل

دریغه دریغه یو ځل ولیدلی یار خپل
 نشته څوک چه دلاسی کا د غمجنو
 سرې سرې اوښی می له مخه په لمن ځی
 چه پرې غم غلطوم درې می محرم دی
 له خزانه به څه ویره څه به ډار کا
 په هر لوری چه می بیایی پسی درومم
 که څوک نوم د لباسی ږدی په ما ښائی
 خو د زړه هونبره ستم جور و جفا کړه
 له غلیمه د نه غم نه د وسواس کا
 مستعد د نظر ته نه بی غافله!
 چه ښکاره می کړی وده وته اسرار خپل
 څوک به څه و بل یوه ته وائی زار خپل
 د یار غمه راشه گوره لاله زار خپل
 یو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل
 چا چه توی کړ د خزان پخوا بهار خپل
 ما په لاس د عشق ورکړی دی مهار خپل
 چه می وران نکړ په یار پسی روزگار خپل
 ما بخښلی دی و تا وته آزار خپل
 هر چه وسپاری و خدای ته کاروبار خپل
 دلبر کله دریغ کوی له چا دیدار خپل
 کل اندوه به پسی شا عبدالقادر کا
 مخامخ که ورته ودری نگار خپل

په دنیا کښ کمال نشته بی زوال
 د هجران له غمه تریخ لکه بیلتون و^۱
 نمر له تا نه منور شو دا له نمره
 ستا په تللو می اروا درومی له تنه
 چه په هجر ئی ږوند نشوم په وصال کښ
 هغه چا چه یښی داغ ځما په زړه و
 که گذر ځما د یار په کوڅه وکړې
 زه که یو ساعت بی تا نه یم بی غمه
 د زوال اندوه کوډه صاحب کمال^۳
 ما هرگز لذت بیا نه موند له وصال
 څوک به میاشت کا ستا له مخه سره سیال
 یو زمان را ځنی مخه د یار خیال
 یار ته غټ نه شم کتی، له انفعال
 هم هغه ورباندی کښیښو له دسمال
 دا پیغام پرې باندي ووايه شمال
 تا د خدای همیشه خوښ لری خوشحال

۱. عقل هوبن عزیز هر څه پر نښدل نشی.
 ۲. د تل مل.
 ۳. جمال.
 ۴. د هجران له غمه تریخ راته وصال شو.

ډير مین په ډير ارمان په وبا بيل شوه
 خدای د را موله بیا د غواص^۱ کال
 تر هر حرف ئې بوی د منبکو د عنبر خي
 چه ثنا عبدالقادر کا ستا له خال

تر نباتو لا خواړه دى ستا ترخه ترخه ويل
 د واعظ په نصيحت مى مينه لا په يار زياتيرى
 گوره اوس به ئې تر درنگه د عاشق په وينو سره کا
 کله گل دى د رابيلو چه دا هسى رنگ څليرى
 په لمن کښن ئې گلونه د بهار له سيله راوړه
 نه يواځى ځما راز اوښو يا رنگ د مخ رسوا کړ
 په زيرى کښن به ئې سر عبدالقادر ورته پښکښ کا
 که څوک هسى زيرى راوړى چه نن يار درته لوړل

ښه شول چه ښه نشول هر چه بد دى له ازل^۲
 هر چه په نسبت ځما و ما وته ترخه دى
 کفر که ايمان دى و عارف وته يکسان دى
 ستا فعل هر گز ندى خالى له حکمتونو
 واړه موجودات ستا په هستى باندى دليل دى
 هر څه ته چه گورې ستا جمال به پکښ ويني
 هر څه ته نيژدې يې په قدرت تر هر څه خيره
 تا ته رسيدل د تا په فضل و عنایت دى
 کله سيلاب اوړى د خڅلو په بندونو
 بد به ستا و بدو ته بد وايي لم يزل!
 بل وته هغه ترخه خواړه دى تر غسل
 واروه که پوهيرې دا وينا ځما مجمل
 ته هغه حکيم يې چه د کار دى بې خلل
 هم د په توحيد باندى تر ما شى تر جمل
 تا ئې چه په زړه د معرفت ډيوه کړه بل
 ذات او په صفات کښن له همه خيرونو بيل
 کله رسيدلى دى څوک تا وته په ځل
 ستا تقدير درياب ځما تدبير لکه خڅل
 هر چه په آخر له هغه کاره پښيمانيرې
 مکړه هغه کار عبدالقادره له اول

چه دا هسى ځي له باغه په شتاب گل
 د نسيم له تيزگامى معلوميرى
 چه زلفين په عذارو خم په خم کا
 پسى شا ئې لږ و ډير د خوبى لاف و
 چه ښکاره ورته سپين مخ لکه خورشيد کا
 په بستر د راحت ځکه نکا خواب گل
 چه به بردى قدم د تللو په رکاب گل
 تر هر خم لاندى ئې راشي د آفتاب گل
 روبرو کړ ستا رخسارو لا جواب گل
 هغه دم ورته پښکښ کا د مخ آب گل

۱. ۱۰۹۷ هـ

۲. دا بدله له يوه نسخې څخه را نقل شوه په بله کښن نشته.

نورُو پت د سيني داغ لاله بنڪاره ڪر
 گندي عطري کا بنڪلي په خان پوري
 که نه کوم د دي باغ ندي دلکباب گل
 هم پدا اميد خان وسو د گلاب گل
 د ريئون ويړه کوه عبدالقادره
 ورځ په ورځ پڙمرده کيږي د شباب گل

(م)

که غمونه د دي خپل زړگي بنڪاره ڪر
 دا ځل هسي هجران ندي پما کږي
 د حسرت د اور بخري را بنڪاريږي
 که پاره پاره ځما د زړه په شان دي
 که وصال مومم د يار په بي ننگي کښ
 که صبا د يار له چمه نگهت راوږي
 لوی هلك به همه واړه په ناره ڪر
 چه به نوري آشنايي دوباره ڪر
 چه د شاه د تاج د لالو ننداره ڪر
 تسلي د زړه په گل د هزاره ڪر
 نام و ننگ به همه واړه آواره ڪر
 گريبان به لکه گل هسي پاره ڪر
 ساز ناساز د عالم اروم غور کاڼه ڪر
 محبت عبدالقادره بيچاره ڪر

چه څوک بد را سره کا ورسره ښه يم
 له هغو می څه اندوه چه په خوی اور دی
 چه و ما ته ځما عيب پښکښ راوږي
 فرينبتي د غم ځما د عصيان نکا
 نور ځما دي، نار ځما د نورو څه دی
 په ايرو ئي مخ سپيره شي چه نفاق کا
 چيري نه وي چه به بل مخ وته گوري
 هم پدا د ښو د بدو تور ليمه يم
 پخپل خوی کښ سور او نرم تراوښه يم
 د دي هسي يار له خدايه په غوښته يم
 که مفسد يم که ظالم يم بيا د ده يم
 د پتنگو غندي خير د خان په سوه يم
 آئينه غندي مخ سپينه تور په زړه يم
 په هجران کښ خونښ د سترگو په واته يم
 له نور چا کله گله عبدالقادر ڪر
 زه خوار کږي خپلو سترگو يم خپل زړه يم

در پسي می خيڙي دم
 زه مرده ته می عيسي يي
 د هجران غمونو خونښ ڪر
 چه دارو هرگز نشي
 ښه آدم تر فرينبتو به دي
 د بيدارو په نصيب شو
 له ما مه درومه يو دم
 ژوندي کيږم ستا په دم
 تر وجوده په عدم
 بد زحمت دي د ندم
 تردد بد دي بد آدم
 ښه دولت د صبحدم

خاوری شه عبدالقادره!
که پری کنسیردی یار قدم

خپل ژوندون می دروغجن ندی چی پام	که هر خو د بيلتانه له غمه وایم
په مثال لکه ابرو د دلر با یم	په قد کور په تن ضعیف گوښه نیولې
ستا په مینه لکه میاشت انگشت نما یم	لوی هلک می واره یو ځبله ښینه
هم پدا چه ستا د تلو خاک پام	د پله خاوری می په قدر تر عنبر دی
له اندوه سره دایم رفیق پدا یم	چه حریف د خوشحالیه بی وفا دی
نن شپه زه د یار له غمه خواخوا یم	د خوښی نامحرم د نه را درومی
منت بار د احسانونو د صبا یم	چه ئې واخیسته پرده د گل له مخه
اخته کړی زه هم تا په دا بلا یم	توری سترگی توری زلفی ئې بلا دی
نه پوهیرم چه یار خرنگه وستا یم	هیڅ تشبیه تمثیل ئې نشته په جهان کښ

ستا په حسن سوگند خورم پخپله مینه
چه تر ځان عبدالقادر مین په تا یم

گل به حسن ځنی پور کاندی پوهیرم	یار می تله د باغ په لور کاندی پوهیرم
نغښتی گل به د باغ خپور کاندی پوهیرم	د صبا اثر ئې شته دی په قدم کښ
ډیر به وران ور پسی کور کاندی پوهیرم	چه په دا حسن جمال له کوره ووزی
د یار زړه به له ما تور کاندی پوهیرم	چه تور مخی رقیبان تر مخ شا گزی
دا کتل می به شوکور کاندی پوهیرم	چه رقیب ئې مخ ته گوری زه هم گورم
زمانه به هغه سپور کاندی پوهیرم	هر چه غور ووی د دنیا په شیرازیو

کله زړه عبدالقادر په رضا ورکړ:
ښایسته په زړونو زور کاندی پوهیرم

زه هم خپل آشنا له خپله لاسه خوار کړم	کله زه له بیگانه عالمه زار کړم
په عالم کښ ئې بی قدره بی وقار کړم	د هر چا خبری وړم د ده له مخه
څه منت به د دونانو د دنیا کړم	چه په څښل د خپلو وینو سرخ رو گوزم
که صدف غندی حاصل در شهوار کړم	چه په وازه خوله مونده شی مه ئې وینم
زه به واره د خپل یار له غمه څار کړم	که بنادی د جهان واره ځما شی
گندی خیال د یار په سترگو کښ حصار کړم	څار بندی می د ښو کړه ترې چاپیره

چه ئې رنگ په لږ ډير گرم بادنو ليری
 څه اميد به د ژوندون په نوبهار کړم
 د پيوند گله د هيڅوک له ما نکا
 محبت له خپله خانه هم ويزار کړم
 چه بې تل عبدالقادر په ورکښ پروت دی
 عاقبت به ئې مينو سره شمار کړم

چه می شا کړه و ښادئو ته ښاد شوم
 اوس څه غم نه کړم له غمه بې غم گوزم
 چه می طمعه د دنیا ور ځنی پریکړه
 ځان بازید بولی کارونه د یزید کا
 خدای می بیا پکښ بندى مکړه تر مرگه
 هم ئې ځان له غمه خلاص کړ هم نیکنام شو
 چه د زړه مراد می پینښ په مراد شوم
 راضی من چه د ازل د ویش په داد شوم
 هغه کس که کیکاوس زه کیقباد شوم
 که شیخانؤ ځکه زه بې اعتقاد شوم
 احتیاج عظیم زندان و ترې آزاد شوم
 ډیر مین په وروستنی ضرب د فرهاد شوم
 باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ
 شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

مخ د لکه نمر دی درته څیر کتلی نشم
 زړه می ئې غلبیل کړ د هجران په ناوکیو
 اوس می په معنو کښ ښه مین د سترگو کسی
 زه ئې د زنج په شاه کښ بند لکه یوسف کړم
 څکه ئې د مدح تر عهده وتلی نشم
 راز پکښ د یار د محبت ساتلی نشم
 کسی به د خلقو په ویل ایستلی نشم
 بې ئې د زلفینو په رسى ختلی نشم
 بند ئې د حواس په پنجره زه عبدالقاد کړم
 زړه می پرواز غواړی ولی الوتلی نشم

له دې وروسته به وکل هوس ته شا کړم
 پخپل یار پسى به زه شم لیونیه
 چه په مرگ سره له چا نه جدا کیږی
 نه به مخ په آئینه بیا برابر کړم
 نه به ځنی په فللیل سره کړم غوړی
 نه به سترگی په رانجه کړم نه به پان خورم
 شرمنده به په ماتم کښ بنفشه کړم
 خو یکلخته به غمونه د آشنا کړم
 د دنیا ودانه خونه به تالا کړم
 په ژوندون به ئې له ځانه زه جدا کړم
 نه به تور اوربل په ږمنخ سره صفا کړم
 نه به نوره خوشبوئی په ځان لگیا کړم
 نه به مهر آویزاند په اوربل بیا کړم
 په ماتم کښ به نه دې غندی خندا کړم
 راته وایه دا بیان عبدالقادره
 چه د خور خاطر دمه په ویل ستا کړم

په هر څه کښې ننداره د هغه مخ کړم
 له اندوهه مې لږمون شو ډک په وینو
 نفس شيطان لیونی سپی را پسې شوی
 خو تاوده د محبت لرم په زړه کښې
 ځکه نور عالم غمونه کا زه سخ کړم
 د بلغم په ځای مې وینی ځي چه آخ کړم
 مگر ستا توفیق رفیق شی چه ئې چنخ کړم
 نور له واړو غیرو چارو سوړ سمخ کړم
 په دا راز عبدالقادره څوک پوهیږی
 چه ښکښل درته کوم در باندي مخ کړم

محبت چه د مجنون په نامه یاد کړم
 خاص بنده خطاب ئې هاله و ما راکړ
 آئینه له بد گوهره کانی نشی
 چه مې وکړه په مثقال په خروار اخلی
 د گنډیر له ونی کله څوک خواړه خوری
 کندی بخت مې د دلبر د زلفو ږمنخ کا
 تا خوړ کړی یم هم ته مې به دارو کړې
 چه سهار سهار راځی د یار له لوریه
 له غه پسه ئې د یار په وصل بناد کړم
 چه د دوو کونو له بند ئې آزاد کړم
 بیهوده و تیره دلُو ته ارشاد کړم
 زه به څرنگ خوشحالی په هسی داد کړم
 د وفا امید به څه له بدنهاد کړم
 که فلک ټوکړې ټوکړې لکه شمشاد کړم
 بې لانا نه و نور چا وته فریاد کړم
 د غمجن خاطر دمه په هغه باد کړم
 خپل مراد مې د مراد تر منخ حجاب شو
 نور به ترک عبدالقادره خپل مراد کړم

زه د تل وینم د خوړ خاطر مرهم
 په راتله د لکه گل شگفته کیرم
 د عیسی په دم به مړ سپری ژوندی شو
 د مهجور تر زندگيه مرگ بهتر دی
 لکه وار د بنادی ځی د غم هم درومی
 د یار غم په معنی غم ندی بنادی ده
 د دنیا دولت په مثل لکه باد دی
 نه خوښی کړم د احمق سپری له مدح
 د زلفینو تر حلقو د عذار وینم
 مکه خدای عبدالقادر چه په پیغور به
 د زړه مینه کا له خپله یار کم
 بې تا یو زمان خلاص نه یم له الم
 بربر رایشه آشنا صبا قدم
 مړ زړه بیا مومی ژوندون د تا له دم
 که سستی سستی کیرې نده گرم
 په محنت کښې زړه هر گز مشه درهم
 ما د نکاندي خدای خلاص د یار له غم
 کله مخ کا کله خت کاندی له هم
 نه مې زړه مومی اندوه د ده له دم
 که نسرين د دی په زلفو کښې صنم

چه نیولی ئې د مینی په تاوان یم
 ځکه هسی رنگ بهتر تر درست جهان یم

عاقبت به دَ یوسف غُنْدی عزیز شم
دَ خپل یار سرو سامان واپه خُما دی
چه پرتو ئې دَ ښه مخ را باندی وشو
دَ حریرو په کاغذ دَ سرخی میم دی
ستا له لاسه کل داغونه راته بس دی
خدای می خپل بانه دَ دوو سترگو نشتر کړ
که دَ مځکی غُنْدی کوز په تواضع یم
دَ عوامو تر نظر لکه گدا شوم
نا آشنا دَ نا آشنا په قدر څه زده
ناپوهی تر هونسیاری راته ښه شوه
یم وئیل په طریقت کښ کافری ده
چه بندې دَ یار په څاه د زرخدان یم
غم ئې کوم دی که بې سرو بې سامان یم
لکه لعل قیمتی دَ بدخشان یم
که ئې خوله ده و تحقیق ته ئې حیران یم
مستغنی له تماشې دَ گلستان یم
که بې تا دَ بل و مخ ته نگران یم
په همت تر واپړو پاس لکه اسمان یم
و خاصانو و ته شاه دَ کُن فکان یم
که و نور خلقو ته سپک و یار ته گران یم
نه پوهیرم چه هونسیار یم که نادان یم
دَ یم یم په قافیه راوړل پښیمان یم
دَ سخن خوبی همه لرم موجوده
زه عبدالقادر محتاج دَ سخندان یم

دا گمان له دله وباسه همدم
په ژړا ژړا می لوند دَ سر بالښت شی
پدا حال می که گذر په چمن وشی
که په ورځو زیست روزگار کوم له خلقه
چه ښکاره په درست^۱ وگری کښن ځان سوخی
رگ او پلې می خالی ندی ستا له درده
لکه کانی هر ذره له اوره ډک دی
لا یو داغ می په زړه روغ نه وی بل کښیردی
خلاص به نشې په ژوندون عبدالقادره
اندیښنه ئې شوه دَ تا له عمره سم
چه بې تا به سترگی وچی کړم له نم
چه می اونیکی موج وهی دَ زړه له یم
مستغنی به کړم گلگونه له شبنم
درسته شپه می سرکار دی ستا له غم
رانبکاره شوه دَ ستی اندیښنه کم
دَ پرهار غُنْدی خندا کړم له عالم
هسی سر تر پایه ډک یم له الم
آه فریاد دَ جدایی له ستم
انندیښنه ئې شوه دَ تا له عمره سم

چه مین په پری وشمه جانانه یم
نه خپلوی له چا کوم نه می څوک خپل دی
ظاهر بین ئې په ظاهر صورت غلط شو
ځای می پاسه دَ بادشاه دَ سر په تاج دی
دَ دې بزم دَ مجلس تاوده په ما ده
په سینه دَ خپل مقصود په لور ښوریرم
ځکه سر لکه مجنون په ویرانه یم
په عالم کښن له عالمه بیگانه یم
په باطن په خاورو پته خزانه یم
پریوتلی په ډیران دَ دُر دانه یم
هم ساقی یم هم شراب هم پیمان یم
په مثال دَ وزر سوی پروانه یم

خرابات د خدای وادان لری تر ډیره په وویل د ده له فیضه رندانه یم
بې نائی کله آواز خپریژی له نیه وارپه عشق ئې وویو زی بهانه یم
په ژوندون عبدالقادره کور ویران کا
ډیر پدا خصلت مین د دیوانه یم

چه تل هسی په هوس په بې غمی یم اقرار شوی د خپل عقل په کمی یم
سپیتوب که په سیرت و لما لار شو آدمیت که په صورت دی آدمی یم
که په فضل ئې کار وسپاری غم نشته که په عدل مې سپاری جهنمی یم
د هجران په لمبو سوی یم فریاد کړم ما معذور لری عالمه المی یم
اهرمن چه لاس ور وپی گوتی ئې سوخی بادشاه شوی زه د فقر په غمی یم
د معنو په ملک پارسی عربی نشته کوم نقصان که عرب نه یم عجمی یم
کله زه عبدالقادر د شعر لاف کړم
مرثیې د تللیو وایم ماتمی یم

محبت خما بادشاه زه ئې غلام یم سر فراز ئې په خدمت سهار ما بنام یم
په یوه کاته ئې سل شرفه مومم خکه هسی تر هر چا بلند مقام یم
چه په بوی ئې د مستی چرخ خرخیزی امیدوار لتا ساقی د هغه جام یم
یوه ورخ می به په حال ترحم وشی په امید د صافو میو درد آشام یم
پرینبول د خپل خواهش کمال د عشق دی رضامن د عاشقی په کام ناکام یم
اوم کباب د اور په تاو ژپا فریاد کا که د عشق له اوره آه وکړم لا خام یم
چه شفیع می د گناه خیرالانام دی غم می نشته که هر خو شرالانام یم
هر غزل می میرا دی له تکلیفه په ساده پښتو وویل شیرین کلام یم
دورغجن ورته خپل خان نیولی نشی
به رشتیا عبدالقادر تیره صمصام یم

په خاطر کښن هونبره درد لرم که آه کړم اور په پوری په خرمن د مهر و ماه کړم
عشق خلعت د غلامی د شاهی راکړ له اوله ئې مرئی آخر ئې شاه کړم
د مخ نور ئې لکه نمر د مخ حجاب شو کښلی مخ ته ئې نظر په کوم نگاه کړم
هیخ عجب په باد کښینبول د جهان ندی چه نظر پخپل وجود پخپله ساه کړم
هدایت به خما خرنگه خوک کاندی؟
چه په سمه لار کښن خپل دلیل گمراه کړم

تا چه زلفی په سپین مخ کړې خم په خم	په خاطر باندې می بیاردې غم به غم
عاقبت عاشق معشوق، معشوق عاشق شی	نبه چه زه او ته په عشق شوو سم به سم
په معنی کښن سخاوت ندی امساک دی	هر چه ورکړه ډیر په ډیر کا کم په کم
لکه حسن د دلبری روز افزون دی	هسی عشق ځما زیاتیری دم په دم
که د زړه دی چه د زړه غنچه د وا شی	اوروه له دواړو سترگو نم په نم
په هر ځای باندې چه کښینم لاله زار شی	چه می ډیر په سترگو درومی دم په دم
ځما دم د یار له دمه وابسته دی	چا وې دا چه تاړه نشی دم په دم

هم په ویر هم په سرود عبدالقادره
کور په کور د عشق نارې دی چم په چم

چه منظور د یار صفا جبین لرم	زړه پدا له نیک او بده سپین لرم
کام ناکام ځما په طبعه برابر شو	په ترخو سره تل کام شیرین لرم
د حسد له خویه هسی رنگه خلاص یم	عار راځی چه له شیطانہ کین لرم
په ویل وچولی غم یوسم له غمجنو	له هر څو ننه خاطر حزین لرم
په ظاهر و ظاهر بین و ته مقهم یم	په باطن براق د تللیو زین لرم
د ریزی کړم په صفت د یار د لعلو	کلام ځکه هسی رنگ رنگین لرم
نسترین د باغ ځما په سترگو خار دی	چه په کور د یار د مخ نسترین لرم
په خیال خیال په شیوه ځی په سترگو مشه	تل پدا دعا آمین آمین لرم

که په بخت عبدالقادر نازیرم نبائی
که د تا غندی نیازمن نازنین لرم

چه له حاله د وگړی خبردار شوم	له همه و په زړه بیارته په ډار شوم
ورځ په ورځ می له جهانہ زړه سپیری	په دریاب کښن له دریابه په کنار شوم
چه پخوا عمر به ما پرې افتخار کړ	په هغو واپرو کارونو شرمسار شوم
ځان می خلاص کړ د دلبرو له نازونو	بس کړه ډیر ئې د نازونو خریدار شوم
په تندې ئې لاس ځکوم له شفقتہ	اوس می کښلی لکه زوی زه لکه پلار شوم
معنوی بنایسته غواړم که ئې مومم	صورتی د زړه زحمت و ترې ویزار شوم

چه بې غمه نشته څوک عبدالقادره
نبه چه زه په غم د مینی گرفتار شوم

۱. دلته دم په دم یعنی گړی په گړی، په وروستنی بیت کښن دم عربی دی یعنی وینی تر هغه وروستنی بیت کښن دم په معنی د ساه دی چه مطلب ئې ژوندون دی.

عجب خوښ په خوب اوده وم د عدم
يا وحوش وى يا طيور يا بل اشيا وى
يا مى مرگ په هلكوالى وى چه خلاص وى
نه اول شوم نه دوهم شوم نه دريم شوم
چه مخلوق ئې كړ آدم له ما وطنه
له اوله ئې مسجود د فرينستو كړ
و جنت ته ئې روان په ډير اعزاز كړ
بيا شيطان ئې وسوسه وروسته زړه ته
د جنت جامې ئې والوتې له تنه
له جنته ئې بيرون په درد او دوک كړ
ده د زړه له سوزه دا نارو وهله
چه نسبت ئې كړم وتا وته ويريرم
هيڅ حجت له خپل باداره سره نشي
گرم ئې ته عبدالقادره يار ناگرم

نه پوهيرم چه دا وينس يم كه خواب وينم
پلار و زوى و ته خبرى په نرمى كا
په اميد د مال و ملك چه ميراث شى
چه مقصود ئې تر منځ ووزى غليمان شى
واژگونه چارى په دهر كښن ليدل شى
په بنى لاس پياله د ميو مى نوشى كا
كه قاضى دى، كه مفتى دى كه خطيب دى
تولا تبراء طمع ځنى يووړه
كه پخوا فضل په علم او په تقوا و
د دوزخ په لور كه تله په معصيت شى
خورې صافى اوبه نه څښى په كور كښن
كه پخوا حاكم شبان خلق رمه وه
لور په لور ئې كړې د ظلم لمبې بلى
هيڅ ئې نزده چه انجام به ئې په څه شى؟
شكر شكر چه لا ور د توبې وا دى
سامعان ئې آمانا و صدقنا كا
ستا گفتار عبدالقادره صواب وينم

چه دا هسى رنگ كارونه حجاب وينم
زوى و پلار و ته په قهر و عتاب وينم
د مور پلار له مرگه زوى كامياب وينم
محبت پخپل مقصود د احباب وينم
محتسب كره بنسبنه د شراب وينم
په كين لاس كښن ئې د فقه كتاب وينم
د همه و كره چنگ و رباب وينم
عالمان د كافرانو به باب وينم
اوس ئې فضل د دنيا په اسباب وينم
تر كافر د مسلم تله په شتاب وينم
تشنگان روان په لور د شراب وينم
په دا دور ئې ليوه يا قصاب وينم
پكښن زړونه د مظلومو كباب وينم
په بديو كښن د خلقو جواب وينم
د مشرق په لور ختل د آفتاب وينم

څه شو که ظاهر لب خندان لرم
 تود لوگی د خولې اُونبسی د سترگو سرې
 سیم و زر می زړه او مخ غنی یم پرې
 زړه می د دلبری د جانان دې ځان
 لږ قهر چه وکړې هم اوبه شم ترې
 څو پکنس پراته دې د یوسف غندی
 هونبره پرتې ندی چه ئې و شمارم
 زړه د جدایی په اور بریان لرم
 دواړه پدا حال باندې گواهان لرم
 لعل او دُر د یار لب و دندان لرم
 زه خود له جهانه زړه او ځان لرم
 کله زه ناتوان د قهر توان لرم
 ډک له کنبلو شاه د زخندان لرم
 ستا گلې په زړه چندان چندان لرم
 کیست که این حلقه بدر میزند؟
 خوار ختک یم سر پدا آستان لرم

شکر شکر چه نه خان یم نه امیر یم
 نه قاضی یم نه مفتی نه محتسب یم
 نه مشرف نه کروړی^۱ نه فوجدار یم
 نه دعوه د ملایی نه د شیخی کرم
 نه بنگی نه شرابی نه قمار باز یم
 تونگری د زړه لرم دنیا می نشته
 قلندر یم په ساده سپینه جامه کنس
 په ظاهر خدا هوس کوم له خلقه
 قناعت صبر هر ځای راته گلزار کا
 یو لیدل د کنبلو کرم ښه آواز اورم
 که کرم را باندې کا جنت می ځای دی
 خوشحالی می په دیدن د کنبلو کیږی
 په آواز می ئې د زړه پرهار گانده شی
 په هر ځای چه قدم یبنی ښایسته وی
 نه بادشاه د ولایت نه ئې وزیر یم
 چه بډیو رشوتونو ته دوگیر یم
 نه عمال د چا د ملک نه د جاگیر یم
 نه دعوا کرم چه صوفی صافی ضمیر یم
 نه ټگی کرم نه رهزن نه غل کاسیر یم
 سر سایه زکوة می نه وزی فقیر یم
 نه په فکر د درم او د نانیر یم
 په باطن کنس گرفتار د ځان په ویر یم
 گویا ناست لا په کابل لا په کشمیر یم
 خدای می وبخښه اقرار پخپل تقصیر یم
 که حساب را سره کا اهل سعیر یم
 چه ئې نه وینم یو دم پسی زهیر یم
 مین ځکه د رباب په بم او ځیر یم
 مینه دار په هغو خاورو تر عبیر یم
 خدای می روغ عبدالقادره ځنی مکړه
 چه زخمی د خپل مین د عشق په تیر یم

مهر ځما د خپل صنم مشه ځما له عمره کم
 غواړه گزده عرب عجم، نشته ځما د یار نښان
 واره په ما د یار ستم، شهد وشکر نبات لگی
 زلفی په مخ کړه خم په خم، کنبینه و ما ته مخ په مخ
 مشه ځما له عمره کم، مهر ځما د خپل صنم
 نشته ځما د یار نښان، غواړه گزده عرب عجم
 شهد و شکر نبات لگی، واره په ما د یار ستم
 کنبینه و ما ته مخ په مخ، زلفی په مخ کړه خم په خم

۱. کرو په پښتو د مخکی د پیمایش اندازه ده، دا کلمه به له دغه اصله جوړه شوې وی.

عمر گذر کا دم په دم، لويه ولجه^۱ دی دا زمان
 لويه ولجه دی دا زمان، عمر گذر کا دم په دم
 وکړه په خوار ختک کرم، شمار ئې په کشتگانو کړه
 شمار ئې په کشتگانو کړه، وکړه په خوار ختک کرم

(ن)

پرې می بردی چه ژاړم شپه او ورځ لکه باران
 ښه دی پوهیدلی چه آخر به خاوری کیږی
 تا چه پخپل عمر شپه د درد لیدلې نده
 مرگ ئې رغیدن دی د دارو زیرمه ئې مکړه
 وخت دی که څه وکړې بیا به وایې وار به تیر وی
 کله پخپل ځان باندې پیرځو د سړی بد وی
 هر چه یار ئې نه وی پخپل کور لکه غریب وی
 گل غنډی ریژون کا په وار وار کنبلی یاران
 ځان په ژوندانه کا توری خاوری خاکساران
 ځکه د خندا شی چه ذکر وکا افکاران
 خوښ په ناروغی دی ستا د سترگو بیماران
 تل به هسی نه وی د عمر باغ ودان
 څوک شوه له ازله نیکو کار، څوک بدکارن
 ناست په خپل وطن کښ مسافر وی بی یاران
 هیڅ ملامت ندی که فریاد عبدالقادر کا
 هړاند ئې دی په زړه د یار د زلفو تور ماران

هیڅ عاشق به ترې بیا نمومی امان
 چه به ستا په نصیحت و یار ته شا کړم
 چه له کنبلیو له لیدنه ماږه نه شوو
 ښایسته د مخکی مخ دی په خوبانو
 نن ئې وی چه سبا راشه خوله به درکړم
 که به وڅکوې لمن ځما له لاسو
 تیر وی تیر راتلونی نه وی^۲ لا راغلی
 د سامان د سر انجام فکر ئې نه وی
 عشق پیغور دی سره دواړه توامان
 له زړه لیری کړه ناصحه دا گمان
 هر چا وړی دی و گور ته دا ارمان
 که په ستوریو حسن زیات دی د آسمان
 مدد گار شی بخته! بیا مشه پښیمان
 په قیامت ځما لاسونه ستا دارمان
 عاقلانو ته دنیا شوه د ارمان^۳
 نه سامان د بی سامانو دی سامان
 د یار درد عبدالقادره د هغو دی
 چه هر گز ئې فکر نه وی د درمان

ښایسته چه په خندا کاندی دندان سپین
 تویوی له سپینی خولې در و مرجان سپین

۱. دا کلمه کت مټ ولیکله شوه.

۲. نوی.

۳. دا زمان.

تر سپین مخ پوری ئی تور لکه لونگ شی
 که د زلفو په سیاھی جهان تیاره کا
 په جمال به ئی د یار سترگی بینا شی
 سپین واله نشی د زره په سپینه ږیره
 که هر خو رابیل چنبیل وی د بستان سپین
 په جبین لکه سبا کا بیا جهان سپین
 که یعقوب غندی کا کسی په هجران سپین
 په سپین والی به د نمریو نشی خان سپین^۱
 تور بورا دی په گل ناست عبدالقادره!
 که ئی یبسی دی تور خال په زخندان سپین

شکر شکر بیا یو خای شول مینان
 ساقی دریغ د پیالی نکاندی له چا نه
 په منبر باندی به سرې لمبې شی بلی
 چه په رگ می گوتی ږدی گوتی ئی سوخی
 نن باغوان د باغ گلونه واره ټول کړه
 لیبیان د دنیا واره لیونی دی
 د ژوندون جهاز به غرق د فنا سیند کا
 د دنیا په ودانی عبث مینود کړې
 رو سیاہ شول پدا منخ کنس رقیبان
 تر محروم شول خود بخود بی نصیبان
 که یو راز د عشق بیان کا خطیبان
 خما رنخ به خرنگ مومی طیبیان
 د زره سود به په خه کا عندلیبان
 لیونیو ته بنکاریزی لیبیان
 که په خان ئی نوح نبی شی کشتی وان
 عمارت په سرای کنس نکا غریبان
 د سواری زیرمه کوه عبدالقادره
 په هر لوری ډنډورې کا نقیبان

نمر سپوږمی، مزکه اسمان
 اوبه سر وهی له کانپو
 لږمون سوی د آتش دی
 چه ننبان ئی مونده نشی
 خان په خان بخان حیران
 شپه او ورغ کاندی فغان
 باد هم گزی سرگردان
 خوک به مومی بی ننبان^۲

نه پوهیږم مخ ئی گل دی یا لاله دی یاسمن
 دا ئی خوله ده که غنچه ده که میم کنبلی په سرخی دی
 دا ئی زلفی که سنبل دی که بنامار په چندن خورند
 دا ئی شونډی دی که لعل یا یاقوت دی که مرجان دی
 دا ویبسته دی که ئی ملا ده، که خما د خاطر فکر
 دا شراب دی په پیاله کنس که یا دی د خگر وینی
 یا حل شوی په یو خای گل د لاله دی نسترن
 دا ئی سترگی که نرگس دی که هوسی دی د ختن
 دا هلال دی که لیندی ده که ابرو د سیمین تن
 سیب دی دا که ناشپاتی دی د بخت ستوری که ذقن
 دا دی قد که صنوبر که چنار سبر د چمن
 دا کباب په اور وریتیږی که وردرومی شی سوختن

۱. په سپین والی د نمریو به نشی خان سپین، یعنی په سپین والی د کالو.

۲. مقطع نلری.

دا نثار شی د گوهرو که د مینکو د عنبرو
که صفت عبدالقادر کا د خپل یار نازکبدن

(و)

ته پرې ولی هونبره مینه کوي ترو	دنيا دار په سپيو بولی یا په خرو
مستغنی دی د جهان له سپینو سرو	عاشقان د یار په مخ په شونډو مست دی
په پیاله کنب ساقی می تویوه ورو	خما یار په خوب اوده دی چه وینن نشی
لا مکان ته عاشق خي د عشق په پرو	عام عالم وته بي بال و پر ښکاریری
شیخه تازده، ستا طاعت زده ستا سرو	توکل خما په خدای نه په طاعت دی
شکر دا چه اور نه ووری له اورو	په شامت د دیو سړیو باران پریرده
نه په ورونو، په پلارونو، نه په ترو	بي عمله به د ښه په چا و نه شی
چه د خدای په یاد مشغول سړی هغه دی	
دا غافل خلق حساب دی په خرومرو	

هر زمان ئې ویره کړه د پریوتو	غره مشه د دولت په بام ختو
هسکول د چرخ په نیت دی د ویشتو	ډیر ئې هسک کړه بیا ئې وویشته په مزکه
که اسمان ته قصد لري د الوتو	لا لمړی وزر پیدا د محبت کړه
د هغو مخونه ندی د کتو	چه ئې مینه د ښه مخ په زړه کنب نه وی
خونښ یم اوس د دواړو سترگو په وتو	چه ړندې نشوي د یار په بیلتانه کنب
سپین واله بویه د زړه نه د وینتو	بدایی په قناعت شی نه په زرو
خان خوره کړه تر پارسی عبدالقادره	
که پخوا وه ترخه ژبه د پښتو	

نه به تل باندی غوغا وی د بلبلو	دا چمن به تل زیبا نه وی په گلو
نه به تل چنار زر ویش کا په منگلو	نه به تل سروی سرسبزه وی په باغ کنب
نه به تل هسی په جوش وی خم د ملو	نه به تل نارې سورې وی د مستانو
نه به تل عبدالقادر موشکافی کا	
نه به تل جهان خوشبوی وی په کاکلو	

چا موندلی دی ناری وهی هوهو
 عرشیان ئی پرسش کا له فرشیانو
 د دویی خبری مه کوه مطربه!
 چه راغلی له عدمه دی وجود ته

خوک طالب، خنی پونسته کا کوکو؟
 فرشیان پسی هم گزری په سوسو
 په نغمه کنس یویو وایه نه دو دو
 آواز یو تر بل کوی چه به خوځو

د خوانی شاهین یاغی شو را به نشی
 که فریاد عبدالقادر کاندی قوقو

ستا شونډانو بازار سوړ کړ د شکرو
 نه په زور په لاس کنسیوزی نه په زرو
 د مار خواپی^۱ په فریاد پوری خندا کا
 ټولول، کنسینهول د زرو بنخی کاندی
 چه ژوندون ئی وابسته په سرو لمبو دی
 مخ ئی گنج دی دواړه زلفی ئی مارونه

هم د غابنو قیمت لبر د مرغلرو
 خدای د نکا خوک مین په زورورو
 ده لا درد لیدلی ندی د بنبرو
 وړکول بازل ئی خوی خصلت د نرو
 عاشقان د په معنی د سمندرو
 سربازان به گنج آخلی د اژدرو

چه له یار سره واصل بپای هغه دی
 خدای شمار عبدالقادر کړه د تونگرو

هم له بدو سره بڼه کړه هم له بنو
 خاکساری لیری کول دی د خودی
 په جهان چه زلزله د حوادث شته
 د خیمو میخونه وکاره فراشه!

د بنو بدو له غمونو شه پخښو^۲
 نه چه کیږی خاکساری به خاورو مښو
 تر قصرانو جونکړی بڼی دی د وښو
 فریادونه درته کا جرس د لښو

مرگ له تندی په مذهب ځما بهتر دی
 خرخبڼی د سر له سره ژوندون را کا
 کشکی زه د د اوردو زلفویو تار وی
 هسی راز توبری می مات دی په خاطر کنس

زه ژوندون د دون همتو په اوبو^۳
 زه قربان شم یاره ستا تر خرخبڼو
 چه همیشه می یبڼی سروی ستا په پښو
 چه عاجز ئی طبیبان شول له وکنسو

د خپل زړه په تخته کښه عبدالقادره
 په کاغذ د عشق ویل ندی د کنسو

راته څه وایې چه وایه زړه د چا یو
 په ژړا ژړا می زړه له کنسلیو خلاص و

بې تا خوک دی ما لیدلی وایه تا یو؟
 په خندا خندا ئی نن را څخه بیا یو

۱. یعنی مار خورلی.
 ۲. دا کلمه حل غواپی.
 ۳. د دون همت په اوبو څښو.

چه دَ عشقِ جمالِ جلوه وکړه عالم ته
 دلبری ته به ښکاره درخُم زاهده!
 شیرین ځان شیرینی څار تر خپل مین کړ
 له اجله ئې هورې خلاصی و نشه
 د باد وړیو څوک پوښتنه کا چه څه شو
 چه دنیا ئې پخپل ځان باندی تنور کړه
 تر مقر ئې د منکر خاطر پخوا یو،
 بیا به وایې چه ئې زړه ځما په غلا یو،
 پدا کار ئې گوی له کنبلیو د وفا یو،
 ځان ادريس له مزکی پاس که په سما یو،
 بیا په بخت په لاس کنبیوزی چه هوا یو،
 و اسمان وته ئې ځکه مسیحا یو،
 په بوسه می ئې خاطر چیری ښه نه کړ
 دا ارمان عبدالقادر لما پخوا یو،

مشه خوښ د بادشاهی په تخت ختلو
 هغه لیندی ورته ناست لینده څکولې
 هر دنیاړ پردی به سکور د تا د ځان شی
 چه می اوس کړې په مظلومو رډی رډی
 چه پیشه ئې همیشه زهیرول وی
 ځکه تل کړې په زردوزو جامو کبر
 د اجل د سپرو تاخت ناگهانی دی
 چه د باز وزر د جوړ و ښکار د نکړ
 همیشه ئې غم کوه د پریوتلو
 چه هاتی ئې سر و تیر ځی له ویشتلو
 دا چه اوس ئې خوښی کړې په اخستلو
 غافل مشه د دیو سترگو د وتلو
 د هغو مخونه ندی د کتلو
 چه غافل یې د کفن له اغوستلو
 چه هیڅ کور ئې نه خلاصیری له نتلو
 د کورپر نه وی قوت د الوتلو
 هغه زړه عبدالقادره چه مرده وی
 په کوگل دننه ندی د ساتلو

راشه گوره ننداره د فاسقانو
 خپل کردار به شاهدی لی په دروغو
 په کردار اهل شمال ورځنی عار کا
 د عصیان ناروغ رمق لری په تن کښ
 چه گناه په خندا کا ژړا ئې نه وی
 په لیدو به د کله مشرف شی
 دم وهی د خدای د خاصو عاشقانو
 که په خوله کاندی ویل د صادقانو
 په گفتار کښ سبق کا تر سابقانو
 الغیاث د دیو رنځورو، حاذقانو!
 دا خصلت دی د همه منافقانو
 اشتیاق شو هرگور ډیر د شائقانو
 مرگ ئې سل ځله بهتر له حاضرانو
 دی بنده عبدالقادر له آبقانو

تر قربان شه سل ښادی د ښادمنو
 ربه مه وړه خپل عمونه له غمجنو

١. الغیاث د دوی د رنځو حاذقانو.

٢. له حاضرولو.

هر آشنا چه زړه را یاد کا خما مرگ دی
 و بیدردو ته دعا کړم که دردمن شی
 په وار وار به باغ خالی شی له گلونو
 بدان واړه د بدانو صحبت بد کړل
 ډیر گرزونه وی سپاره خني نیکاری
 و معنو ته فهم کړه عبدالقادره!
 چه نظر کړې د جهان په اوږو پلنو

باری شکر چه له هر شه نن فراغ یو
 که مو عمر د چمن تر گلو کم دی
 خزانه د قناعت راته حاصل ده
 تعلق لکه نسیم ور پوری نکړو
 نن خمور جونگری د یار په مخ رڼا ده
 که ظاهر می خلق گډ وینی له خلقه!
 په باطن عبدالقادره سر په راغ یو

(هـ)

چه آخر خنی شلوه شی په ارمان زړه
 د دې باغ د گلو بوی د وفا نه خی
 چه په خیال د یار د زلفو پریشان دی
 سخت بی رحمه بی پروا لکه چه ستا دی
 په هر خای چه ئې دلبره هم هورې وی
 خدایه شه د په نادان کنبلی مین کړم
 قرب او بعد، وصل هجر ورته یو شی
 د دوزخ اور ئې په سل ځله قبول دی
 بنگ شراب سرود کوۀ عبدالقادره
 خو یو مکړه آزرده د مسلمان زړه

چه په کنبلیو مبتلا شی لکه زه
 سر گشته حیران پریشان گونه بدرنگه
 د هر چا ناسازی وړی په تور د مینی
 نه به آه نه به فریاد نه به ژړا کا
 همیشه په واویلا شی لکه زه
 خوار خسته تر مجنون لا شی لکه زه
 خانمان به ئې تالا شی لکه زه
 کل روزگار به ئې په غلا شی لکه زه

محبت به ئې پرې نږدې و ماڼۍ ته
 بې ريباره به پخولا شې لکه زه
 لا به شې تر دا بتر عبدالقادره
 چه اخته پدا بلا شې لکه زه

چا چه بايلو د دلبرو په وربل زړه
 که يو ځل د يار د زلفو په تار بند شې
 په جفا به د زړه بد شې که ئې وکړم
 په شړلو بورا نه درومی له گلو
 چه صورت د نښو يارانو پرې لیده شې
 که دولت دې که حشمت په کار بې نډې
 لکه باد د صبا نغښتې غوتې وا کا
 پریشانی ئې کړه په بخره تل د خپل زړه
 خلاص ئې مکړه خدایه بند می لره تل زړه
 تر خپل زړه پوری قیاس کوه د بل زړه
 ستا له مخه به ولاړ نشی په شړل زړه
 په وجود کښن ځکه غوره کړه کتل زړه
 په جهان کښن خو ئې کښلی و پسندل زړه
 غوړیده شې د دلبرو په لیدل زړه
 ورته تیر عبدالقادر تر سرومال دې
 که خوښیږی د دلبرو په نتل زړه

ته ور درومه اوس خپل ځان لره خپل کار کړه
 مور ماړه شوو ستا له نازه ستا له خیاله
 په باطن لکه اغزی په صورت گل وې
 چه خبر د په وار وار شوم له احواله
 هیخ په ژمنه په سوگند پروا دار نه وې
 عاقبت به ئې پیالې د ندامت څښی
 بې اختیاره زړه د کښلیو په لور درومی
 که وفا غواړې یاری کړه له اصیله
 چه په طمع آشنایي کا یا له ویری
 چه د زړه بانډې ښه کیږی هغه یار کړه
 له دې وروسته بل پیدا د ناز خریدار کړه
 دا سزا ځما چه مینه می پر خار کړه
 منفعله د لولیه د بازار کړه
 په دروغ دروغ ویلو افتخار کړه
 آشنایي چه له نادان سره هوښیار کړه
 ما به مینه په تا کله اختیار کړه
 زړه چه مینه په بدذات کوې ځان خوار کړه
 د هغو له آشنایي ځان ویزار کړه

که په مخ دې لکه گل چه بې وفا وې
 هغه یار عبدالقادره تر سپی خار کړه

وینځه که اصیله وې که توره وې که سپینه
 شهد که نبات وې که څه شته شیرینی نوری
 خیال ئې د زلفینو لکه مار ور بانډې پروت دی
 سل زخمه که وخورې ترې به یو څاڅکی پړینوزی
 کښلې شې له حورو چه پرې ورشی د زړه مینه
 مینه ده که گورې چه تر هر څه ده شیرینه
 نه پریږدی و زړه ته بله مینه چه ورځینه
 هسی رنگه وچه د صورت کا مینه وینه

خوب به ئې بدل په بيداری خوبنی په وير شی
 یار په هواد ندی که د زړه مینه پیدا کړې
 هر چه ئې په زړه کښ د دلبرو مینه وینه^۱
 مینه هسی څیز ده چه نیژدې لیری کوینه
 څه عبدالقادره په خوله مینه مینه وایې
 څو د لا اوچاره نده مینه نه ده مینه^۲

چه له خپله آشنا نه لری گله
 خو عارف د چا په ښو شکر گزار دی
 له نور چا نه به په څه لری گله
 نه په بدو د دښنه لری گله
 میخواران له گینه لری گله
 پدا خوی له ما لیمه لری گله
 له ناوکه ئې می زړه لری گله
 ډیر ځما له ما باڼه لری گله
 ښه له بدو، بد له ښه لری گله
 یار و ته ښکاریری ښه و ښه ته
 ښه که سرو ترې قربان عبدالقادر کړ
 بیا ترې ولی یار له ده لری گله؟

جگی جگی آواره ځما تقصیر کړه
 هر ستم ځما قبول شپل د نه وی
 عنایت مهر په ما په روی د پیر کړه
 ما داخل د مینانو په زنجیر کړه
 لکه و تر هغه زیات صفا ضمیر کړه
 مورد هم باری سرفراز په یوه تیر کړه
 په ویلو د غلیم مین زهیر کړه
 یار چه اوس درته حاضر دی ښه ئې څیر کړه
 یار وکیل عبدالقادر ته چه دلیر یم
 ویې شکر خدای د لا تر دا دلیر کړه

چه ئې رنگ په رنگ د کښلیو د رخسار شه
 چه تشبیه ئې ستا له قدده سره وشوه
 چه طالع د عاشقانو توری نه وی
 په عاشق به ئې همیش جور و ستم کړ
 چه له عمره ئې بر نور وگړی و خوری
 په گلونو کښ گلاب ځکه آبدار شه
 سر بلند په نورو ونو کښ څینار شه
 تور اوربل ئې په مخ ولی تار په تار شه
 ښه چه تیر د ښایسته د ښایست وار شه
 هم هغه له خپله عمره برخوردار شه

۱. په دې بیت کښ وینه په معنی د باشد او تر دې په مخ بیت کښ په معنی د خون ده، تجنیس دی.
 ۲. لمړی مینه په مجهوله یا یعنی کور، دوهمه په معروفه یا یعنی عشق دلته هم تجنیس دی.
 ۳. اوربل و مخ.

هيڅ منت د بل ريبار په ما بار ندى
 عشق ځما او د معشوق تر منځ ريبار شه
 اوس د ځان و غم ته ساز عبدالقادر كا
 چه د درست جهان بد خوى و د ده يار شه

خوښ له وصله نشوم، د هجران له غمه زه
 خلق راته وايي چه زحمت د لا دوا دى
 سر دى په جهان كښ د همه واپه ښادئو
 زه چه د خپل يار په چم كښ كښيستم مقيم شوم
 اوس به له دې روسته د خپل ځان په غم اخته شم
 غم دى له ازله په نصيب د عاشقانو
 نه كړم په گل مينه د خزان له غمه زه
 لا ښه چه ئې خلاص شوم د درمان له غمه زه
 نه د شم بې غمه د جانان له غمه زه
 كښيستم بې غمه د جانان له غمه زه
 ډير په زړه زهير شوم د جهان له غمه زه
 ځكه نه خلاصيرم يو زمان له غمه زه
 ما عبدالقادر چه دا غزل د فراق ووې
 رشك به كړم پر اوښيو د باران له غمه زه

كه خبر مى شې له خور زړگيه ته
 خو تاونه باندى تير شې چه پخيري
 كه د سوي چيري زړه د عشق په اور وى
 شاعران ئې له لذته واقف ندى
 عام عالم له حقيقته خبر نشول
 د دنيا په تله راتله پروادار نه يم
 ښه لیده لکه آواز د روح خوراک دى
 ښايسته د هيچا ندى د خپل زړه دى
 گوره بيا د کوم کم بخت سپرى په خوله شو
 شپه او ورځ به په نارو شې لکه لکه
 د پخو په حال خبر نه دى اومه
 ستا به هاله زړه په سوئو باندى سه
 چه نسبت ئې كا له شونډو گيڼه
 د تقليد خدا كوي لکه كاڼه
 غم ښادى مى شې د يار په تله راتله
 ځكه هيڅوك ماږه نشول په لیده
 هغه خوار شې چه و كښليو ورکا زړه
 سل ښكنځل راته كوي چه غواړم خوله
 تل ترې غوښت عبدالقدر كا د يارى
 يار هرگز ورته و نه وائي چه ښه!

ساقى هسى پياله راكړه رندانه
 سر زده له خلقه تښتم و صحرا ته
 د مقصود ميوه به هاله ځنى وخورى
 چه پكښې د ښايسته د مخ خيال دى
 له غيرته مى زړگى ټوكر ټوكر شې
 د بهار په وخت محتاج د مطرب نه يم
 هره شپه هنگامه گرمه كړم په چم كښ
 چه په خښل ئې لايقل شم ديوانه
 د مجنون غنډى ځان كړمه ويرانه
 چه په خاورو كښ ځان نيست كاندى دانه
 دى ځما زړگى د چين نگار خانه
 چه ئې گوتى په ويښتو وهى شانه
 راته بس ده د بلبلو ترانه
 گنډى راشې ښايسته پدا بانه

سر به سل ځله ترې څار عبدالقادر کا
که د سر په بنسندل مومې جانانه

بوی به څرنگ ځي له منښکو راته وایه	چه راوړې ئې له اصله دې له ځایه
مستغنی له دف او چنگه دې له نایه	د نښینې قلقل سرود دې د مستانو
ملا ما وته نور بې یاره مه ستایه	نور عالم وته صفت کوډه د حورو
دا ځما عیبونه نورو ته مه نمایه	خو هم تا ته ښکاره ښه دې پرده پوښه
په نا اهلو سیوره مه کوډه همایه	چیرې نه عزیز ذلیل، ذلیل عزیز کا
یار چه نیسی درته مې روژه پرې کشایه	په افطار کښې ئې د زر روژو صواب دې
په بیلتون کښې د مین مه بیوه خدایه	مرگ ئې سل ځله بهتر دې تر ژوندونه

چه د یار په لیدو مور عبدالقادر شی
که ئې بیایې له دنیا هاله ئې بیایه

زړونه د غمازو لکه موم پرې ویلوه	مخ لکه آفتاب و خپل مین ته ځلوه
بې له ما مشتاقه ئې په بل مه ځلوه	ستا ترخه ویل په ما خواږه لگی تر قندو
ډیر په کبر درومې خدای د مه درغلوه	گورې و اسمان ته هیڅ نظر نکا و پښو ته
پوند شم که د تا غندی په حسن بله وه	ډیره کښلی جونه ما لیدلی دې په سترگو
زخم به پرې وشې په ورو ورو ئې کښلوه	زور د غاښو مکړه مخ ئې صاف تر آئینه دې
فهم کړه اې ډمی! رمنځ پرې ورو ورو چلوه	عمر می به لږ شی که ئې تار د زلفو لږ شی
اوس د یار په لور قاصد د اوبسیو زغلوه	لاری تر منځ بند شوې هیڅ ادراک د ورتلو نشته
تل سحر سحر شبنم د اوبسیو بلوه	گل د مقصود د باغ که زړه دې چه غوړیږی
یو زمان له ځانه خپل دلبر مه بلوه	زړه ئې چیرې نه وی رقیبان له تا نه تورکا
”خدای له خپله یاره نه هیڅ یار مه بیلوه“	دا غزل ځواب د خان د هغه غزل کیږی

پریرده چه پتنگ غندی پر وسوځی ځان خلاص کا
خراغ د مخ ښکاره عبدالقادر ته بلوه!

په جهان تر بیلتانه نشته بلا څه	چه پیدا دې هر محنت پدا دنیا څه
که باور کړې نور به سخت نه وی تر دا څه	هغه دم چه دوه مین ځله بیلیږی
چه ئې ووايم لرم درته پخوا څه	یو زمان تنها له خلقه راته کښینه
چا بدخواه درته ویلی دې له ما څه؟	چه دا هسی نن خبری په ناخوال کړې

۱. د دې بیت د پای مه بلوه په معنی د غیرش مکن، او د آخر بیت بلوه په معنی بیفروز دې، په منځنی بیت کښې مطلب خوشحال خان خټک دې، چه د بیت دوهمه مسرې دا هغه ده او دا بدله عبدالقادر خان د خپل پلار په ځواب کښې ویلې ده.

هیڅ باور ئې په وعده باندې و مکړه ښایسته څه، په وعده باندې وفا څه
 بیهوده د گلو پانې خپرې ندې په رموز ورته ویلې دی صبا څه
 سردرلو عبدالقادر تر تا ئې څار کړ
 خدای د نه کا چه به دریغ لری لتا څه

که خانی که ملکی که سلطانی ده که ئې گورې بیهوده سرگردانی ده
 مرگ ژوندون بې کنبلیو واړه مساوی دی ښایسته ؤ ته پکار زندگانی ده
 په نصیب ځما د زړه د یار د زلفو له ازله بخره شوې پریشانی ده
 له مستی می ښښنه پریوته له لاسه ساقی قهر راته مه کوه ځوانی ده
 د هونسیار په غلطی قهر عتاب شی معذرت د ناپوهانو نادانی ده
 یا به سوځی د چا خونه یا به خون کا چه آغوستې ئې جامه ارغوانی ده
 د عشق بوی به ئې د گور له خاورو درومی د هر چا چه د خپل یار مینه جانی ده
 خرابات لره به ځم له صومعې نه چه پکښې د دواړو کونو امانی ده
 تر غمی د قناعت لاندې جهان دی که دا گوټې کړې په گوته سلیمانی ده

سرې سرې اونی د په مخ عبدالقادره!
 و خپل یار ته د یاقوتو مهمانی ده

چه په زړه کښې ئې پرته وی د سر مینه بیا به نه مومی هر گز د دلبر مینه
 چه ترخه د بیلتون شته و به ئې نکړم که خوړه ده لا تر شهد و شکر مینه
 لکه زر تر خاص و عامه پوری زرد وی هر سرې چه کاندې ډیره په زر مینه
 ما ته بوی د خپل آشنا د زلفو بس دی که نور خلق کا په مښکو عنبر مینه
 په کالو د گدایی لکه بادشاه دی په هر چا باندې چه وکا اثر مینه
 توری خاوری ئې مسند شی اورنگ پریردی شاه جهان د زمانې کا نفر مینه
 د دنیا مین همیشه په زړه رنخور وی ځکه نه کا په دنیا قلندر مینه
 د پیغور غشی هیڅ اثر پرې نکا عاشقان لری په مخ کښې سپر مینه

نور تمام له عیبه ډک عبدالقادر دی
 یو لری پخپل وجود کښې هنر مینه

نن به راز وایی رازدار لما سره بویه دا چه غیر نه وی را سره
 په بستان کښې غوټې ځکه هسی وا شوه چه پرې راغی د تابوی صبا سره
 بادشاهانو سره غم د درست جهان دی د یوې ډوډې غم گدا سره
 لرو اوره کاندې د نمر روڼا ئی کمه بد د نشی یو زمان له چا سره
 صرافان به ئې ځما په مخ وولی دا ځما عمل روپې دی ناسره

بنایسته کله له چا سره وفا کا
چه به کا عبدالقادره تا سره

یا مجنون شوم خوی می نور شه، یا ستا عشق را باندی زور شه
یا ستا عشق را باندی زور شه، یا مجنون شوم خوی می نور شه
غم هاله ځما په کور شه، چه په تا باندی مین شوم
چه په تا باندی مین شوم، غم هاله ځما په کور شه
بیا د خیال په سمند سپور شه، څو وگری به پایمال کا
څو وگری به پایمال کا، بیا د خیال په سمند سپور شه
را بنکاره د زور و شور شه، اوس به څه له ما خلاصیری
اوس به څه له ما خلاصیری، را بنکاره د زور و شور شه
په معنی ژوندی په گور شه، چه لیدل د کنبلیو نکا
چه لیدل د کنبلیو نکا، په معنی ژوندی په گور شه
له گلونو می زړه تور شه، پکنب بوی د وفا نشته
پکنب بوی د وفا نشته، له گلونو می زړه تور شه
عندلیب ولی په شور شه، په وصال کنب نارې نشی
په وصال کنب نارې نشی، عندلیب ولی په شور شه
درست صورت می لکه اور شه، زنهار مه بلوسه را باندی
زنهار مه بلوسه را باندی، درست صورت می لکه اور شه
په دریاب کنب کله شور شه، چه په اصل گوهر خورؤ
چه په اصل گوهر خورؤ، په دریاب کنب کله شور شه
خیال د یار د وروځو لور شه، پرې ریبی می د زړه ولی
پرې ریبی می د زړه ولی، خیال د یار د وروځو لور شه
چه وربل ئې په مخ خپور شه، رڼا ورځ را باندی شپه شوه
رڼا ورځ را باندی شپه شوه، چه وربل ئې په مخ خپور شه
د هغو چه ولی سپور شه، څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی
څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی، د هغو چه ولی سپور شه
چه نظر ئې په بل لور شه، خوار شوې اوس عبدالقادره
خوار شوې اوس عبدالقادره، چه نظر ئې په بل لور شه

چه د بخرو ویش په ورځی د میثاق شه
د آشنا له لوریه خط را لره راغی
د چا وصل په نصیب د چا فراق شه
بیا می اور په زړه تازه د اشتیاق شه
د زړگی قوت می لږ طاقت می طاق شه
خدایه نور د یار بیلتون را بنکاره مکرې

هر محنت چه ئې په عشق کښې ؤ ځکولې
 د ليدو لذت ئې څو دې نه پوهيږم
 چه د نس په نغته درومي زړه آزار کا
 د عقبا د ناوې عقد ځکه گران دې
 هم هغه سبب د قرب د عشاق شه
 چه په ياد مې ئې دا هسي خور مذاق شه
 و دوزخ وته تيار شي هغه عاق شه
 چه ئې مهر هم د دې ناوې طلاق شه
 ځان او زړه عبدالقادر در له يار يوره
 نور حساب به ځني څه غواړې بې باق شه

له همه واره عالمه صلح کل شه
 تعلق په تيريدونې هوس مکره
 دنيا جسر آخرت ده ياده شوې
 د سبب تونگری عين نيستی ده
 و بنو بدو خوشبوئی ؤرکوه گل شه
 په بهار کښې په نارو لکه بلبل شه
 د څړو غندی تير تر دغه پل شه
 تونگر په خزانو د توکل شه
 مستقل ورته په صبر و تحمل شه
 هم به دا بهانه څار تر بنه کاکل شه
 معطل مکره ساقی په داد د مل شه
 تل په زړه تروتازه لکه سنبل شه
 اضطراب به د خلاص نه کا له قضا نه
 ځان د عشق په اور لوگی لکه سپند کره
 په تأخير کښې آفتونه پيدا کيږي
 سترگی مه وچوه يو زمان له نمه
 خو خپل نيت عبدالقادره يار ته سم کړه
 بې پروا د بدگویی د چغل شه!

محبت چه د د څه په زړه محکم شه
 په دا لاری تله په سترگو په تندې شي
 چه هر دم ئې پرې کوي د عمرونه
 کشکی ما مهر د يار ليدلی نه وي
 چه ژوندی پرې گرزیدم د آشنا درد ؤ
 کور او سم پخپل ځای واره زيبائی کا
 چا ئې شمار نکړې حلقې د تورو څينو
 هم هغه په حقيقت کښې ستا صنم شه
 ځکه پاتو د ناقص ځني قدم شه
 په مثال لکه اړه د سپرې دم شه
 په هجران کښې ئې هر مهر راته غم شه
 اوس پوهيږم و به مرم چه درد ئې کم شه
 د دلبرو وروځی کږې قامت ئې سم شه
 په فکرت ئې ډير وگړی پسي تم شه
 چه په هجر کښې ئې و نمرې لا پايې
 په تحقيق عبدالقادره تر يار گرم شه

څو د عشق په اور د نه ده ويلی وازده
 ته به څرنگ پدا هونبره شتاب درومي
 نا امید ئې هيڅوک نه درومي له وره
 د طاوس وزر طاوس لره بلا شي
 هنرمند د خپل هنر په لومه بند شي
 که دعوا د عاشقی وکړې تازده
 چه دا لاره څړو د يکه تاز ده
 په هر ځای ئې د کرم دروازه باز ده
 شارونی په قفس کړې خپل آواز ده
 دلیری د باز بلا په ځان د باز ده

لوئی ونی سیلی پرې باسی نه پوتی^۱ عاقبت سرنگونی د سرفراز ده
 د غماز وینا وینا واروه مه اروه چه وینا ئې دوست گداز دښمن نواز ده
 سر ساتنه په مذهب د عاشقانو
 له اشنا عبدالقاده لا جوزا ده

خدایه مکره د هیچا په کور کښ غوټه زر چه غوټه شی یا گانې شی یا لوټه
 که په رنگ د خټکی بی په دا څه شو چه مزه د ختی نه لرې پهوټه^۲
 ساقی ډکه پیاله را د هغو میو چه ئې څښونی شی بیخود له یوه گوټه
 چه سودا کا بی د کښلیو له ښه مخه عاقبت به د هغه سودا شی تروټه^۳
 حال د واړو په وار وار راته معلوم شو چه د وینم په خوله سوچه په زړه جوټه
 ماتی ماتی زلفی بیا په مخه راغله^۴ د تقوا مینه ئې بیا کره سپیره لوټه
 تر هغو زلمیو څار عبدالقادر شه
 چه دنیا ئې کره د ځان د وړاندی لوټه

چه دلې هورې د مرد پرده پوشی ده خاموشی ده، خاموشی ده، خاموشی ده
 په سبا به حقیقت درته معلوم شی چه نن شپه د تا له چا هم آغوشی ده؟
 په کونښن چه نه زیاتیری د چا بخره^۵ سکه بهتره و سړی ته کم کوشی ده
 کله لب په لب د یار کله د جام بردی هسی رنگ د نیک بختانو موی نوشی ده
 په قیامت به له قیامته خبر نشی چه ئې ستا له سترگو شوې مدهوشی ده
 چه ئې یاد په هر ساعت په هره ساه بیې له هغو نه ولی ستا فراموشی ده
 تر ناقصه هونښاری عبدالقادر ته
 په سل زر مرتبې به بیهوشی ده

دا وینا د ناروغ زړگی شافی ده یوه زړه لره یوه مینه کافی ده
 په ازل ئې ځما درد، د نورو صاف کره له ساقی سره ځما سینه صافی ده
 د هر گل احسان ئې داغ په ټټر ینښ شی د ځوانمرد ټټر داغ داغ په تلافی ده
 چه له نورو د انصاف طمع لرینه په مذهب ځما هم دا بی انصافی ده

۱. یعنی کوچنی او ټیټی ونی.

۲. یو بی خونده شان خټکی.

۳. تروټ: یعنی نقصان او تاوان.

۴. د دې بیت دوهمه مسرئ په یوه نسخه کښ هندی ده "چوپړه خلق پهر همارا توبه توټه"

۵. ځایی بخره.

سخندان به ئې په کومه خوله بیان کا
 ابلهان به ئې باور په اشنائی کا
 د زر بفتو په اودو به څه پوهیږی؟
 هیڅ پیغور د عصیان مه کوه و ما ته
 مرد ئې مه گنه چه لافی بی کردې کا
 د خپل ځان دپاره نیم درم اسراف دی
 ستا د خولې تشبیه راوړه موشگافی ده
 د هر چا چه په وعده کنب خلافی ده
 چه پیشه ئې همیشه خمتا بافی ده
 تر گناه می د دوست زیاته معافی ده
 مرد کرده بی لافو کا، بنځه لافی ده
 چه په بل خونه بنسدي بی اسرافی ده
 خو هم دا عبدالقادر ته بیا بیا وایه
 یوه زړه لره یوه مینه کافی ده

چه ژوندون د دې جهان جاودان نشته
 نوم ئې ځکه د جهان په جهان کنبینو
 هم هغه له زیانه خلاص تمامی شود شو
 د هر خان چه نه ډوډی وی نه توره
 که حاسد می په زوال د نعمت گزری
 په ژړا که تور د سترگو سپین کړم بنائی
 په هر حال چه گذران شی، ارمان نشته
 جهنده دی قراری ئې زمان نشته
 چه په زړه ئې غم د سود د زیان نشته
 بڼه ځواب ئې دربان وکا چه خان نشته
 څه می کیری ترې می ویره چندان نشته
 د یارانو نخبنی وینم یاران نشته
 ځان هاله عبدالقادره چه جانان وی
 په صورت باندي ځان بار، چه جانان نشته

د میرونو هغه شته چه د تا نشته
 سترگه ور به څه باور پرې باندي کاندې
 د صبا په حال غوتی د نوبهار زده
 د دنیا زویه په خوی د خپلی مور دی
 په منکر باندي لیوه په ما یوسف یې!
 ستا په بوی چه همگی پانده بینا شول
 وایی خاروخس جارو کړه چه زه درشم
 هر سحر سترگی د گل په اوبسیو ډکی
 مه وایه چه ځما نشته د چا نشته
 که پانده نارې وهی چه رڼا نشته
 د خزان وهلی وائی صبا نشته
 بی وفا دی پکنب بوی د وفا نشته
 په دوه گونه د مخی د لقا نشته
 ستا له بویه بی یعقوبه آشنا نشته
 خاروخس خو به هم زه یم بی ما نشته
 پدا باغ کنب بی ژړلو خندا نشته
 که طلب د کیمیا کړې گندی بیا مومی
 پدا وخت عبدالقادره رشتیا نشته

د همه بدیو سر بدآزاری ده
 چه په بد و نیکی کاندې میره هغه
 تا په سترگو خوب ځما له سترگو یووړ
 ساقی هومره شراب را چه تمام مست شم
 هومره ظلم جور مکوه زاری ده
 په نیکی چه نیکی کاندې خرخاری ده
 بیا ویل کړې چه له څه د بیداری ده
 تر نیمگړی مستی به هوبنیاری ده

یو زمان می به له ځانه یار بیل نکړ
 قراری آرام د کا چه په زړه روغ وی
 هره شپه را سره مل وی په بیولتون کنب
 چه ئی نه مومی پرهیز کاندی له کنبلیو
 په ساتل د خورو زړونو نه پوهیږی
 خدای د روغ عبدالقادر ور ځنی نکا
 چه ئی ستا له سترگو شوې بیماری ده

که ترخه دی هم شراب د قهر نغره
 باز چه وینی د څگر خوری مرگ ئی ژر وی
 هیڅ حاجت د بند زندان ور لره نشته
 د دوران د حادثو غشی ئی نه خوری
 چه د زړه تر کمر پیوزی ریزمریز شی
 که سپی په اصل یو دی فرق ئی ډیر دی
 مرغلی سل اخستی په دینار شی
 ظلم جور په چا مکړه څگروره!
 له دیو وینو ځان ساته ځما څگره
 بند زندان دی د دانا د خولې خبره
 هر حکیم چه واغوندی د حلم زغره
 خدای د پرې نه باسی څوک له دې کمره
 یو په یو وی، یو په سله، یو په زره
 هم په سل دیناره مومی مرغله
 که بادشاهه که امراء ځان به ئی سیال کړې
 چه امید نه کړې له چا عبدالقادره!

زړه مدام راته ویل کاندی چه ژاړه
 په طلب ئی د دنیا ودانی پریرده
 مصلی د بې ننگی ور پسی لنگ کړه
 یار ځما د سترگو تور پرې گزیدمه
 بنایستی که د کشمیر که د بل ملک دی
 د مکې زنجیر د نور نیسی په لاس کنب
 په خواری مونده شی کام له ډبر زړونو
 که رضا د ده ځما په سر لویی
 په ژړا ژړا بیل شوی مین غواړه
 لیونیو غندی گززه په اوچاره
 د ناموس پروا ئی مکړه و ئی نغاړه
 په هجران می ئی د سترگو رڼا لاره
 تر یوه باڼه قربان شه د یار واره
 ما نیولی دی د یار زلفینی دواړه
 په محنت سره سره زر خیژی له کاره
 په خندا خندا راځه په لکه غاړه
 تل د یار په سترگو مست عبدالقادر دی
 که نور مست وی له شرابه یا له تاره^۱

۱. دا کلمه تحقیق غواړی، د سیند خاوند لیکي، چه معنی ئی هغه شپله ده، چه سیل لویی لویی، ډبري ورته راوړی وی، ممکنه ده چه دا کلمه به په پښتو کنب د کان دپاره وضع او بیا به عامه شوې وی ځکه چه د پښتونخوا اکثر کانونه په غرو کنب دی.
 ۲. په هندی کنب یو راز بوتی دی چه نشه کونکی مشروب ځنی جوړیږی.

په لاری تلمه په مخه راغله یوه دلبره پری رخساره
 د نمر په شانه لا ترې روښانه په کښلی مخ وه هغه نگاره
 په قامت سروه، په تلو تیز روه، ابرو کمانه غشی مژگانه
 په سترگو بازه، خونریز ته سازه، په وینبتو لیله په مخ نهاره
 غاړه بلنده، خاطر پسنده، عنبرین مویه، یاسمین بویه
 په شونډو لعله، په زړه الماسه، په سپینو غاښو در شهواره
 په زنی سیه، بی له آسیه، په ملا تر خپلو وینبتو نریه
 شیرین کلامه، نازک اندامه، ول ول ئې زلفی، لاله عذاره
 بی میو مسته، خوله نیست و هسته، ډکه له نازه خالی له نیازه
 سر تر قدمه، ثابته روغه، له هره عیبه پاکه ویزاره
 مخ ئې خرگند و، نظر پر بند و، د مخ شعلې ئې د مخ حجاب وې
 په خیال خیال تلله، نظر ئې نکړ، هرگز و چا ته، له کبره عاره
 لما غائبه لکه بریننا شوه، په مخکه لاره، که په سما شوه
 هیڅ نه پوهیږم چه چرته دا شوه، راته ووايه ای خبرداره
 هوس ئې یووړ، غم ئې در پریښو، داغ ئې بیا نوی درباندي کښینو
 مقصود ئې دا دی عبدالقادر، اوس پسې گزه سینه افگاره

د ریغه نور غمونه لیری شوی له دله	پکښ غم د خپل آشنا وی تل تر تله
شبم وصل د گل بیا مونده خاموش شو	ترې محرومه شوه چه شور کاندې بلبله
بڼه چه ژبه د قلم شوه په مجلس کښ	شمع تا چه د خپل سوز قصه ویکله
عاشق هیڅ نه و خبر د عشق له سوزه	دا لمبه پرې معشوقې ولگوله
د فانوس په پرده خراغ کله پتیری	که ئې مخ په پلو پت و ما لیدله
که په زړه می د یار یادو میشته وکړه	د یار خیاله ته می پاس په سترگو مله
په ماتم د پروانه چه ځان ئې وسو	شمع اور په تندی بل کړ گزیدله
	درسته شپه د په نارو عبدالقادر کړ
	ته بی غمه په پالنگ باندي خمله

په خاطر هونبره ندی المونه	چه ئې وشمیرم و چا وته نومونه
چه نور مینه کا په کښلیو زه ئې گورم	درست لرمون می له پخساکه شو کرمونه
محبت موافقت دی چه واقع شی	نه په سحر په افسون دی په دمونه
چه د ویر د بیلتانه ځمور نصیب کړ	مگر نه و په جهان کښ نور غمونه
نوی میاشت به ئې نعلونه ستوری منځ کړم	که نازک د یار سمند لری سمونه
که د درد د په بی قدرو قدر نشته	ستا دردونه به په سترگو مور زغمونه

چه پامال دَ نندارچيو زږونه نشي^۱ په ورو ورو ږده په نڅا کښې قدمونه
 هومره اور درکښ بليږي ايرې نشوي بلا سخت يې دَ عاشق ننه لږمونه
 چه طالع دَ سپرې نه وي څه په کار که څوک افزون لږي لښکر تږي بارونه
 څښه شراب دَ محبت عبدالقادره
 څو لا ستا دَ خاورو سازندې جامونه

رايشه چه رايشي ښادې ځما په خونه مه درومه چه نه درومي ځما په زړه سيخونه
 نه گورې که وگورې احوال مې به معلوم کړې ځي چه ځي په مخ ځما دَ سرو اوبنو ورخونه
 مه خنده چه نه خاندې په ما پوري اغيار سره مکړه، په ما مهر کړه که ډار کوي له خونه
 نه وينم چه نه وينم دلبر جهان په سترگو مه ليدې چه نه ليدې هر گز کښلي مخونه
 کښينوي چه کښيني گرز غبار دَ وير له دله
 شي چه نشي دا په بيدلانو شواخونه

مور ته څه ناحق عالم وایي پندونه پخپل عقل هر سپرې کا اندونه
 دَ نور چا په مور څه کار چه امتناع کا که دَ يار په مينه سر او مال ښندونه
 محبت لکه درياب په زړه را وخت دَ درياب په مخ کښې څوک تږي بندونه
 دَ پيوند په پرې کولو فقيري شي نه په دا چه ځبله کښيردي پيوندونه
 بې اختياره ورکاوه شي زړه وکښليو نه دا کار په مصلحت شي په پندونه
 بهيمه په خوراک شخوند کا، دَ سپرو دَ خبرو په معنو بويه شخوندونه
 چه ژويه شي ستا بيان عبدالقادره
 په رنگ رنگ ترې پيدا کيږي نور خوندونه

ناز پروره چه په غاږه کا هارونه په سينه ئې دَ گل وشي پرهارونه
 ته به وايې په گلابو شبنم پريوت چه له قهره ئې خولې شي رخسارونه
 که يو ځل چيري غلط شم توبه وي مې په ورځ سل غلطې کړې نه ئې شمارونه
 ما به تل دَ يار تلي کښينول په سترگو که مې نه درلې بانه لکه خاوونه
 په ليدل دَ ښايسته غزل انشا کړم عندليب په گلو کاندې چيغارونه
 دَ لبانو جړي هم ور څخه شته دي که ئې دواړه توري زلفي دي مارونه
 راغی وار د تا د تلو عبدالقادره
 په وار وار يارانو کړه خپل وارونه

که د نه ده د خپل مخ چهره چرکینه
 چه و تور ته نيژدې شي هغه تور شي
 چه ئې زړه د محبت په لمبو وسو
 توره سپه به په عاشق باندې سپورمې کا
 وار په وار مي له زړه واړه مينې لارې
 د بلبلو له آوازه ئې اثر دى
 آئينه ځما د زړه نه ده رنگينه
 په ستنه راځنى گرزه لکه سپينه
 د دوزخ له اوره څه پروا لرينه
 که پلو له مخه واخلې مه جبينه
 بې له کنبليو چه هرگز ځنى نه ځينه
 دا غوتې چه گريوانونه تل څيرينه
 غير له حق، مينې همه واړه حجاب دى
 مکره نور عبدالقداره په څه مينه

نندارو لره راځي چه پسي ځونه
 ته به وايې مخ ئې گل د پيغمبر شي
 چه په سيل د بهار د گلو گزى
 ځنى دواړه زلفى ډکي کا له گلو
 ژړ او سره نمرى اغوستى گلرخانو
 چه گلونه تولوى سندرې وائى
 درست صحرا په خوشبوئى سره خوشبوى کا
 د لاجى لونگ په ځاى دستې د گلو
 چه له سيله را روانه شي و کور ته
 چه له هسى نندارو نه ځان وباسې
 که ليدل د بنايسته و پکبن نه وي
 که آواز دى که لیده د روح خوراک دى
 په اختر به زلمى جونه کا سيلونه
 چه ئې ډمه په مخ ووهى خالونه
 زلمى گل په بگرې ږدى په اوربل جونه
 څوک په غاړه د گلونو کا هارونه
 وايې سيرونى ونيول گلونه
 شرممنده کا د بلبلو آوازونه
 په هغه مخکه چه کنبيردى قدمونه
 وړ ستوى و خپل خپل يار ته په ملکونه
 گل لمن، بلبل ئې نيسى آستينونه
 شيخه! ورک شه ستا بې وخته خلوتونه
 چا به څه کره اته واړه جنتونه
 نفسانى د باندې نکا غرضونه
 تير شو وار عبدالقادره را به نشى
 که ژړا کړې که فرياد کړې که آهونه

ډير مى وليدل په سترگو کور باغونه
 نمر سپورمې ئې پليته په لاس نيولې
 ډک جامونه د حسرت ندامت څبنى
 د لحد تياره په شمع د انصاف ځى
 فراغت ساقى ولجه دى پياله راوړه
 بې چه تل به و ماوا د طوطيانو
 د فلک په گرد شو نوشال راغونه
 په وار وار ږدى په سينو باندې داغونه
 چه ئې تل څبنل د ميو اياغونه
 په کار ندې په هاتيانو څراغونه
 جهان نه پريردى تل چا ته فراغونه
 اوس ئې گوره چه پرې گنبت کاندې زاغونه
 څبنه شراب د محبت عبدالقادره
 څو لا ستا د خاورو ساز ندې جامونه

اې ځما زړگيه ترک هوا هوس کړه
 د دنيا له خوانه هيڅوک ماږه نشول
 مقدم د تل په دين د دنيا کار و
 ملامت په ځان کوۀ په هيچا مکړه
 د عسس ويړه هغه کا چه پردی خوری
 خس ته هم په خوارو سترگو نظر مکړه
 چه دوزخ دوزخ ياديری دوزخ نس دی
 چه ئې ما وته پيغور کاوه د مینی
 قافله د عشق منزل ته پوشيده تله
 چه غليم ئې تښتیده له جوانمردی

که لائق عبدالقادر د صافو نه دی

خو قطري ور عنایت د خم بکس کړه

عارضی کارونه هيڅ دی تعلق ور پوری مکړه
 جوهر څه دی، د تا فقر، عرض څه چه بي له ده دی
 د خواهش له چمه ووزه، دا کوڅه ده هر گور تنگه
 حقیقت روښانه نمر دی، په لیده ئې سترگی بریښی
 چه د مخ د دلبر یاد شی، په ثنا صفت د گل شه
 شونډی غابښ ئې چه در یاد شی په مثال د لعلو درو
 خپل صورت چنگ و رباب کړه پر تارونه اوښی شاخه
 نو آموز عاشق بلبل دی شور ئې ډیر او مینه لږه

لکه گانې ډک له اوره هيڅ اثر ئې لیده نشی

هسی رنگ عبدالقادره پټه ته د عشق لمبه کړه

نن په خوا راغله مه رویه، سمښه سښل مویه، نن په خوا راغله مه رویه
 وئې مه می څه له کویه، چه ذلیل بي قدره نشې، وئې مه می څه له کویه
 که له ما دی عاشق بویه، بي له ما به بل نه گوری
 د عشق چار هر گوره لویه، سربازان دی چه ئې اخلی، د عشق چار هر گوره لویه
 صفت شی د گل له بویه، د سړی له ښه خصلته، صفت شی د گل له بویه
 دریغه دریغه بده خویه، ته یو څه رنگ بد غليم ئې
 د توبې له شست و شویه، مکدر صفا خاطر کړه
 سحر برغ و خوت له جویه، لارو بیارته به را نه شو
 سمښه سښل مویه، نن په خوا راغله مه رویه
 چه ذلیل بي قدره نشې، وئې مه می څه له کویه
 بي له ما به بل نه گوری، که له ما دی عاشق بویه
 سربازان دی چه ئې اخلی، د عشق چار هر گوره لویه
 د سړی له ښه خصلته، صفت شی د گل له بویه
 ته یو څه رنگ بد غليم ئې، دریغه دریغه بده خویه
 مکدر صفا خاطر کړه، د توبې له شست و شویه
 لارو بیارته به را نه شو، سحر برغ و خوت له جویه

خه حاصل له گفتگويه، عمل کړه عبدالقادره
عمل کړه عبدالقادره، خه حاصل له گفتگويه

ځان په رسم د جانبازو، جانباز مکړه	چه همت د تپوس دى خان باز مکړه
بې بې نیازو بل هیچا ته نیاز مکړه	چه محتاجو ته محتاج وي پير خسیس دى
ستا چه هیخ اسباب د ناز نشته ناز مکړه	اسبابونه د ناز راوپه هاله ناز کړه
بې له خپله دله هیخوک همراز مکړه	امتیاز د خپل، غلیم و بله گران دى
یا هرگز لمړی د چاری آغاز مکړه	د اتمام سعی کوه چه کار شروع کړې
بیهوده بیرون له شونډو آواز مکړه	د خبرو په لذت که خبر دار یې
سکه هرگز د ظالمانو، اعزاز مکړه	که د لوستی د "لا ترکنوا" آیت دى
چه د دا خانگونه نشته پرواز مکړه	تولا او تبراء د ایمان خانگ دى

په لیمه به ستا جفا عبدالقادر وړی
په شپل می په مراد د غماز مکړه

لږ می پاتو و آشنا وته ابوی شه	په فراق چه می روان له سرتړگو جوی شه
په طلب ئې کښته پورته تگ و پوی شه	ښه چه باد وته پابوس د گل حاصل شو
خبر ځکه په حیرت له گفتگوی شه	په خبرو معنی کله ادا کیږی
جسم گل، عرض ئې رنگ، معنی ئې بوی شه	مرتبہ د هر چا څه؟ چه ئې معنی وی
په همه ونو کښ سبرو، سر لوی شه	په تمثیل ئې چه د یار د قامت راوپه

د کریم له خوا نه مخکه نصیب مومی
په ساقی ملامت نشته چه جام توی شه

(ی)

لعل و در، ځما د یار شونډی دندان دى	که په لعل او درو نور دولت مندان دى
په جامه د گدائی سر بلندان دى	د همت سر کوزی نکا و بادشاه ته
چه په گوټ ئې سرومال ښندی رندان دى	د ساقی د پیالی قدر زاهد څه زده
هغه زړونه زړونه کله دى سندان دى	چه په حال د فراق جنو نه نرمیږی
تر حساب تر شماره تیر چندان چندان دى	وائی خو لړې په زړه ځما داغونه
په مجلس کښ یو څو پاتې هوښمندان دى	که ساقی د پیالی دور بیا گردان کا

چه د طمع له چا شی عبدالقادره!
ته بنده شوې همه ستا خداوندان دى

ته چي زلفی په رخسارو ښوروي
 چه د واغوسې د خيال جامې گلگوني
 زرکي سر ځما د يار په قدم کښيږده
 هغه مخ چه د وصال په غورو غور وي
 که د عشق په تور مي ووژني راضي يم
 سپين غاښونه په خندا را لره راشه
 در پوهيرم جهان ښور ماښوروي
 خپل مين په سرو لمبو نسکوروي
 که خوبي ئې له رفتار ه پوروي
 د هجران په تاو ئې ولي سپوروي
 ځما عشق د سر په ويړه نوروي؟
 که به مخ د رقيبانو توروي
 بس دى يو د آشنا غم عبدالقادر ته
 نور غمونه باندي شه تندوروي

پښې برمندی، سر برمندی گريوان پاره وي
 په ستنه شوی د دنيا له کاروباره
 له دې عقله هيڅ فايده حاصله نه شوه
 د آشنا د غم په سيند کښ مي شنا کړي
 د عالم په نیک و بد غرضی نه وي
 په طلب ئې په ملکونو آواره وي
 ناگڼې ناشمارلې هيڅ کاره وي
 لاي عقل د ليونيو په شماره وي
 د جهان له هوسونو کناره وي
 بي ځوابه بي حجه بي چاره وي
 په هر ځای چه کښلی دی عبدالقادره
 په حيرت ئې د جمال په ننداره وي

که خبر شې په لذت د ويرانی
 ستا په تله می غم اندوه نصیب د زړه شو
 جمعیت می د خاطر په لیده ستا شی
 ناکامی ور ځنی ښه ده په څو رنگه
 غور تیره کا آئینه غبار ئې صافه
 عاقبت به د دنيا دار له دنيا درومی
 په هزاره دشواری کښیوزی په لاس کښ
 چه په عقل غوبانه شپانه ترې ښه دی
 اور به پوری کړې پخپلی ودانی
 دریغه دریغه را به نشې نادانی
 بی تا خلاص نه يم یو دم له پریشانی
 چه می ولیدی د دهر کامرانی
 د مخ آب زیاتوی گرز د دهقانی
 تش لاسونه زړونه ډک له پښیمانی
 راشه گوره څه رنگ ځی په آسانی
 پدا دور هم هغه کاندې خانې
 دانا ځان، ناپوه گڼی عبدالقادره!
 ته چه ځان ته دانا وایې، نادان نه یې؟

په وار وار ئې په هر چا وکړې بازی
 په آخر به ئې له تا سی غلیمان وړی
 د اخلاص امید هیچا ته باتو نشو
 د جهان په ورکړه هیڅوک مه نازی
 پخپل لاس ئې پخپلوانو و بازی
 آشنایی ده اوس همه مهمازی

بیهوده گله مندی کا له اسمانه
 سر فراز ئې سرنگون درومی په کښته
 جهان ډوب کړ د غمازو غمازی
 را ښکاره شوې د دنیا سرفرازی
 په معنی کښن مرگ ئې نشته تل ژوندون دی
 د هغو چه پاتو شی نیک آوازی
 گوره څه رنگ نازبردار د خاص و عام شول
 چه ئې تل کول کبرونه طنازی
 له اوله بلبل باز وې اوس باز شوی
 له اوله بلبل باز وې اوس باز شوی
 عمر ولاړ عبدالقادره په بازی

د رحمت دریاب هغه وته په جوش دی
 لا تخف او لا تحزن د هغه بخره
 چه دایم ژړا زگروا کا په خروش دی
 چه له پیره غمه نینن پرې باندې نوش دی
 له پیشو ئې ویره شی له مزی نشی
 د دنیا په سرای کښن مخ و آخرت ته
 کاروانونه ملی لیردی پوشا پوش دی
 نن په خو له تورو خاورو هم آغوش دی
 چه به پروت و لب په لب له لب شکرو
 په بها ئې دواړه کونه ورکول شی
 بیا به نه مومی زنجیر د یار د زلفو
 چه په سر کښن ئې لاپاتو عقل و هوش دی
 د سکوت هنر له گل واخله بلبله!

اوس ښکاره عبدالقادره می نوشی کا
 چه صاحب د گناه بخش و خطا پوش دی

چه تر غور می د جرس نارې فریاد شی
 یو په سله به ئې غم د زړه نصیب شی
 ستا د عشق په بیابان ورک راته په یاد شی
 هر نادان چه د فلک په ورکړه ښاد شی
 تر شیرینی دی دا کښلی لا شیرینی
 چه په راغله مړاوی گل د باغ تازه کا
 ولی څوک دی چه په عشق لکه فرهاد شی
 په تاثیر به د صبا کله هر باد شی
 زه چه تش کاته کوم ځما هیداد شی
 هم پدا خادم مخدوم، شاگرد استاد شی
 هر سپری چه کمینی کا لوئی مومی
 چه پرې نه لگی ویل د نیک خواهانو
 په همه و مریدانو پیر شفیق وی
 چه اساس ئې د ژوندون دی په باد ینی
 د منصور غنډی سنگسار عبدالقادر شه

د منصور غنډی سنگسار عبدالقادر شه
 که بی عشقه بل گناه ورباندې زباد شی

ما د مینی خوی له ځایه دی راوړی
 په هغه نفس که وخیژی راضی یم
 تهمت اوس را باندې وایی عام وگری
 چه می بی د یار د یادو سره نغری
 مرده دل د له تیره زړه بیرون کا
 یو ساعت په کور کښن به پریردی څوک مری

ښه چه راز می و خپل یار و ته ښکاره شو
 ستا د رحم تر سیلابه پوری څه دی
 په مانی ئې هغه هم رڅخه یووړ
 جمعیت چه له دنیا په دنیا غواړی
 په حرص به ئې نه لږ نه به ئې زیات کا
 تل په خاورو به ئې واسل پانی گل شی
 نه اغیار ته چه هر چا و ته ئې سپړی
 دا ځما گناه مثال لکه خسړی
 چه را پاتو و د صبر چیری پړی
 هغه غړی په معنو د شگو پړی
 خپل قسمت ئې دی هر چا لره ورکړی
 چا چه زړه ټوکر ټوکر و گور ته وړی
 که درست عمر د یار غم عبدالقادر کا
 خدای د نکا چه به شی ور ځنی ستړی

که نسیرې کا که ښکنځل هر چه وائی
 د بهار په وخت هم دا وایه مطربه!
 خلقې ئې انتظار دی ولیدو ته
 هر مرغه د دې چمن پخپله ژبه
 هیڅ مه وایه ښایسته دی باندی ښائی
 چه په کنبلیو مینه نه ښائی نه پائی
 گوره مخ به دلیر کوم یوه ته نمائی
 ستا ثنا کا ستا صفت کاندی تا ستائی
 په دنیا به مینه څه عبدالقادر کا؟
 چه آخر ئې خواه ناخواه ور ځنی بیائی

چه پیدا وی له یوې قطرې منی
 چه خلعت ئې د صورت له خاورو شوی
 له خزانه به نه گل د صحرا خلاص شی
 په نازک بدن ئې خت د ململ څرخي
 تنگه خوله ئې ښایسته حلقه د گوتی
 ته چه هسی زعفرانی جامې آغوندي
 ورته نه ښائی چه کا کبر منی
 په هر حال د خاکساری کا که منی
 نه به باتې شی گلونه چمنی
 ځما یار ته جامې بویه سمنی
 دواړه لب ئې نگیڼی دی یمنی
 ژر به کړې د یار چهره کړکمنی
 ستا جهاد ته ئې هم ستا نفس پیدا کړ
 که ئې کړې عبدالقادره دښمنی

د همه ښادیو سر د یار الم دی
 خو د زړه هونبره ستم کوه دلبره
 شکسته په شکسته باندی عزیز وی
 مگر ستا د مخ نمر وخیژی رپا شی
 د ښادی امید د لیری کا له دله
 آئینه چه ستا د مخ گوری سکندر شه
 عاقبت به مخ تورن لکه قلم شی
 تر ایذا ئې لا پخوا سزا د کړو ده
 چه فریاد ور ځنی کاندی هغه گرم دی
 په تندی مو قبول کړی ستا ستم دی
 ځکه زړه می ستا و زلفو و ته خم دی
 گڼه درست جهان په ما باندی تورتم دی
 چه په تا باندی مین شه تل ئې غم دی
 چه په لاس کښن جام د میو لری جم دی
 هر سړی چه دو زبان لکه قلم دی
 په معنی کښن ظالم مار دی یا لرم دی

منت بار د یار د خیال عبدالقادر دی
چه همیشه ور سره مل په غره په سم دی

راشه زړه پرې یخ کړه که پدا د زړه یخیری	ستا سترگو وژلی به تر درنگه اوس بنخیری
پاتو له صوفی شی هاله رقص چه یخیری	رقص له خامی کاندې دانه د دیگ په منخ کنب
بل مطلب ئې نشته خرخ چه هسی رنگ خرخیری	ستا تر سر څاریری ستا په سر څما سوگند دی
گل ئې د نهالی په نازک بدن خرخیری	خوب ئې باندی نشی لت په لت و بله اوپری
ولی به له مخکی نشی گل عبدالقادره	
تل چه تر گلونو بنایسته پکنس بنخیری	

په دا باغ کنب چه بی کی دی، هغه کی دی؟	نه یواځی د لاله په تپر کی دی ^۱
کمینه بنده د ده کاوس او کی دی	چه په تخت د قناعت د پاسه کنبیناست
دا دنیا د مهمانی بنانکی دی	هر چه وخورې هغه ستا شی نوری پریردې
د بیلتون په لاس کنب هسی ناوکی دی	په بشر ئې پرهارنه، زړه می سوری کا
بوئی وخیژی له مخکی څو تنکی دی	چه بدخوی در کنب پیدا شی ژر ئې ورک کړه
دا جهان تر هلک لا په خوی سپکی دی	په ورکړو ئې مشه خونب بیا به ئې اخلی
کندی ستا په فضل خلاص عبدالقادر شی	
په طاقت کنب خو هر گوره تپکی دی	

د ماهی بد بوئی کله په اوبو ځی	د خبیث په بڼه صحبت نبث په څو ځی
که د ښو په بڼه دیدن په ورځو شپو ځی	له اصلی بده به لاره بدی نشی
د کامل د نصیحت اثر په ښو ځی	لا کیسیه لا بازی ښکاریری بد ته
شلانډو مرکو لره تروری یا پیشو ځی	د مزریو په لوی ښکار باندی نظر وی
عبث عمر په عبثو اندینبو ځی	هر چه شوی په ازل هغه به کییری
چه دا هسی بد دماغ په کرشمو ځی	څه نظر به کا دلبر په افتاده و
په لیمو به ستا په لور عبدالقادر ځی	
که یارانو لره نور عالم په پښو ځی	

دا ناروغ زړگی می څه خو په حال راشی	چه سحر د یار له لوریه شمال راشی
یا نصیب چه بیا نوبت د وصال راشی	اوس خو وار د وصل تیر شو بیلتون راغی
چه ریبار د یار له لوریه ملال راشی	زړه می ډوب شی پوښتیده ئې هر گز نشم

۱. په دې بیت کنب لمړی کی عربی دی یعنی داغ، آخرنی کی یعنی څوک، په دوهم بیت کنب کی د پخوانی پاچا نوم دی.

نور شغلونه به د ووزی له خاطره
 د لیدو د وړو ترو طاقت لږ شو
 د خپل یار له وصال ته امیدوار شم
 که په زړه کښ د د کښلیو اشغال راشی
 لا به کله رومی ورځ د شوال راشی
 چه سورت د یوسف ما ته په فال راشی
 په هجران کښې خواروزار عبدالقادر شو
 بیا به کله په شیوه په خیال خیال راشی

که د درست جهان بادشاه شې په هوا ځې
 که حشمت د سکندر تر حشم ډیر شی
 چه په تا باندې مین ورته د شا کړه
 د غفلت پښه راوباسه له غورو
 ستا په دا خندا خندا شی د هونیارو
 که خاطر د تعلق له باره خلاص کړې
 په عزت په حرمت راغلي و دنیا ته
 عاقبت به له جهان به بی نوا ځې!
 خالی لاس به ځنی بیا درومی یواځی
 له غلیم سره دا هسی خوا په خوا ځې
 چه کڼو غندی کون نه درومی شنوا ځې
 چه آخر په ډیر ژړا په ډیر زگروا ځې
 د رحلت په وخت به هاله بی پروا ځې
 په بدخوی ترې شرمنده خجل رسوا ځې
 خو قاصد لا د طلب راغلی ندی
 بهتر دی عبدالقادره چه پخوا ځې

د ژوندون به ئې څه حال حلاوت نه وی
 ما د خلدای په دنیا نلری بی یاره
 چه یو غم را باندې تیر شی وایم خلاص شوم
 یو مجنون سوی او لوی د عشق نه و
 څه حاجت چه ئې پوښتنه کړې له حاله
 چه پکښې نه مهر، نه مینه، نه اخلاص وی
 محرم نشته چه خپل حال ورته بیان کړم
 سل فتنې چه بیداری کا بیداریزی
 هر سپی چه په دنیا بی یاره ژوی
 له دنیا تر یار پخوا د ځما تله وی
 نور غمونه را پیدا شی نوی نوی
 مینی ډیر کړل تر مجنونه دوی او لوی
 خود ښکاره دی د هجران د لمبو سوی
 تر ودانه لا وران ښه دی هغه ژوی
 نامحرم ته وایه نشی زړه می چوی
 بخت ئې وینس شی چه په غیر کښ ئې اوده وی
 په نور څه عبدالقادره نه رغیږی
 په بیلتون کښ د یار یار دارو د زړه وی

ستا څهره لره خدای تل ارغوانی
 سر په لاس در پسی دروم نه قبلیری
 می نوشی تمامه شپه کاندې له نورو
 خو څو گرانی می آسانی په زمان کا
 اشارت ئې د دنیا تالا کول دی
 چه لږ نشې په غفلت بیا به ارمان کړې
 که د غم څهره می ده زعفرانی
 نصیب مشه د چا دا سرگردانی
 په سبا به ئې په ما وی سرگردانی
 زه به چیری پریردم عشق په آسانی
 چه صوفی په رقص کا دست افشانی
 هر نفس د خپل نفس نگهبانی

چه په مخ ئې کاروانونه د خط راغله اوس به وشي د شکر و ارزاني
 له دعا ئې اوس هم نه يم فارغ شوی که د کنبليو په خدمت لاره خوانی
 ورته عرض سلام د خوار عبدالقادر کړه
 چه په چم باده گذر کړې د فلانی

په طلب چه د تندې وچ شي کومی غم دی نکا د حیات اوږه به مومی
 د طلب مصلې ډيرو پسي لنگ کړې گوره کوم نه د دلبرو شونډې چومی
 چه تر یخی ئې د بيلتون کړه په ځان تيره هم هغه به ئې د وصل پياله شومی
 څښه څښوه شراب ساقی بيا به ارمان کړې عنديب نارې وهی چه بهار درومی
 معشوقې وژلی مړه ندی ژوندی دی پدا تشه نانه خشو که مړه نومی
 جدا شوی چه له یار عبدالقادر دی
 په هيڅ رنگ ئې اوږه نه درومی تر کومی

د هغو چه اوربل شوی په کوگل دی د زړه سود ئې د آهونو په وکنبل دی
 ډير مین ئې ځبله بیل کړه نه صبریري بيلتون هسی رنگ لا خیر په بیلول دی
 زړه می لا د جدائی په اور وسوځه! که په زړه کنبس می د یار محبت بل دی
 څوک ځما تر یاره ښه دی په خلقت کنبس که جفا را سره کاندې بخت می خپل دی
 ترو په خو به ئې خلاصی له مینی کیری په ازل چه اور نصیب ځما د دل دی
 له یوه خراغه نه درومی بل خراغ ته پروانه وته وصال ځکه حاصل دی
 څه باور ئې په یاری عبدالقادره!
 چه چاپیر تر هر هر گل لکه بلبل دی

د قیامت په ورځ به سپک پاخی سپک تللی په سبا به دروند پاخی چه دروند ځملی
 تنها هیڅوک گورستان لره لار نه دی خپل عمل غاړه غړی ور سره زغلی
 چه می سترگی باندي وا د بصیرت شوې د عالم ودان می ولیدل نتلی
 ناپوهان به ئې باور په دوانی کا چه په طمع د سیلاب د اوبو ملی
 د دنیا کارونه ضد د آخرت دی د دنیا قبول په دین کنبس دی رتلی
 نه صحت مومی نه مری هسی تاویری چه په زړه وی د حسد منگور چیچلی
 چه نظر می په ښو بدو باندي وکړ وائی وشړل له روه هغه بللی
 د قیامت له جوکه ډار عبدالقادره
 نکا چا چه خپل ښه بد دلي تللی

که ښکښل د په بې دردو ترڅه لگی
 مشتاقان د تیغ په آب سره سیراب کړه
 سترگی پټی زړه پیدا لکه غنچه شه
 سنگدلان ئې له ناوکه بې بهره دی
 چه ئې داغ ځما د زړه د داغ په سان دی
 د ښو اغزی می لیری په ژړا کړه
 ما ته کړه په ما تر شهد و خواره لگی
 تر ژوندون ئې ښې په تیری اوبه لگی
 د دولت نسیم د وینو په زړه لگی
 په مشتاقو تر گلونو پاسه لگی
 په لاله می څه خو څه خو لیمه لگی
 چه د یار په قدمونو تیره لگی
 یو ساعت عبدالقادر ځنی خلاص ندی
 هر زمان د عشق لښکری په ده لگی

دریغه بیا په گلو گڼت وکړی سبا شوی
 د شبنم پیالې ئې نوشی لبالب کړی
 تور بورا تر هر هر گل قربانیدلی
 مخامخ له یاره کښیناستی یو ځله
 که په کانی د بیلتون میده شوم خشو
 ما به ځان لکه پتنگ تر صدقه کړ
 یار له ما نه لا و ما و ته نژدې وی
 زه او ته په محبت کښ نه ځائیږی
 چه په باغ کښ رنگا رنگ گلونه وا شوی
 له مستی د هر گل کیس قبا شوی
 د بلبلو په هر لور باندي غوغا شوی
 د بیلتون غمونه واره پسی شا شوی
 د حنا په دود خو وصل ستا له پا شوی
 که خراغ ئې د جمال راته نما شوی
 که تر منځ حجاب پاره پاره د ما شوی
 زه او ته له منځه ووتی یکتا شوی
 خو دی پریرده نور راځه عبدالقادره
 که د زړه دی چه زه ستا شوی ته ځما شوی

بوی ئې نه ځی له خبرو د بهی
 لاس می ورو نیسه په لاس کښ لاس د مات شه
 د دنیا خربښت اماس دی و دانا ته
 مشتاقان کله تمیز د نیک او بد کا
 په امید د خپل مخدوم دستاری
 امتیاز ئې د سپین مخ له خاورو نشی
 که ئې ډوب کا په دریاب کښ و به ووزی
 چه تشبیه د یار د زنی کا بهی
 چه پرې ونشی زخمنونه د پهی
 و ناپوه و ته ښکاریری فر بهی
 که صاف نشته ساقی رامی تھی
 واقع کیږی له خادمه کو تھی
 چه ئې نه پرې ښل لږ گرز په یک تھی
 چه گړی ئې له ازله شول تھی
 هغه بار چه اسمان نه شی اخستلی
 په کوم زور به ئې عبدالقادر سهی

خداى مى مکره یو زمان ځنى خالى
 که له خياله خالى هيڅ بنايسته ندى
 چه بې خايه آواز کا په انجمن کښې
 د سړې لکه همت هسى ئې فکر
 سل جنجال له سل فتنې را سره وکا
 ځان او مال تر جاني ياره صدقه شه
 ستا اندوه مى دى سبب د خوشحالى
 ولى تا غنډى به بل نه وى خيالى
 د رباب غنډى به مومى گوشمالى
 د عالى سړې فکر و نه وى عالى
 بيا په ما باندې نوم کښيردى جنجالى
 نه يو دى نه سل زر لک چه وى مالى
 چه خپل يار د خادمانو سره شمار کړ
 څوک به کا عبدالقادر در سره سيالى

ساقى مى بويه چه وى پرتگالى
 علامت د يار د ډيرى مينى درد دى
 مقدم په ډکيدل خالى کيدل دى
 چه يو ځل په هل وهل کا مځکه سازه
 آشنايى کول آسان دى پت ئې گران دى
 عاقبت به ته هم راشې ځما ځاى ته
 خواه پياله وى مرصع خواه سفالى
 روغ د نکا له دردمن سره سيالى
 ډک هغه شى چه خپل ځان کاندې خالى
 د اميد تخم هاله کړى مالى
 يو يو مرد د آشنايى پت پالى
 زه که پروت يم په مځکى په نهالى
 شپه او روغ عبدالقادر په جدائى کښې
 واره سترگى کړې اوره بښگالى

په وټل د کوم بې رحم ځيگر ورځې
 د عاشق د سترگو غر نه حجابيرى
 د لويې په مقام به هاله کښينې
 د هوسيو سترگى توري د باز سړې دى
 در پوهيرم چه به ژر مصلې لنگ کړې
 چه دا هسى ډير بس رايشې بيا ژر ځې
 ولى هسى شان مخ نغښتى په ميزر ځې
 که د ورکړې د مړانى په وزر ځې
 خونريزى تر نور سترگو کا لا زر ځې
 چه دوهې وته ډير ډيره قلندر ځې
 تصديق مکره کشتن گاه وته په سر ځې
 که په وژلو^۲ د بيدل عبدالقادر ځې

که گلاب لکه باران ور باندې اورى
 صباحت ئې د يوسف هميش منظور و
 هر يو گل په خواست ترې وره ځان ئې خوشبو کړ
 د گلابو بوى به لاړ نشى له اورى^۳
 ځکه سپين شو د يعقوب د سترگو توري
 چه صبا خوشبوئى راوړه ستا له لورى

۱. د غورمالى.

۲. وژله.

۳. تجنيس دى يعنى بولان چه يو وابنه دى.

مکړه خدای چه د وفا خویونه نور کړم
 که زاهد دی که عابد که شیخ ملا دی
 پاس د دار په سر منصور دی دروغ ندی
 پسی شا د سوگندونه خوری و سر ته
 قراضی د زرو څه لره په مخ ږدې
 تر ژوندونه مرگ ښه دی عبدالقادر ته
 چه ئې یار رقیب ته خاندی دی ئې گوری
 که هر څو می یار جفا کا تل می زوری
 همگی د خپل مقصود په لوری ښوری
 چه عاشق شی بیا به سر له عشقه ژغوری؟
 هم هغه چه مخامخ د په سر لوری
 په وجود د نمر نمای نکاندی ستوری

د یوه په غولی ویر، د بل سرود دی
 په نور څه ئې صحت نه کیږی له درده
 په ږیروالی ئې لا غم په سپری ږیر شی
 رنگینه شعر می مه گڼه خبری
 چیرې نه چه خالی لاس ور ځنی ووزې
 خرید کړه عبدالقدره بازار تود دی
 چرته غم چرته ښادی د دنیا دود دی
 په بیلتون کښ د یار یاد د خاطر سود دی
 بیهوده د په دنیا پسی مښود دی
 وا روان ځما د زړه د وینو رود دی

نور عالم خپل خوب کا، رنځوران اخته په نخول وی
 نر ناحقه سترگی د رنجو په بار درنې کا
 بل مراد ئې نشته په دنیا کښ بې له دا نه
 هر چه لمړی شوی په آخر به هغه کیږی
 کله به لا درومې له ما ای د سحر خوبه
 فکر لیونی د سبا نکا ځکه خوښ وی
 هر چه محبت لری د یار د تورو زلفو
 ما په زړه ویشتلې فریادونه کړه په زوره
 څه وایې و ما ته، ما ته لار ده خطرناکه
 مخکه توده کوم ده، چه اوربل پرې باندي تل وی
 کله د هوسیو سترگی توری په کجل وی
 خاوری دغه ملک شوی چه محبوب پرې ینی پل وی
 څوک به ئې اول کا چه پس شوی په اول وی؟
 خوب بې غمه نکا چه په مخ کښ ئې منزل وی
 غم د هر سپری په اندازه د طول امل وی
 تل به ئې په زړه کښ فکرتونه مطول وی
 ستا سوی نارې په ما شیرینی تر غسل وی
 هیڅ پروا می نشته که د خیال را سره مل وی
 تل که آه فریاد عبدالقادر کاندی گرم ندی
 بیل له فراغته همیشه له یار بیل وی

له جهان هسی رنگ دی یاران تللی
 ښانی ئې په جهان کښ موندی نشی
 د بریښنا غندی ښکاره شول بیا فنا شول
 نه مو سترگی په لیدو سره مړې کړې
 ته به وایې چه هر گز نه و راغلی
 هسی ورک شول د هجران سپرو نتلی
 په ځیر ځیر مو ورته هیڅ نه و کتلی
 نه مو و په ډکه خوله و بله خندلی

نه مو زړونه ځبله تش کړل په خبرو
 چه ناگاهه بيلتون مخ ورته نښکاره کړ
 له احواله ئې خبر نه يم چه څه شول
 که خاکونو ته ئې ورشم نارې ورکړم
 يا له موره مرور شول ځواب نکا
 که ئې وغواړم خبر له خبردارو
 که قبرونه ورانوم پکښ ئې غواړم
 نه پوهيرم چه له کومه لوريه راغله
 اې يوه خدايه ژر وران د دنيا سرای کړه

نه مو پټ رازونه و ځبله ښکلی
 له مور بيل شول په ارمان ټټر داغلی
 څوک په بيارته ځنی ندی جار وتلی
 په ځواب ئې راته هيڅ ندی ويلي
 يا ئې چا په خوله مهرونه دی وهلی
 دوی پرې هم لکه مور ندی پوهيدلی
 ما بې خاورو پکښ هيڅ نه دی ليدلی
 بيا ئې دی و کوم مکان لره بيولی
 چه آشنا عالم ترې ځی نا آشنا ملی

چه هر دم جرس د کوچ ووته برغیږی
 فراغت عبدالقادر څرنگ څملي

توری زلفی د نگاری بې څه ندی
 په لیدل ئې روغ ناروغ شی بیمار روغ شی
 ډیر هونبیار به لیونی کاندی پوهیرم
 د بيلتون په اور ئې ننه زړه اوریري
 درسته شپه ځما د آه لوگی ور درومی
 په جهان کښ هيڅ ترخه نشته بې گټی

په سپین مخ ئې تار په تاري بې څه ندی
 دواړه سترگی ئې بیماری بې څه ندی
 کرشمې د پریواری بې څه ندی
 د عاشق سترگی خونباری بې څه ندی
 د فلک سترگی بیداری بې څه ندی
 د دنيا گرانی دشواری بې څه ندی

څو به مینه ټټوې عبدالقادره
 ستا دا تل نارې چیغاری بې څه ندی

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی
 چه له وره د څښتن ورتلی بل ورته
 د جهان د خوړو هيڅ غرضی مه وی
 د حرص د سپی غاښ مات په قناعت شوی
 عاقبت به په ارمان ور ځنی درومی
 په ما نوم د بادشاهی مه وی پوری
 هر ظالم به د دوزخ په اور کښ وینې

د صحرا د ونو پانی پټ خوړلی
 لکه سپی په کانپو لوتو ئې شړلی
 کل ترخه مې د خوړو غندي نغرلی^۱
 په زنجیر می بیا د صبر و تړلی
 که ملنگ وی په سپیرو ایرو لړلی
 خوشامد می مکړی چا تل ئې رېړلی^۲
 لکه سپی په زنجیرونو څکړلی

هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا
 حال عبدالقادره مه وایه سپړلی

۱. لورلی.

۲. خوشامد می مکړی چا تل می ژیرلی.

بیا می شی زاړه غمونه په زړه نوي
 حال که وایم و عالم ته منصوریرم
 د عالم له ویری آه وکنبلی نشم
 په صحت ئې نارضا په درد بې صبره
 فرهاد غر په عشق کنښ کینده زه صورت کنښم
 ده که یار ته واله جوړه د شودو کړه
 چیری نه وې رنگ ئې هیر کړم په بیلتون کنښ
 ستا د سترگو خیال پرې وریری ځکه ژاړم
 په پریښول به د جهان له غمه خلاص شی
 و به وینې د یار مخ عبدالقادره
 که د تل ور پسی دواړه لیمه سره وې

ته څه هسی بې نظیره دلبر نه یې
 په هر کلی په مالت خبری ستا شی
 په پیاله چه شونډې کنښیردې نو غسل شی
 د سپورمې ښایست په ستوریو باندي کیږی؟^۱
 اسمانونه می د آه په لوگی تور شول
 که د زړه دی چه بډای شی طمع پریکړه
 په پوره^۲ کچکول سیلی خو ډیر متاع دی
 په جهان د ځکه بوی د خوبی نه ځی
 ښه غزل درته بیان عبدالقادر کړ
 له معنو ئې لذت واخله که کر نه یې

که فلک لکه آسیا دانه ئې سر شی
 که اسمان د ممسک سترگی مځکه نس شی
 په زر کاله ئې ژوندون دی گمان مکړه
 خاوری زر چه ورته یو شی له غه پسه
 که اصلی فقر د سیوره په سر وکا
 چه خپل ځان د تلی خاوری د گدای کا
 عارف ندی چه ئې زړه پکنښ لربر شی
 وابسته ئې مخلوقات د بحرو بر شی
 چه پکنښې د توکل څښتن مضطر شی
 په کاته ئې کانی بوتی واره زر شی
 هست و نیست به درته واره برابر شی
 د پله خاوری ئې په قدر تر عنبر شی

۱. د سپورمې ښایست په ستوریو نه زیاتیری.

۲. له آهه.

۳. یعنی بوریا.

چه خپل خان تر خراغ خار کا بیا وسوخی کوم ملخ به د پتنگ تر خایه ورشی
 د زاهد مشرب جدا د رند جدا دی له ماهی به کله کار د سمندر شی
 هاله لاف د مینی کره عبدالقادره
 چه ترخه د یار په تا شهد و شکر شی

ما چه لب د شکر شونډو دی خبینلی لا می اوس له خورو شونډی ځله ننبلی
 ستا د سترگو په خیال هسی رنگه مست شم لکه چا وی دوه کلن باده نوشلی
 که له سترگو د روان شی سیند د اونیو وران به نشی چه ئې ستا په تندې کنبلی
 د عاشق د صورت خاوری د یار مینه په ازل ئې دواړه دمی سره اغبتلی
 له توبری سره می ځان ځی چه وکینن شی ځکه ما د یار توبری نه دی وکنبلی
 شکایت د بنایسته و د خوی مکړه تر وفا د بل، جفا بڼه ده د کنبلی
 که بدرنگ مخ پتوی باری یو روخ دی بنایسته د هرگز نه وی مخ پوینلی
 یو دلدار چه دلداري کا بیا می نه موند په غوښته می دی ملکونه پسی منبلی
 چه مین شوې غم زغمه عبدالقادره
 په غمونو عاشقان دی همیش لنبلی

هر عاشق چه هیله کاندی له وفا می تر وفا د لا خوبیری په جفا می
 په رشتیا ځما مخ عاشق هغه دی چه د مخ می ننداره کا تر قفا می
 دا د خیال شاطر می ډیر ملال را درومی گوره بیا په کوم دیار بند شو اشنا می
 ستا زحمت د محبت دی طیب ووی بې لیدلو به روغ نشی په دوا می
 د بنامار له خولې مهره وکنبل محال دی ستا په تورو زلفو بند شوه مدعا می
 د آشنا د آشنایی قدر می نه در که په آور د بیلثانه سوخم سزا می
 ستا د چم پوښتنه کاندی نه ئې مومی ځکه هسی سرگردان گزری صبا می
 زما وصل د هغو عبدالقادره
 چه خپ سر شندی د وصل په بها می

صدقه شمه ساقی ستا تر پیالی چه د خلاص کرم د جهان له کشالی
 خو څو ډیر د جدایی^۲ له غمه ژاړم په رخسارو کنبن می سازی شوې نالی
 په یاری کنبن به هاله صادق باله شی چه تر مرگه د یاری پت وپالی
 یار هغه چه په محنت کنبن یاری وکا ډیر یاران دی په ساعت د نوالی

۱. می نه و.
 ۲. چه ډیر ډیر د جدایی.

محبت دَ عاشقانو عظیم کوٲ دی
 ساحران ئی دَ چشمانو دین ایمان وری
 پروا نکا دَ پیغور له اٲالی
 سحرگر که زړونه وری دَ بنگلالی
 په ښکاره نارې وهه عبدالقادره
 په خاطر کښن به خو غم دَ عشق گالی

مخ د لکه نمر دی تر نسبت ئې نمر مشال دی
 های دَ خدای دپاره یو دم مه درومه له ما نه
 سخت دی په سپری باندی نیژدې بیلتون تر لیری
 خلاص ئې له یوه جنجاله نه وم بل را واخلی
 وایی چه وبال دی چه نظر کا و ښه مخ ته
 حسن یو اثر دی چه په مخ کښن دَ چا وشی
 دم که می همدم دی هیخ په کار خما را نغی
 خه برکت ناک دی دَ عشق خم ورته حیران یم
 هر چه سوختگان دی په خاطر به ئې لگیری

زړه لری بډای عبدالقادر تر بادشاهانو
 خه شو که په کور کښن دنیا نلری کنکال دی

که ښکاره شی درویشانو عزت ستاسی
 دَ دنیا نوبت، نوبت په نوبت درومی
 خه شو نن که مو خوک نه پریردی وورته
 سبا ورغ چه اجتماع دَ خلائق وی
 هم هغه به دَ نجات په لور روان کا
 غم اندوه شه په نصیب دَ دنیا دارو
 ستاسی هومره ډیر حرمت پخپل خښتن دی
 په نصیب به دَ هغو شی چه نیکبخت وی
 دَ راحت امته کوی اهل محنتو!

مددگار دَ گنه گار عبدالقادر شی
 گندی بیا مومی خلاصی په همت ستاسی

چه په زړه باندی ئې وا دَ عرفان باب شی
 دَ وحدت دریاب به وینی کښته پورته
 دَ خودی باد چه وباسی له سره
 خو وجود دَ ذرې شته هومره زړه ده
 دا جهان به ئې تر فهم دَ سراب شی
 خپل وجود به ور ښکاره لکه حباب شی
 دَ حباب نامه ئې لاره شی دریاب شی
 خو چه محو خپل وجود کاندی آفتاب شی

د هستی نوم هاله ورباندي بنائي
 د عنصر د چارديواله چه راووزي
 د هر لوري ته چه مخ کا نمونخ ئي کيږي
 په ځنبل د سترگو ځي تر شرقه عربه
 آميخته چه له محيط سره سيلاب شي
 ارویده ليده ئي واره بي حجاب شي
 چه قبله ئي د يار مخ وروځي محراب شي
 تر نظر د عارفانو تله شتاب شي
 خپل به هاله د يار شي عبدالقادره
 که په تا باندي ئي يو مهر عتاب شي

نه په باغ نه په بوستان په گلزار گزي
 دواړه سترگي ئي شاهين دي قهرولي
 په مقدم ئي د صحرا خارونه گل شي
 که پزون د رقيب وار وؤ نن ځما دي
 که رنخور شي خود به در شي طبيب کور ته
 د بنو په ناوکو ئي زړه خوږيږي
 د هوسي غندي خپل خوب په ميږي تون کړه
 ما دولت د گدايانو له وره بيا موند
 خراب زړه مي هم هورې دي چه يار گزي
 سپور د ناز په آس د زړونو په ښکار گزي
 چه په سيل ځما يار د بهار گزي
 د آسمان د ژرندي دود دي په وار گزي
 طبيبان په طلب تل د بيمار گزي
 عاشق ځکه آهومن ناقرار گزي
 د اجل ښکاري په نيت د گزار گزي
 که نور خلق د بادشاه په دربار گزي
 په وصال به آسوده عبدالقادر کړي
 که هميش به د په هجر کښ خوار گزي

نن په درست جهان کښ غوره يار ځما دي
 د خزان ويره ئي نشته تل تازه وي
 په وار وار نورو پيالې د ميو نوش کړي
 وئې مه شلوې ځما له غاړې خدايه
 د هر چا په غاړه پروت د ميني بار دي
 چه يو دم مي له خاطره نه بيليري
 درسته شپه ئي عشقبازي کوم له درده
 که دسته د گلو را کا هم به خار شي
 بنايسته لکه گلونه د پسرلي دي
 عاشقان به د پتنگ غندي پرې سوځي
 په ليدو ئي سر ښندنه کار ځما دي
 کښلي مخ ئي هميشه بهار ځما دي
 ساقی اوس ئي و ما راکړه وار ځما دي
 د خپل يار د زلفو تار زناړ ځما دي
 تر همه واپړو چه دروند دي بار ځما دي
 لا لتا نه د تا غم غمخوار ځما دي
 پدا څه شو چه جدا نگار ځما دي
 په ازل چه نصيب شوي خار ځما دي
 پرې هميش لکه بلبل چيغار ځما دي
 په معنو کښ سرې لمبې اشعار ځما دي
 که کرم را باندي کا عبدالقادر يم
 که حساب را سره کا زيار ځما دي

گاه په خانقاه کښ که مقیم په میخانه یې
 کله له هندو له مسلمان سره خپلوی کړې
 هيڅ درنه پوهيږم چه عاقل که ديوانه یې!
 کله له همه واره عالمه بيگانه یې!

ته که لیونی د هوسی سترگو مینی نکړې
 وایی راته وایه چه د جان که د جانان یم
 شونډی د یاقوت دی مرغلری سپین غاښونه
 څوک د له لیدو څوک له خیرو مراد مومی
 بڼ د څه په کار دی خو د مخ لکه گلزار دی
 لږ به ستا د مینی په رموز درته ووايم
 ولی شپه او ورځ لکه غرخه په ویرانه یې!
 څار شم ستا تر سترگو هم می جان هم جانانه یې
 سر تر پایه درست د بادشاهانو خزانه یې
 څوک د له وصاله د همه خلقو ستانه یې
 یار لره راغلي د گلونو په بهانه یې
 مین په ارویدو که د مجنون په افسانه یې
 می د د خپل یار د شونډو څښلی دی پوهیرم
 ځکه په ویل عبدالقادره مستانه یې!

لوی لوی غرونه د په واورو تل ودان وی
 په ژوره مخکه مه اوره بارانه!
 په چمن کښ ئې بد بوی گل شگفته شه
 په هغه چمن ورځه د سحر باده!
 چه په راغله ئې د باغ گلونه وا شی
 چه پتنگ مشرب پیدا کړی په معاش کښ
 مبارک هغه بنده چه آخر بین وی
 چه رودونه ئې په مخکه را پریشان وی
 ښې اوبه کاندې ترخې بوی ئې روان وی
 زاغان ورشی بلبلان ترې گریزان وی
 چه نسیم ئې په هر چا عنبر افشان وی
 همیشه د هغه باد په ملک وزان وی
 د هر چا خراغ چه بل شی پرافشان وی
 کل محنت راحت و ده وته یکسان وی
 په رموز د ډیر څه وویل په لږ کښ
 پرې به پوه عبدالقادره سخندان وی

چه دا هسی آشنایان پکښ هر دم بردی
 په خپل لاس لږم ماران استوی گور ته
 بیت الله په حقیقت د مؤمن زړه دی
 چه ذلت ئې په عزت د ده اختیار کړ
 ښې خبری در گوهر، خاموشی مېر
 هر چه دلته مستقیم په شریعت شی
 چه غفلت په مخکه ولی څوک قدم بردی
 چه په مخکه کښ دینار بردی یا دم بردی
 چه بې خدایه مینی کا پکښ صنم بردی
 د سائل منت په ځان اهل کرم بردی
 دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم بردی
 په صراط باندی به هور ته قدم بردی
 چه داغونه په زړه بردی ښایسته ډیر دی
 نشته یو عبدالقادره چه مرهم بردی

چه له مخه ئې آفتاب ماهتاب رخشان دی
 جمعیت ئې د خاطر په لیده ستا شی
 چه ئې څوک په کوڅه تیر شی لیونی شی
 په جهان کښ څوک ځما د یار په شان دی
 په دا هیله درته جمع څو پریشان دی
 شیخه مه څه پدا لار پری و شان دی

نه يواځې دواړه زلفې زړه را گابړې
 د راحت بښينې به تشې عاقبت کا
 چه په تش کاته ئې مس د وجود زر شي
 له آفته به دلې هورې خلاص نه وي
 خود پرست د يار له وصله بيگانه وي
 د کاکل وينسته ئې لا خاطر کښان دی
 هغه څوک چه د محنت جرعه نقبښان دی
 درويشان دی، درويشان دی، درويشان دی
 چه بدگوي، آزار رسان بد انديشان دی
 له خودې بيگانه د ده خوښان دی

تر شکرو ندي کم عبدالقادره
 تر نباتو که خواړه ويلي خان دی

بيا ئې نيت د جنجال وشو چه نور کښلی راته شماری ۲
 بل که هر څو بښايسته وي خدای د نکا چه ئې گورم
 ستا چه هيڅوک اشنا نشته فراغت گرز هوس کړه
 د دنیا په باغ کښن ځای د همیشه استوگی نشته
 د بلبلو د طوطيانو، په گلونو سيل کيږي
 هر چه ښه ئې له ازله په فطرت کښن يښی ندي
 هر سپړی په موافق د خپل همت نظر لرينه
 که غمزې د دلبرانو تيرې توری د څرخ کړې

زړه د هيچا زينهار عبدالقادره آزار مکړه
 چه په دين او په دنيا به آخر خوار شي دل آزاری

بپهوده د چا په چا باندي های های دی
 گذشته عمر همه په لهو تير شو
 که د جاه که د عزت که زويه ورونه
 محبت د مولا کړه، مولا باقی دی
 نن سحر صبا بلبل ته نصيحت کړ
 د هوا په آس سپره په فهم درومه
 لاف د خدای د بندگی کړې محکوم نورو
 که ئې شپږ اقلیمه وي چه اوم غواړی
 د همای د سیوری څه پروا لرينه

د هغه سپاره پي وړه عبدالقادره
 چه د آس ئې د افلاک د پاسه پای دی

۱. مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان دی.

۲. چه تور کښلی راته شماری.

که دَ عشق په تور می کانی په سر ووری
 په چرگ بانگ مهال ئې داد دَ بوسې وکړ
 په تأثیر ئې دَ قدم خاوری خوشبوی دی
 سرې سرې اُونی می له سترگو وینی ندی
 دَ رحمت سزاوار ښه چه گنه گار یم
 دَ ظالم دَ سر دَ تاج لعلونه ندی
 دَ حاسد جفا زغمه عبدالقادره
 تل دَ غم کانی په سر دَ ثمر ووری

محبت په کنبلیو کا تمام وگری
 ثمره ئې خواه مجاز خواه حقیقت دی
 خُما داغ عارضی ندی چه به ورک شی
 گل گریوان په نغمه خیری دَ بلبل کړ
 را به ووزی عاقبت دَ غم له شاهه
 ندی مرد چه واخلي ورکا مرد هغه دی
 چه خوک نکاندی آزار لچا نه اخلی
 که صفله خښتن دَ جاه شی په دا څه شو؟
 زه ختک دَ یار په غم تازه تازه شم
 غوریه خیل رحمان که شو ور ځنی ستړی

که هر څو ښایسته ډیر و دَ وگری
 ته هم هسی دل آزاره جفا کار شوې
 آزاری که چیری کړې بیزاری مکړه
 چه په لږ ځور دا هونبره ډیر مانی کړې
 همیشه دَ حال په ژبه له ما زار کړې
 خوک چه نن کاندو وفا له یاره غواړی
 آشنایی دَ دین کوه عبدالقادره
 دَ دنیا آشنایان واره دی نیمگری

یار را ځنی لار شو، دمه کړم په گفتگو ئې
 نمر و ته نظر کړم چه می یاد دَ آشنا مخ شی
 گل دَ گلاب تیر شو، بوی اخیست شی له اوبو ئې
 نوې میاشت به گورم چه را یاد ئې شی آبرو ئې

پاس می په تندى کښيږده قدم د چنبي گله
يا راغلي د يار د کوڅې يا راغلي له ځلده
غم اندوه په بخره د هغه چه عاشقان دى
دوي دى بله نشته، نده دا وينا څرگنده؟^۱
ستا ده د بل نده ځما خوله عبدالقادره
ولى ئې دا هسى د حرص په څله ژويې

هم هغه می دى دا داغ په څگر يښى
په قامت د مؤذن قيام په څو کړم
د لويې په تخت به هغه قدم کښيږدى
هغه يار په صورت حور، په خوى^۲ فرينسته دى
د هستى بستر به اور ور څرگنديږى
غم هوس ئې د بيلتون د وصال ټول کړ

اې چه په قد سبر، په ښه مخ گلزاره يې
سره نمرى اغوستى، ولول زلفى سترگى توري
هيڅوک د مخى د ښايست نشته په جهان کښ
تل د دواړه شونډى په نوشل د وينو سرې وى
حسن دى که خيال دى که دماغ که مکيزونه
نه می په بل کښلى نظر کړى نه په گل دى
څرنگ به باور ستا په يارى عبدالقادر کا
يو ساعت می ياره، بيا په بل ويزاره يې

وايم وايم چه چا نه وې بيا به وائى
که په ډير مښود دولت د دنيا ټول کړې
د نعمت گټل آسان ساتل ئې گران دى
ځان غبار کړه د هغه صبا د لارى
دواړه پښې ځما په خوړو سترگو کښيږده

نن د ښو عمل کوه عمل به بيائى
واړه سعى د ضايع ده چه نه پائى
فهم وکړه چه گټلى نه کړې بائى
چه گذر په کوڅه کا د دلبر بائى
د بيمارو سترگو پهي دى ستا پائى

۱. د ده ده د بل نده، چه ده دا وينا څرگنده

۲. په زړه.

۳. مقطع نلرى.

ستا په مینه باور څه عبدالقادر کا
چه هیڅوک در نپوهیری چه د چا ئی

اول زه، دوهم عالم، دریم سبب دی	چه حجاب تر منځ ځما ځما د رب دی
اول نفس، دوهم شیطان، دریم غضب دی	تر شیطان چه لا غلیم ځمور د دین دی
اول حلم، دوهم جود، دریم ادب دی	چه سپی پرې دوست دښمن وته عزیز شی
اول غور، دوهم لیمه، دریم سروب دی	دا درې درده خدایه واخلی له دردمنو
اول نوم، دوهم آرام، دریم طرب دی	چه دا درې څیزونه پریردی مراد مومی
اول میر، دوهم غم، دریم عنب دی	ودانی د کائنات ده په درې څیزه

چه مطلوب ته رسوی عبدالقادره
اول صدق دوهم شکیب دریم طلب دی

چه ساقی راته ولاړ په لاس ایاغ دی	نن می بیا تر بادشاهانو زیات دماغ دی
افتخار می په دوه کونه پدا داغ دی	چه ئی داغ د غلامی را باندي کښین
د عاشق د غم د خونی غم څراغ دی	رنائی ئی نه په نمر نه په سپورمی شی
چه دايم ترو تازه دی د یاس باغ دی	د امید گلونه ژر پژمرده کیږی
فراغت می د خاطر په نه فراغ دی	د تشویش په تله ئی لا تشویش زیاتیری
طلب گار د بازو باز د زاغوزاغ دی	ښه په ښه باندي مین وی بد په بدو

چه د خولې وعده کوې عبدالقادر ته
دا ویل د په رشتیا دی که دلاغ دی

لا په مخ د ښایسته و مفتون نه یې	چه دا هسی هونښیاری کرې مجنون نه یې
چه په مینه کښ لا خم لکه نون نه یې	بیا به نه مومې وصال د الف قدو
چه یو دم می له خاطره بیرون نه یې	ستا په سترگو می سوگند دی خپله یاره
مهربانه نن په شان د پرون نه یې	د رقیب ویل اثر درباندي وکړ
چه په غم د عاشقانو محزون نه یې	عاشق شوی په چا نه یې معلومیږی
ما موندلی په تعویذ په افسون نه یې	په جذبه د عشق می وڅکولې ځان ته

څو سختی د زړه لرې عبدالقادره
هومره تاو د عشق زغمه ځنی ستون نه یې

گوره بيا زما تر څنگ لا کله کښينی
چه خندا کا په فراق جنو
یو یو بوټی د گل بویه په چمن کښی
همه واره ستا د مخ ثنا صفت کا
له ادبه درته نه وایم چه مه څه
هوډیالی دی چه ئې کښینوم ولاړ شی
له وصاله د محروم عبدالقادر شه
که بې تا ئې په زړه مینه بله کښینی

دا څه خوی دی ښایسته و عادت ستاسی
سرومال ښندل زینت د عاشقانو
نتیجه ئې نور څه هیڅ نه وی بې سوزه
چه پتنگ غندی ځان وسوځی ایرې شی
د حرفونو لوبنی تنگ معنی وی ډیره
گل څه خاروخس به هم خوشپوئی مومی
چه شاعر ئې له څه خیز سره تشبیه کا
ترحم ئې په احوال څه خو بایده دی
کله توان عبدالقادر لری د شعر
ویوی می هومره ډیر محبت ستاسی

حقیقت د عشق په خوله ویلی نشی
هسی دروند وری د بار په ما ضعیف کړ
درسته شپه نارې وهم د یار له درده
د زړه مست لره د زلفو زنجیر بویه
پدا باغ کښ ډیر گلونه شگفته شوه
ما د یار د مخ په باغ کښ دی لیدلی
په هر دم عبدالقادر هسی پیالې څښی
چه یو گوټ ئې کائنات زغملی نشی

چه فراق کښ د گلونو چه گلزار ځی
د وداع په وخت گرم نه یم که فریاد کړم
د بلبل تر خوله به تل نارې چیغار ځی
روح له تنه آسان نه درومی دشوار ځی
سړې سړې اوبنی می له سترگو په رخسار ځی
په فراق د یار د سرو شونډو می رنگو

په دوو سترگو می تیاره شوه نپوهیرم
 حال له ډیره غریوه هیڅ ویلی نشم
 په ورو ورو د جدایی مرگ ته نژدې کړم
 د عشق اور د سوختگانو په زړه لگی
 پوخ استاد بویه چه زلفی د یار نیسی
 چه می دوند د سترگو شه که نگار ځی
 خو هم هسی ډکه خوا له یاره یار ځی
 لکه ساه چه له صورته په وار وار ځی
 په سوخته تر نور څه ژر شرر د نار ځی
 د ناقص پاړو دم کله په تور مار ځی
 ستا د آه لوڅی دی عبدالقادره
 لږی ندی چه په غره وکړه مار ځی

دا څه اور دی نپوهیرم چه په زړه ځما بلیری
 نن ځما د زړه په نېهر کښ نارې دی نه پوهیرم
 څه پوښتنه کړې له ما نه چه د زړه احوال د څه دی
 د ښه مخ صفت هیچا لکه ئې حق دی ادا نکړ
 ځکه هسی رنگ بې قدره صبا ور په ور جاروزی
 فریادونه کړه بلبلې وینی ژاړه خو په تا شی
 دا سیلاب له کومه راغی، چی تر سترگو می چلییری
 چه می روح له تنه درومی که اشنا له ما بیلیری
 په مثال لکه ماهی دی چه په تیلو کښ تلیری
 واصفان ئې همه واړه د هلك غندی للیری
 چه په چم د دلبر راشی ترې گذر کاندی تیریری
 د اهار سیلی راغلی د گل پانه به تپلییری^۳
 د غم شپه د په سبا بدله شوه عبدالقادره
 چه جبین ئې لکه نمر تر وربل لاندی در ځلییری^۴

محبت په تور په سپین راغلی ندی
 سل ساله مؤمن کافر، کافر مؤمن کا
 عشق عطا ده ازلی چه په چا وشی
 بیهوده په عشق کښ خواست کوی د صبر
 په راتله ئې ښایسته د مخکی مخ شه
 په دکان د عطار هونبره خلق پند دی
 په اصیل او په کمین راغلی ندی
 په مذهب په کیش په دین راغلی ندی
 په ارشاد او په تلقین راغلی ندی
 د دې خواست هرگز آمین راغلی ندی
 پدا شان څوک په زمین راغلی ندی
 خو په زلفو عنبرین راغلی ندی
 نه تنها عبدالقادر لتا زړه خوړین وړی
 څوک لتا چه په زړه خوړین راغلی ندی

نه پوهیرم چه په څه د زړه آزار دی
 چه د زړه جفا ئې وړم ورباندی سپک شوم
 چه دا هسی خپل پردی له ما نه زار دی
 گڼه کوم سپری له ما نه وفا دار دی

۱. د دال په پینښ یعنی تاریکی او تیاره.

۲. په مردان کښ د یو غر نوم.

۳. تپیری.

۴. چه جبین ئې لکه نمر تر تور وربل درته ځلییری.

وئې نن به ازمايش گوم د نورو^۱
 له پتنگه محبت د شمع ډير دى
 په رشتيا ويل دلگير په دروغ خوښ وى
 عاقل ځكه مقام نكا ترې تيريرى
 ننداره مى د جهان د چمن وكړه
 بڼه حاضر خواب مى كړ بنده تيار دى
 چه اول ئې په زړه بل د مينى نار دى
 هميشه د منافق سپرى دا كار دى
 دنيا پل د آخرت دارالقرار دى
 په هر دم په چا خزان په چا بهار دى
 هيڅ پروا نكړم له چا عبدالقادره
 په ښكاره نارې وهم فلانه مى يار دى

څه په سيل د باغ لار نه يې چه راشې
 زه له شوقه استقبال ته در روان شم
 رنگارنگ د باغ ميوې گلونه راوړې
 كه په زړه باندې مى غم د اندوه پروت وى
 زه د درسته شپه څير څير و مخ ته گورم
 چه خوب درشى سر ځما په زنگون كښيردې
 زه د مخ ته كاته كړم په ورت ورت ژاړم
 ځما اوښكى په رخسار د تا پريوزى
 په رويال مى اوښكى وچى كړې ډاډ راكړې
 تينگوې ژړا ځما د زړه دپاره
 زه تر تا لمړى مرگ غواړم ته تر ما نه
 هسى ملك لره ځما مينه لارې
 چه مى ووينې له ورايه په خدا شې
 ته له ما غاړه غړيه خوا په خوا شې
 ماجرا د تلو راتلو وائې گويا شې
 په نفس ئې تار په تار كړې غم ربا شې
 ته ناظر و خپلو پښو ته له حيا شې
 د غنچې غندى اوده په غير ځما شې
 چه آخر به يوه ورځ له ما جدا شې
 وينى له خوبه لكه گل په شبنم بيا شې
 زه فرياد كړم ته ځما په دلاسا شې
 چه غريو زور در باندې وكا په ژړا شې
 زه وتا ته، ته و ما ته په دعا شې
 چه به كله لا په خوب كښن را نما شې^۲
 وى به كله دا ساعت عبدالقادره^۳
 چه له ياره مشرف په وصال بيا شې

لكه زه په يار مفتون يم، بل به نه وى مفتون هسى
 پرون غير په غير له ياره نن تر منځ ليرى ملكونه
 په قيامت به هم په هوښ د محبت ليونى نشى
 خط پر مخ د دلبر راغى شور د زړه په ښهر گډ شو
 آئينه د خپل زنگون و ما ته جام جهان نما شوه
 په كاته د سترگو زړه وړى په خبرو ځنى صبر
 لكه زه پسى محزون يم، بل به نه وى محزون هسى
 دا انصاف د زمانې دى چه نن هسى پرون هسى
 چه به روغ شم بې ديدنه ځما ندى جنون هسى
 چه د حسن بادشاه ليردى د دې خط دى مضمون هسى
 ځكه سر لرم تل يښى د فكرت په زنگون هسى
 د جهان په مخ به نه وى هسى سحر افسون هسى

۱. په نورو.
 ۲. لا عجب چه به په خوب كښن
 ۳. مگر فضل د خدای وى عبدالقادره

دَ دنیا په دښمنی کښی عیسی و خوت و اسمان ته
 دَ ژوندون فایده دا ده چه لیده کوی دَ کښلیو
 په دوستی کښی ئې لا ځی تحت الشری ته قارون هسی
 چه ئې دا فائده نه وی، مرگ بهتر تر ژوندون هسی
 دا غزل چه په پښتو ژبه بیان عبدالقادر کړه
 دروغجن یم که بی خانه وایی بل یو پښتون هسی

که په حسن نه دی دا کښلی ملوکی
 دَ عاشق تر زړه ئې ویستی منگلی
 ترو ئې ولی هوری حوری شوې مملوکی
 دواړه سترگی ئې شاهین بانه ئې نوکی
 دَ بیلتون له درده هیخ سپری خلاص ندی
 دَ فراق په نیزو زړه سوری سوری شو
 چه ئې ونه میانه ځمور دلبر ده
 و نور خلقو وته پرینبی لنډی بوکی
 په جفا ئې صبر کړه عبدالقادره
 په جهان کښی کښلی نشته نښی سلوکی

ما هرگز په درست جهان کښی نوری سترگی
 بیهوده په غزاله وُ پسې گزې!
 لکه ستا لیدلی ندی توری سترگی
 ځما یار لره راځه که گورې سترگی
 چه فایده ئې دَ ښه مخ لیدلې نه وی
 نه د شرم شی له پیره نه له میره
 د هغو سپریو نښی دی کوری سترگی
 ستا په درد به دَ چا نه وی سپوری سترگی
 چه ئې سر وی گزیدلی توری سترگی
 نور می خدای کړه له عالمه پوری سترگی
 چه جهان می ئې په سترگو لیده ولاړ شو
 په دیو سترگو به ئې ځیر عبدالقادره
 نکړې نوری پخپل مخ کړه پوری سترگی

اې په حسن تر همه کښلیو اولی
 په وار وار دَ ډیرو زلفو دور تیر شو
 بیا د واخستې ناسازی په لاس ولی؟
 ستا په مخ به تل پرتې نه وی ول ولی
 راته ووايه له کومه ملا لولې؟
 چه سر وی، په جهان لږ ندی خولی
 چه ویکلی شی دا هسی مطولی
 در پوهیږم په خبرو می تیر باسې
 لا د عشق اومی لری عبدالقادره
 چه د یار د جفا زار کوی یا نخولی

نن سحر سبا نارې وکړې بلبلی
 دې وې زیری می درباندي خزان تیر شو
 وار د غم د محنت تیر شو خوشحالی کړه
 اوس را درومه چه په گلو باندي گنبت کړو
 وپې تا د بهار غم لیدلی ندی
 د خزان د بهار ورځی راته یو شوې
 له دې وروسته به پسرلی په ځان خزان کړم
 خوشحالی به لکه زهر در ښکاره شی
 نصیحت عبدالقادره ځنی واخله
 دا وینا بلبلو تا وته ویلې

خود کرده به مانه کا له نورو ولی
 که مقصود ته رسیده په عنایت شی
 یو زه نه یم چه فریاد کړم ستا له جوړه
 د عاشق کمال سوځل دی ډیر ښه وشول
 په وصال ئې یا نصیب څوک مشرف شی
 شیخه نور ځما توبه یاری به نکړم
 د موندو وسواس ئې مکوه طالبه
 په دوه کونه به سرلور عبدالقادر شی
 که ئې وینی شی د یار له لاسه تلی

چه وباسی له خاطره نوری باتی
 چه ئې نه په نورو خوری نه ئې پځان خوری
 ربه مرگ د خاکسارانو عندي راکړې
 تابیانو بیا توبې کړې چه دلبری
 د هر خیز رجوع و خپل اصل ته کیږی
 هم هغه به ئې مخ کا سترگی لواتی
 عاقبت شی د هغو خونی میراتی
 چه وارث ته می سپیرې ایرې شی پاتی
 توری زلفی په سپین مخ کړې ماتې ماتې
 ځکه درومی و بدذات لره بدذاتی
 منی نه شی په درگاه د دلربانو
 که ورځی عبدالقادر په ننواتی

اې له سترگو بیارته، هر زمان زړه ته حاضری
 قراری آرام ئې ورک شی تل تر تله
 شونډی ستا لکه نبات هسی خورې دې
 که می سیخ په سترگو ښخ کا خدای د نکا
 نه لتا زه لیری یم، نه ته لمانه لیری
 چه په زړه ئې ستا د غم شیتی شی سړی
 تریخ ویل ځنی نه ښایی لب شکرې
 چه به سترگی کړم لتا نه لری بری

د بڼو سيوره د خار په پښو خرخيړی
 د خطا د ملک نافي واره خجل شی
 له حیا چه کوز کوز گورې ناز پروری
 باد چه ستا د زلفو خپور شی معنبری
 وچ لاندۀ عبدالقادر د جهان پریښول
 ورته بس دی وچی شونډی سترگی تری

لا د یو ماني زور نه وی نوی بیا کړې
 یو زمان را سره نه یې بی جفا نه
 نه د ویره شی له آهه نه شرمیږې
 له اغیاره سره ناست یې په مجلس کښ
 وایم مه خاندۀ بل چا سره زه سوخم
 هم می خور په تیره تیغ د تغافل کړې
 په ترخه ویل می کله زرگی ښه کړه
 چه په ژمنه د راتللو دروغجن یې
 بې تا نه وینم په سترگو لا به کله
 یو ځل راشه ځما خوار کره میلمه شه

چه د مینی دعوا کړې عبدالقادره
 بویه دا چه ترکه خپله مدعا کړې

زه که په رنگ بد یم کښلیه عار ولی له ما کړې
 یو ځله بیا راشه په گلونو گذر وکړه
 گل د په هجران کښ سل پاره خپله تپیر کړه
 ولی له شیدا بلبلې، مخ جار باسې گله!
 لا خوشبوئی ورکا، عود چه واچوې واورته
 ته د حسن نمر یې دا نور کښلی لکه ستوری
 چاری د قسمت دی زه ئې زشت ته ئې زیبا کړې
 ای د صبا باده چه بیا نغښتې غنچه وا کړې
 سرې د له فراقه لاله سترگی په ژړا کړې
 ته پدا خوبی هم د ده نارو رسوا کړې
 زه به وفا زیاته کړم که ته زیاته جفا کړې
 کل به کالعدم شی که ښکاره خپله لقا کړې
 تل لباسی وایې، دروغجن عبدالقادر ته

کشکی بل تر ده نه مخلص یار چیری پیدا کړې

بیا د زلفی په فلیلو سره تر کړې
 لږو نظر می په حال کړه ذره مثال یم
 باده گرز ئې د کوڅې را لره راوړه
 شکر خدای له چه ئې ته سر کړې د کښلیو
 بوی به ستا د محبت ځنی روان شی
 په نازکو شونډو بار د پانو مږده
 کوم نیکبخت وی چه په غیر ئې معطر کړې
 پدا شکر چه ئې ته د حسن نمر کړې
 چه محلت می په عنبرو معنبر کړې
 بیا له پسه ئې ځما د زرگی سر کړې
 که پاره می د نافي په دود تپیر کړې
 خدای چه شونډی تا ته سرې بې پانو درکړې

صنوبر غندی پرې زړونه آویزاند شول
 په ښه قد ئې په مثال د صنوبر کړې
 سره هاله بې سودمن عبدالقادر ته
 که په تور د محبت ئې چرته ورکړې

لا به کله باران وکړې، چه به سوی بوتې شنه کړې
 په درگاه درته پراته دی، هم لتا نه په غوښته دی
 نامراد که په مراد وی، که ښادمن وی که ناباد وی
 مسلمان که کافران دی، عاصیان که مطیعان دی:
 زیروی چه اور له خسه، ورځ پیدا د شپې له نسه
 چه په چا نشی پتا شی، چه په تا کیږی په چا شی؟
 ستا و رحم و ته گوری، په کریابو رحم وکړې!
 ستا و داد ته ئې کاته دی، پخپل داد ئې زړونه ښه کړې
 واره تا ته په فریاد دی، د همؤ زیرمه ته کړې
 رزق خوړونی ستا د خوان دی، رزق له هیچا دریغ نکړې
 ښکاره شهد له مگسه، په قدرت وینی شوده کړې
 په حیرت ورته دانا شی، ربه هسی رنگه کړه کړې
 زه عبدالقادر بد کار یم، معصیت کړم گنه گار یم
 بیا لتا نه امید وار یم، پخپل فضل می زړه ښه کړې^۱

ته چه دواړه سترگی توری په کجل کړې
 د چوپا آواز د لا عقل ربای دی
 خاوری شوی گلرخان می زړه را یاد کا
 گله کشکی پدا باغ راغلی نه وی
 لکه څوک د لاله زار په سیل درومی
 د هوا لړی د پریوتې په سترگو
 توری سترگی د کشمیر واره خجل کړې
 څه حاجت چه په داریا کښ جلاجل کړې
 نن نارې د نو بهار په گلو جل کړې^۲
 ځما زړه به د فراق په لمبو جل کړې
 وسره اور ته به درځم که ئې بورجل کړې
 چه په هسی سمه لار کښ ئې ارجل لړې
 هره ورځ عبدالقادره نصیحت کا
 که ته غور په وعظ کړونیو د اجل کړې

چه یو ځل ئې د غمزې په تیغ زخمی کړې
 ستا په راغله می د خور زړگی روغتیا شی
 یوه ورځ به د زړه تور کاندی له ما نه
 ځما زړه لکه غمی و د یاقوتو
 شیخه درغلم سرې شونډی سترگی توری
 په هر دم د منت بار یم د یار غمه
 له احواله دې بیا ولی بې غمی کړې
 په خالی راتلنه هسی بې رحمی کړې
 چه غماز سره دا هسی محرمی کړې
 د ازل نقاش ته لیک پدا غمی کړې
 راته څو د پارسایې محکمې کړې
 چه له دم سره می هسی همدمی کړې
 ته رشتینې ئې هاله عبدالقادره!
 که په عشق کښ می اختیاره بدنامی کړې

۱. می ښه زړه کړې.

۲. په دې بیت کښ جل د یوه ښه برغی مرغه نوم دی په دوهم بیت کښ جل یعنی سوی.

دا چه نور بنايسته ما ته يادوي
 بي له دي چه مدعي يم ستا د ميني
 چيري نه وي چه ما هم در سره خلاص کړي
 انتظار ئې د بنادي اندوه دوتا کړ
 چه آخر ئې بيا هم ته په مخکه توي کړي
 په خالي فرياد به هيڅوک فرهاد نشي
 چه خبر په حقيقت د علم نه ئې!
 در پوهيرم بيا ستم بنيادوي
 نور به کوم گناه و ما ته زبادوي
 چا وي نن چه خپل بنديان آزادوي
 لا به کله اندوهگين دلبنادوي
 باده گل د چمن ولي کشادوي
 تر ځان تير شه که خپل ځان فرهادوي
 په لړ علم ځکه ځان اوستادوي
 لړ جحاب عبدالقادر ته د مخ واخله
 که بنياد ئې د هستي بربادوي

چه دا هسي رنگ په نغته د خپل نس شوې
 شاه بازان په دغه جال کنبیوتی نشي
 چه هوا د غورزوې هورې ته درومي
 که په اور د محبت خپسره وسوي
 چه د ويونتي څوک هاله څه ووايه
 که وړاندي غواړي ځان کم گڼه تر بله
 چه اسره د و کسان هاله د غم و
 هوس کړه عبدالقادره چه بيکس شوې
 ځکه بند د غافلې په قفس شوې
 د غټې په جالو بند لکه مگس شوې
 بي وقاره په څو سپک تر خاورو خس شوې
 له غه پس به ژوندی لکه ککنس شوې
 بي هنگامه وياند څه لکه جرس شوې
 هم به هاله پيښي بيا مومي که پس شوې

ربه ستا قدرت کمال دی که کرم کړي
 څه يم زه، څه می مقصود څه ځما کار دی
 لکه غر په سر ئې بردی لکه خس اخلی
 د همه چارو اسباب درته موجود دی
 په قدرت هسي نور يو سې له آفتابه
 ډير ښادمن په عشرت درسته شپه کارونه
 شپه له ورځي را پيدا کړي ورځ له شپې نه
 و مرده ته ورکړي دم ژوندی بي دم کړي
 وران کارونه می به ساز په يوه دم کړي
 په زمان پوره کارونه د عالم کړي
 سپک درانه کارونه واره سره سم کړي
 شاه گدای، بادشاه گدای د لوی حشم کړي
 ستوری وبريښی غرمه جهان تور تم کړي
 په سبا ئې د عشرت په ځای ماتم کړي

حال می تا وته معلوم دی ته می ويني
 عشق می ځای په رگ او پلو کښ ځما وينو
 دا زهوب ځما د زړه له داغه درومی
 چه دننه زړه ئې خور شې زړه مي خور شې
 چه صفت د کوثر کاندی رنخوران دی
 چه ژوندون می دی د خپل مین په ميني
 تري به ووزی هاله، چه ووزی ويني
 که می سرې اوبسی له سترگو ځي که سپيني
 چه خبر به شې ځما له سيني خوريني
 ستا له خولي لاري تر هر څه دي شيريني

ملوکان ئې هيڅ له قدره خبر نشول تر ململ دی، عباری جامې مهینی
 په کور کور کاته ئې شيخه غلط مشه سل فتنې لری لا سترگی شرمگینی
 د نگاه په تیغ د غُخ عبدالقادر کړ
 پرې مرهم د شونډو کنبیرده زړه سنگینی

چه په واره کنبلیو بر دی هم هغه ځما دلبر دی
 برخوردار به ځنی ډیر شی سر تر پایه واره بر دی
 مخ ئې بر شونډی ئې لعل قد ئې سپر سمبیر دی
 چه قانع په خشک و تر شی هغه شاه د بحرو بر دی
 چه په بدو باندي ننه کا
 هغه وگڼه چه بر دی

پښتانه کوته اندیش دی سود غلیم ته زیان د خویش دی
 نوشدارو پکښ نایاب دی واره زهر، واره نیش دی
 حریشان، طالع، سترگ وری په بدخوی مالگه د ریش دی
 ملکان ئې آدم کش دی کفر کشی کا چه درویش دی
 پیر مرشد ئې جهالت دی
 نه په دین دی نه په کیش دی

اشتیاق د لیدو ډیر دی د بیان تر حده تیر دی
 دا گمان کړه له زړه لیری چه می یار له دله هیر دی
 زړه می غوخ کا صورت روغ دی د هجران عجب شمشیر دی
 که ژوندون تر هر څه خور دی په ما زهر یا گنډیر دی
 هوس نه پریردی چه ورشی د غم کوټ تر زړه چاپیر دی
 کشمیر هم په مهجورانو رنتهور او گوالیر دی
 د زړه سوی دی چه بې یاره
 په کرک یا په بونیر دی

که هر خو ئې د دنیا دولت ډیریری څه په کار چه بقا نلری تیریری
 بادشاهی د اورنگ زیب و آزاده ته څه تل نه وی په خسری نه پیریری
 چه یو دم می له خاطره جدا نه وه دم په دم می اوس هغه یاران هیریری
 عجیب وار د ناپوهی د ځوانی و په سرو گرمی اوس دواړه آزمائیری
 تللی عمر هر گز نه راځی په بیارته که د اؤبښکو په ځای تل وینی بهیری

د بانو ناوک ئې هسی په خان لک دی چه ئې زخم په دارو و نه رغیری
 که هغه وارو که دا عبدالقادره
 ننداره کوه چه خه رنگه تیرییری

د اجل راتله سپری ته بَعْتَه دی	ناگهانه بیلیدل د روح او تن دی
گندی وی چه سره بیا په یوه خای شو	په هغو زمور سلام چه په وطن دی
په سبا به ئې باد گوره چرته یو سی	دا گلونه چه نن ورخ په شگفتن دی
دا خندا ژپا می خوی د لیونی دی	چه هونسیار دی همیشه په گریستن دی
هرگدای چه آزاده وی تر قربان شه	بادشاهان د روم د هند که د ختن دی
ماتول د بت آسان دی مردان کوم دی	چه مشغول د خپل وجود په شکستن دی
نن نسیم عبدالقادر ته سحر ووی	
بوی ئې واخله دا گلونه په رفتن دی	

چو زلف عنبرین را پیچ و خم کردی کرم کردی	دلم را از سر نو بند غم کردی کرم کردی
چو بکشودی نقاب از رخ نمودی عارض زیبا	شب اندوه ما را صحبدم کردی کرم کردی
بحمدالله چو قتل را بدیگر کس نفرمودی	سرم را چون بدست خود قلم کردی کرم کردی
بروی عاشقان زار عمرت در فزون بادا	جفاها گفتی و جور و ستم کردی کرم کردی
سراسر محنت و غم بود در ملک وجود ما	
چو بازم ساکن ملک عدم کردی کرم کردی	

د زرگی می له اندوهه خه اندوه دی	په سیلی جنبش د کاه شی نه د کوه دی
خالی لاس وته او زړه ئې دک له مینی	بې پیونده آزاده عجب گروه دی
د فقیر له غمه خه چه غمجن اوسی	په زرگی د دنیا دارو غم انبوه دی
چه خبر ئې شی له مکره خنی تنبستی	د دنیا یاری یاری مگنه دروه دی

۱۱۰

(۲)

رباعیات

رباعیات

(الف)

(۱)

زړه می له رشکه هر گوره درد کا
چو کړې چاری فلک کچ گرد کا
ځوانمردان ناست وی آهونه سرد کا
ذوق او هوس د دنیا نامرد کا

(۲)

په ډیر هوس ئې سره آشنا کا
په درد او دوک ئې ځبله جدا کا
چه دا احوال دی پدا دنیا کنب
شوک به څه مینه د زړه په چا کا

(۳)

سړی هر گوره طمع دراز کا
چه روته نه رسی، هسی آغاز کا
په څلویښت کاله کم زیات چینی شی
پلار ئې خمیر کا، نمسی ئې ساز کا

(۴)

چه په نابوده دنیا اعتبار کا
د پښیمانی ژړا بار بار کا
چه لږ غبار دې په خاطر نه پسندی
هغه به خاوری په تا انبار کا

(۵)

ساقی را پاڅه گل غوړیدنه کا
لغړه ونه به بهار ژر گڼه کا
که روکه نه وی چه شراب راوړې
صوفی به خپله خرقه گهنړه کا

(۶)

که مخکه خپله گیده پاره کا
حال د نغړلیو ورته ښکاره کا
خوب او خوراک به له خلقه ولاړ شی
تمام جهان به یوه ناره کا

(۷)

ذکر هغه دی چه ذاکر فرد کا
دنده زړه ئې ذکر په درد کا
که می د ذکر باندي غالب شی
دواړه جهانه ورباندي سرد کا

(۸)

نن کاندو چرخ عجب سانگونه کا
چرگان ککړی چرگی بانگونه کا
له مستی واز دی تر وړی گیدر نه خوری
لوړی په غابښ مزی پړانگونه کا

۱۱۲

(۹)

ناراسته بنځه غنم اوربشی کا	لا تر بیخانکیو ^۱ اوربشی تشی کا
پیشو ترې پی ختی دا ورته گوری	هومره پرې نشی چه پیشو پیشی کا

(۱۰)

هونسیار چه ناست وی ناپوه خبری کا	سپی دی تمیری څوک دې کوری کا
چه څوک ئې نه پوښتی خاموښ د اوسی	که هر څو توئی د خولې شگری کا

(ت)

(۱۱)

مکړه هیچا ته گله له بخت	مراد نه مومی هیڅوک بې وخت
شکر وگاړه په هر احوال کښ	بلا ئې لاده تر بلا سخت

(د)

(۱۲)

ستا په دوران کښ ای بې بنیاد	نامراد بهتر دی تر بامراد
په خندا ورکړې، په ژړا واخلې	ځمور توبه شه له هسی داد

(۱۳)

ای د بې زادو د لاری زاد	د نامرادو د زړونو مراد!
محتاج می مکړه د بل و ورته	راکړه و ما ته له خپله داد

(۱۴)

ای چه په مخ ورې خوبی له ورد	خالی یو دم نه یم د تا له درد
ته بې آسیبه، بهی سیب اوسې	که تر نارنج می چهره ده زرد

(ر)

(۱۵)

چه بې تا پام بیل شویه یار!	ژوندون هر گور دی په ما دشوار
ډیر به په غم کښ د آشنا مړه و	که سپری مړلی بې خپله وار

(۱۶)

خه زده بې نیازو د تا په قدر	سپی لا غیا کا چه میاشت شی بدر
که کښلی واره لکه گلونه شی	ته د گلاب بې، نور کل د بدر ^۲

۱. دا کلمه کت مټ ولیکله سوه.

۲. په پښتو کښ و چنار ته وایی.

۱۱۳

(۱۷)

په چا چه مهر کړې په چا چه قهر
بحرو برد واړه د تا په حکم دی
زهر پازهر کړې، پازهر زهر
په بټ ئې لار کړې، په بط ئې نهر

(ز)

(۱۸)

په زړه مزريه په سترگو باز
تر تا لا کنبلی فلک بدرنگ کړه
له نازه ډکه خالی له نیاز
زنهار پخپله خوبی مه ناز!

(ش)

(۱۹)

درد د مه وینم ساقی مهوش
له خاصه ځمه خاص می را نوش کړه
په شونډو میه په مخ آتش
زړگی می خلاص کړه له غل و غش

(بن)

(۲۰)

بنکاریری تا ته دنیا په سخ کنب
په کانی وکا، اثر خبره
خو خو بناوی لرې په مخ کنب
تأثیر هیخ نکا په ساره سمخ کنب

(ع)

(۲۱)

ځوانمرد هغه دی چه لکه شمع
د بل دپاره که په خندا وی
د ځان په سولو مجلس کا جمع
په مخ ئې درومی باران د دمع

(ل)

(۲۲)

سپین می د ږیری په تورو زور شول
چه په ځوانی کنب ځما په فخر شه
زړونه د کنبلیو را ځنی تور شول
هغه کارونه می اوس پیغور شول

(۲۳)

هر چه له ځانه سره ښه می لیدل
ښه په هیچا نشی نفسا نفسی ده
زویه که ورونه واړه می ولیدل
ما خپل بی خدایه هیخوک و نه لیدل

(م)

(۲۴)

باران دَ وینو له سترگو وورم	ځکه له درده ځبله بنورم
چه خال و خط ئې په لیموگورم	وار می دَ کنبلیو دَ لیدو تیر شه

(۲۵)

هم هغه مات دَی چه روغ ئې نه لرم	زه پخپل ملک خو یو خپل زړه لرم
دریغ ئې خدای مکړه چه له تا زه لرم	که دِ پکار دَی درته پینښکین دی

(۲۶)

هیڅ ساعت نشته چه په ماتم نه یم	دَ یار له غمه خالی یو دم نه یم
که آه فریاد کړم وگړیه گرم نه یم	په زړه می زخم په زخم کیږی

(۲۷)

بنده دَ ده یم که خوب ناخوب یم	الله می رب دَی زه ئې مریوب یم
نعمت ئې نه وینم په نعمت دُوب یم	غرق په اوبو کنب کله اوبه وینی

(۲۸)

یا می به یار شې یا به ځای قبر کړم	په څو به یاره له تا نه صبر کړم
زړه تا په خوله کنب دَ خونې ببر کړم	عشق می په مثل دَ خونې ببر دی

(۲۹)

له کل هوسه ئې دَ دنیا سوړ کړم	زوړ کړم غمونو دَ آشنا زوړ کړم
نومئې وچ کړ، هجران نخوړ کړم	څو څو تاؤنه را بانندی تیر شول

(۳۰)

شیخ یم، عالم یم، یا پرهیزگار یم	زه هسی نه وایم چه نیکو کار یم
زه که ناپاک یم کنده مردار یم	ته په ویلو ځما ځان پاک کړه

(۳۱)

په مریی والی د تا داغلی یم	بد یم دا نه وایم چه زه بناغلی یم
تنبستی بنده یم درته راغلی یم	مرگ می قبول دَی شړل د نه وی

(۳۲)

بس دَی و ما ته، چیری لتا درومم	که نور څه ندی چه مریی ستا نومم
کله به تا غُنْدی څښتن زه بیا مومم	ته به ځما غُنْدی مریونه ډیر مومې

(۳۳)

قوت می لږ دَی، دَ ځواب نه یم	که هر څو خوړ یم دردمن په زړه یم
ځواب ئې ورکړم، وایم چه ښه یم	چه یار می وپوښتی وایه څه حال لرې

(۳۴)

د یار له غمه په زړه افگار یم له غمه څه وایم، دردمن یم خوار یم
 په زړه دردمن یم، هرگور بیمار یم افگار یم، خوار یم، بیمار یم، زار یم

(۳۵)

خلقو گرم نه یم، که وینی وورم شپه ورځ له درده و بله بنورم
 محروم له کنبلو له نندارو شوم چه سترگی کنسیردم خال و خط گورم

(۳۶)

که مینی گول کړم عالم نه پیژنم بیا تر عالمه آشنا ښه پیژنم
 دا آشنا ندی د آشنا رنگ لری که آشنا راشی آشنا زه پیژنم

(و)

(۳۷)

د جدایی مدت د ډیر شو زیات تر حسابه تر شماره تیر شو
 هیر شی له دله چه ولاړ له سترگو شی نوم می د یاد دی، رنگ می د هیر شو

(۳۸)

چه باوجود د پیری مرید شو صدیق تر نورو ځکه مزید شو
 عمر ئې تیر کړ په عبادت کښ په لبرگی کبر ابلیس مرید شو

(۳۹)

د غم لښکر می تر زړه چاپیر شو خلاصی می نشی اوس پکښ گیر شو
 سرای د غمونو دی څه شو که یو ځل د خوشحالی کاروان پرې تیر شو

(۴۰)

چه تنکی لښته وې وخت د نمای و هر حرکت د ځما په رای و
 چه بناخ شوې شوخ شوې تیر تر بنخ غواړې محنت می واره ضائع بې ځای و

(۴۱)

په اورادونو د څلور قلو غواړم له خدایه فرصت د گلو
 صحت د ځان د یارانو واره کنبلې دلبره، بنسینه د ملو

(۴۲)

صد د وینم په سترگو تورو په خوله ځما یې، په زړه د نورو
 غوړ د په نورو یارانو و خوړل زه د غلط کړم په کیسو سپورو

(۴۳)

حسد په زړه کښ د بې حسدو اور دى ترې بويه حذر بخردو
چه له مقبولو سره دښمنى کا هغه سپرى دى په شمار د ردو

(۴۴)

فخر لوئى کا، خلق په بدو په بد خصلت شول بتر تر ددو
رد شول رسمونه کا شرع ئې پريښوه ربه ما مکړې په شمار د ردو

(۴۵)

بندى په تار يم د دوو زلفينو مست ئې په جام يم د دوو عينينو
د طهور مې به، باندې ترخه لگى نوش ئې چه مې کړل د شفتينو

(۴۶)

لاړم و باغ ته په نيت د گاو د پريکولو، آواز بلبلو:
وکړ دستې مې له لاسه پريوتې هسى رنگ مست شوم لکه په ملو

(۴۷)

ژبه عادت کړه په ښو خبرو خبرى ښې دى، ښې تر شکرو
د خوند مثال ئې شکرى وایم قدر ئې ډير دى تر مرغلرو

(۴۸)

نسيم چه راوړ د باغ په گلو بوى د دلبرو د ښو کاکلو
له هغه بويه هم گل بوى دار شو هم باندې وکړه مينه بلبلو

(۴۹)

ډک مې دننه لړمون په اور شو زړه سمدر دى پکښ ئې کور شو
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دى له بخته خوښ يم، چه بخت مې تور شو

(۵۰)

مکړه وکړه سامان د تللو پخوا تر هغه چه د بللو:
استواځى راشى چه اوس را درومه وخت د حساب دى وخت د تللو

(۵۱)

له خپله بخته و چا ته زار کړو د خرڅ ناسازى و چا ته شمار کړو
ډک دى د کښليو د کابل ښهر هومره څه نشته چه يو ترې يار کړو

(۵۲)

څه زده په قدر د لعلو کورو زه د قربان شم تر سترگو تورو
که کښلى جمع د درست جهان شى ته د ځما يې، نورى د نورو

(۵۳)

که عقل پوهه، که تيغ که ديگ و په پښتانه کښ د خوشحال بيگ و
زر ئې همت و ته په شمار د سلو و زر ئې سخا ته د صحرا ريگ و

(۵۴)

که ښه خوراک ؤ، خوراک هم ډير وشو که ښه پوشاک ؤ، پوشاک هم ډير وشو
 ربه اوس راکړې د دين خونې که ډير ژواک ښه ؤ، ډير ژواک هم ډير وشو

(۵۵)

بل می په زړه کښ د مینې اور شو ځکه فریاد کړم روزگار می شور شو
 د یار د سترگو سیاهی پریوته د صبر صاد می په سترگو کور شو

(۵۶)

عمر تیر شو واپه په لهر بدی په قصد کړم نیکی په سهر
 تف پدا عقل لکه ځما دی جنون بهتر دی تر هسی صحر

(۵۷)

خدا هوس شی له جاهلانو حزن اندوه شی له عاقلانو
 که لیر بیدار شی خونی به وړانی کا جهان ودان دی په غافلانو

(۵۸)

له کښیه وچاوده وخت د سبا شو په هر مسجد کښ اذان ادا شو
 راشه چه کښل د کړم اوس به بیلیرو په ځان ځموره سبا بلا شو

(۵۹)

ځوانی چه ولاړه بیا نه ځوانیرم ویجاړ شوؤ بویه چه ودانیرو
 په مخ استواځی د طلب راغله تاسی خدای ښه ساته مور روانیرو

(۶۰)

غم پرې هر گوره د جهان زور شو دننه زړه می را څخه خپور شو
 راغله ناگاهه په آشنا کلیو کلی هغه دی عالم پرې نور شو

(هـ)

(۶۱)

دا پند له ما نه په زړه کښ یاد کړه خو د لاس رسی مروت داد کړه
 زړونه د هر چا په احسان ښاد کړه آزاد بنده کړه، بنده آزاد کړه

(۶۲)

ربه په کار می د نیکو کار وکړه په دوی می عفو د پرهیزگار وکړه
 عمل د نیکو را ځنی و نه شو ځوانی می تیره په خوشیو چارو کړه

(۶۳)

په مجلس کښ بیرون له همه دا آواز وخوت د ځم له فمه
 چه زه هم ستاسی میخور زلمی وم ځما له حاله مشی بی غمه

(۶۴)

شاپښ او شاپښ محبوبه تا لره
د عاشقانو نمځنه ښه کوڅه
راغلي پخپله د عاشق خوا لره
خدای د تر ډیره په دا دنیا لره

(۶۵)

واروه دا پند د هونسيار وروره
د هر کار وخت شته خبره ځای لری
تل ئې د زړه په غوری ژغوره
وار خطا مکړه، و وار ته گوره!

(۶۶)

د میرو میره د خانو خانه
دا رنگ لوئی به هاله روزی کړې
د جهانیانو، جان او جهانه
که وې نیک نیته او نیکزبانه

(۶۷)

دریغه دریغه واژگون گردونه
په نا اهلانو باندې عنبر لونې
د ښی له مرد کړې خپلوی له دونه
لونې په اهلو باندې گردونه

(۶۸)

په وخت د گلو او د گلونه
چه بهار تیر شی خزان پرې راشی
ځای ئې کاوه شی د زړه د تنه
هسی رنگ سوه شی لکه شوک غنه

(۶۹)

راشه راشه ښایسته راشه
په هغی لاری چه ته را تللي
ځما د غم د جونکړی رڼا شه
د هغې لاری بلا په ما شه

(۷۰)

پیر می چه حل ئې واړه اشکال اوسه
دا نصیحت ئې راته همیشه وایه
په دواړه کونه خورم خوشحال اوسه
چه خوبښ له خدایه په هر احوال اوسه

(۷۱)

چه حاضر نه وې ورځنی ښه وایه
که لږ ډیر عیب په یار کښ وویښې
که هر خو بد وې ورته لیمه وایه
چه مخامخ شی ورته ئې ووايه

(۷۲)

مین را یاد شو د تا له رنگه
که آشنا نه یې، د آشنا مثال لري
که یو درنگ کښینې ځما تر څنگه
څار شم قربان شم تر تا ملنگه

(۷۳)

مشه چه جاه ئې په افزونی شه
د مردگانو په غوښو مست وې
سفله فرعون یا قارونی شه
ورځنی ځان ساتی گیدر خونی شه

(۷۴)

ارمان ارمان دَی کَجَرَ و فلکه!
ستا له گردشِه خونه دِ وِراڼه شه
عین په زړه ده د هر چا لکه
د جدایی تیره گزله

(۷۵)

فریاد فریاد دَی له هغه دمه
ما به یواځی روان کا گور لره
چه را ښکاره شی اجل له همه
په ډیر ارمان او په ډیر المه

(۷۶)

بیلتون د سخت دَی په ما تر نازه
یو دم له ما نه مه جدا کیږه
پکنس وریتیرم د خدای د پاره
تر تا قربان شم مینه یاره

(۷۷)

ثنا د گل شی له کنبلیه بویه
اهل به نکا ستاینه هیچیری
صفت د مرد شی له نیکه خویه
د گل له رنگه، د مرد له رویه

(۷۸)

خواره حیرانه بنی آدمه
ژوندی غمجن یې، مړی غمجن یې
صورت د روغ دَی تمام له غمه
راغلی مه وی کاش له عدمه

(۷۹)

هر څوک چه یو کا زړه خوله خپل دواړه
که کمی ورغی په دین دنیا کښ
دوهم په نیت شی ثابت له واره
تاوان ئې واره ځما په غاړه

(۸۰)

ناپوه به وائی مینه آسانه ده
په نام و ننگ کښ د سر ښندنه شی
چه مینه کاندی مینه ئې وراڼه ده
د نام و ننگه وتنه گرانه ده

(۸۱)

چه دا ناسازی د خرخ زغمونه
یو د جدا کړو له خپله ملکه
لړمون مو درست شو سره کرمونه
بل د را پینس کړه د عشق غمونه

(۸۲)

چه می به طمع د دنیا چا ته شوه
اسرې د خپلو پردیو پاته شوې
له همه واپرو په وار وار ماته شوه
اوس می یو اخی اسره و تاته شوه

(۸۳)

مینه خو رنگه مزه لربینه
کله تر واپرو ترخو ترخه شی
خود به پوهیری چه ئې کوینه
که تر واپرو خورو شیرینه

(۸۴)

که ډیر څه درکا ورباندی مه ویاړه
ژړا د قرب ژړا د بعد ده
له خدایه نور څه بې خدایه می غواړه
و خدای ته ژاړه، له خدایه مه ژاړه

۱۲۰

(۸۵)

که هر خو خورې د کنبلیو نازه
که په لذت کنب شکرې نېې دی
تريخ شې چه کړ شې زیان تر اندازه
په ډیر خوراک کا بلا در سازه

(۸۶)

په لاری تللم په مخه راغله
داغ ئې بیا نوی را باندى کنبینین
په مخ تر گله بنایسته آغله^۱
خما خاطره! پیدا بې داغ له

(۸۷)

هیخ نه پوهیږم دا څه بلا ده
لرمون می سوخی قرارى نشی
چه لگیا شوې په زړه خما ده
اور دى که مینه د دلربا ده

(۸۸)

ربه د لطف نظر و ماته کړه
چه صورتونه ځنی پیدا شی
بې تا می مینه له هر څه ما ته کړه
نظر د مهر په شاخکی ما ته کړه

(۸۹)

لکه اروا ځی د چا له ځانه
هسی ساعت خو بلکه تردانه
چه جدا کیږی یاران له ما نه
په ما لا سخت دی لیری له تا نه

(۹۰)

ربه له غیرو چارو می وژغوره
زه که بد کار یم لایق د نار یم
باران د فضل را باندى و ووره
ته ځان ته گوره و ما ته مه گوره

(۹۱)

واه واه سپړیه! د تا کارونه
په دام له سینده ماهی وکارې
پخپل حکمت کړې څه کوپارونه
په دم له سوړی اژدر مارونه

(۹۲)

لب می په خوب کنب د دلبره ولیده
چه وینب له خوبه شوم سترگی می ومبې
ډیر می تر لعل و تر یاقوت سره ولیده
ډک می له وینو دواړه لیمه ولیده

(۹۳)

اې هغه شاهه چه د وزیر نشته
ستا له کماله فضله امید لرم
ستا له درگاهه د چا گزیر نشته
که په تقصیر کنب، خما تقصیر نشته

(۹۴)

یار می په خوب کنب ډیر سخت رنخور لیده
چه خواب نامه می د تعبیر وگته
مخ می په اوبنیو د فراق سور لیده
د ده صحت می د زړه سرور لیده

۱. یعنی بنایسته او مرغوبه او بنکلی.

۱۲۱

(۹۵)

ای په هیڅ خوبه په هیڅ دلگیره
هیڅ خبر نه یې چه څه یې څه به شې
دا وینا واوره له ما په څیره
ولی غافل یې د ځان له ویره؟

(۹۶)

چه زړه را یاد کا تیر ساعتونه
وار د دلبر د لیدلو تیر شو
اوبسی را توی کړم په رخسارونه
اوس می نصیب شه ساړه آهونه

(۹۷)

دا چه ښکاریری که دا هم داده
دلې هورې ئې خلاصی نصیب نشی
دا په ظاهر په باطن کښ داده
چه خوار شی خلاص شی د دې له داده

(۹۸)

په ورځ توبه کړم په شپه ئې ماته
سکه نور بایده دی چه توبه گار شم
لا می شی مینه په بدو زیاته
له دې توبې نه څه زیان و ما ته

(۹۹)

د دنیا ناوې که هر څو کښلې ده
نور دې آخلی بهره له وصله
په اوه رنگه زیور پسلی ده
مور په اوچاره مینه نیولې ده

(۱۰۰)

نن پدا ملک کښ عجه جن ده
په سوال کښ هوکې یې له یه نکا
په رنگ د خورو په خوی د جن ده
هیڅ نه خبریری ده د چا جنده

(۱۰۱)

جار شم قربان شم د پلار تر پنده
لذت د ورکړی تر ساتل ډیر دی
راته ئې ووی ځما فرزنده!
خو ئې خبر ندی ممسک له خونده

(۱۰۲)

ځوانی عاقل ته لکه دنیا ده
چه څه عمل ئې په ځوانی کړی وی
پیری په مثل لکه عقبا ده
د هر عمل په پیری جزا ده

(۱۰۳)

هیڅ نه پوهیرم چه لا به کله
حاجت د خولې د عرضونو نشته
بندیان آزاد کړې څښتنه خپله
ته خود خبر یې ځما له دله

(۱۰۴)

شیخه په ما باندی د خدای دپاره
عاجز یم توان د غمونو نلرم
نظر د مهر څه خو گماره
نور می غمونو وته مه سپاره

(۱۰۵)

همسا ځکونډی دی ور پسی ځونه	موره رانده یو، ځمور فعلونه
که لار کوهی لری یا گړنگونه	که فعل ښه لری اندوه هیڅ مکوه

(۱۰۶)

بندی په لاسو په پښو بی بنده	راشه که گورې سړی بی پنده
شنوا غورونه کاڼه له پنده	په رډو سترگو رانده نه وینی

(۱۰۷)

واړه خوښی می له دله هیره ده	په زړه می ستا نه اندیښنه ډیره ده
اوس پرې ښه پوه شوم چه تحقیق تیره ده	هر چا ته تیره ده دنیا بود نلری

(۱۰۸)

چه راکوې ئې هغه کومه	نه ما څه کړی دی نه به څه کړمه
مړ یم عالمه، مړ یم، مړ یمه	نوم د ژوندون می نوم د علم دی

(ی)

(۱۰۹)

ښه دی چه بد وی ورته ښه وواپی	چه ښه وی خلق ورته ښه نه وایی
که درته بد وایی که درته ښه وایی	نظر په خدای کړه خلق مه گوره

(۱۱۰)

له کښیه لوریه راوختلې	وخت د سحر شو پریونه تلې
په ډیر کتل می سترگی وتلې	د یار د راغلو وعده شوه تیره

(۱۱۱)

خوب به ئې نشو په پالنگ باندي	چه به ترې نه وه گلونه لاندي
پرې زرغونه شول گنډیری سپاندي	اوس په لحد کښ پراته په خاورو دی

(۱۱۲)

چه ترې عبرت واخلي پرې می سلام دی	د عارفانو د خولې کلام دی
بنیاد هیڅ نلری تش احتلام دی	عیش و عشرت د دنیا کل واړه

(۱۱۳)

زوی ئې له لوری کویلی کوئی	زویه په کور کښ وچ ټوک په ژوئی
دنیا خوره ده تر ځان تر زوئی	رشتیا متل دی هوبنیار ویلی:

۱۲۳

(۱۱۴)

یار می هر خو و سر ته لوری قهر و ستم کا همیشه می زوری
لا تر دا زیات می وارِه قبول دی خو یو دِ نورو و ته نه گوری

(۱۱۵)

غافله و خورې دا سترگی توری زه تا ته گورم ته بل سر گورې
خُما دَ مینی لافی هاله وهه که زره له غیرو مینو وژغورې

(۱۱۶)

که هغه یار می ظاهر په بیارته دی خیال ئې راغلی خُما کنار ته دی
خُای به دِ پاسه پخپل تندى کوم گله چه رنگ دِ خُما و یار ته دی

(۱۱۷)

خو شکر خوری خاوری خوری شولې ډیری ئې خنی دَ خیال خپرې شولې
چه تل سپرلی ئې په عراقیانو وه اوس توری خاوری پرې پاس سپرې شولې

(۱۱۸)

چه پکښی یینی ښه صورتونه دی خکه په مخکه ښکاره گلونه دی
قدم پرې ورو ورو په احتیاط ږده دا توری خاوری کښلی مخونه دی

(۱۱۹)

تقدیر دریاب دَی مورده خسری په حال هیخ نه یو چا خبر کړی
چه دا دریاب مو به چرته بیائی هم ئې له کومه خایه راوړی

(۱۲۰)

دَ غم لښکر می په زره هر دم راخې یو لښلی نه وی، بل پرې پیهم راخې
په خوب کښ کله ښه ساعت لید شی اندینښنی ډیری شوې هغه هم کم راخې

(۱۲۱)

هر چه امیر دَ لښکر بیدل وی یا پرې خبری دَ داد مشکل وی
تل به رتلی شرلی گزری په هر محفل کښ به منفعل وی

(۱۲۲)

خنی هوس کا مینه په باغ لری خوک می پرسته حب دَ ایاغ لری
دا دواړه گروهه بوالهوسان دی عاشقان مینه دَ زره په داغ لری

(۱۲۳)

په ونه سبری، په مخ گلزاری په دواړه زلفو عنبر نثاری
خوبی دَ حسن زیاته تر حد لری عیب دَ دا دَی دَ ډیرو یاری!

(۱۲۴)

دَ یار غمونه چه هومره نه دی چه ئې ووايم خو هم پت ښه دی
ناحق به نور کړم اخته په زره کښ هم به ئې زه ساتم دَ نورو خه دی

۱۲۴

(۱۲۵)

په زړه مزرېه په سترگو بازی سترگی منگل خونریز ته وازی
سازی ناسازی چاری په ما کوډه په ما دواړه ناسازی سازی

(۱۲۶)

په زړه مزرېه په سترگو بازی سر تر قدمه له خوبۍ سازی
هر څه د ښه دې عیب د دا دې چه له نیازمنو هر گورې نیازی

(۱۲۷)

یار می که هر څو راته ناساز وائی پرې خوشحالیرم چه ئې له ناز وائی
چه راته وکا ښرې ښکنځلی وایم که تل ئې راته باز باز وائی

(۱۲۸)

باران ووریزی څڅواکی څاخی نسیم را والوت سنبل پرې ناخی
اسباب د عیش واره موجود دی ساقی ته گورو که دې را پاخی

(۱۲۹)

دانا په مثل د شهسوار دی پروت که په مخکه وی هم قدر دار دی
ناپوه سپری په مثل غبار دی لار که اسمان ته شی هورې هم خوار دی

(۱۳۰)

د گل له غمه بلبل افغان لری د گل له خزانه خاطر پریشان لری
دا گناه ستا دی د صبا باده نه ئې گلونه نه ئې خزان لری

(۱۳۱)

سپین چه بدخوی وی، ترې نیکخوی تور ښه دی چه ستا په رای ځی، پردی تر ورور ښه دی
ښه هم هغه دې چه ستا په ځان ښه وی تر سرو گلونو په ژمی اور ښه دی

(۱۳۲)

ښایست د لار شو په خوی ښه نه ئې یا خو غڅکی یې یا پړانگ لیوه یې
اوس له ما لیری په څنگ څنگ گرزه نه هغه زه یم، نه هغه ته یې

(۱۳۳)

مخ چه د حسن له غوړو سپور شی عاشق گرم ندی که زړه ئې تور شی
گل چه تازه وی ځای ئې په سر کیری خزان وهلی لایق د اور شی

(۱۳۴)

غم د که هر څو په خاطر ډیر شی نه وی چه زړه د پکنښ تیربیر شی
لکه چه وار د ښادی ولاړ شه هسی به وار د غمونو تیر شی

(۱۳۵)

عام وَ هر چا ته څښتن د ساه وائی	په تخت چه کښینی ورته بادشاه وائی
ژوندی هغه دی، بادشاه هغه دی	چه تل په زړه کښن الله الله وائی

(۱۳۶)

د عشق په کار کښن چه څوک صادق شی	د یار د مهر هاله لایق شی
دوئی د دواړو تر منځه ووزی	عاشق معشوق شی، معشوق عاشق شی

(۱۳۷)

نن می په زړه کښن د کښلیو خیال راغی	په خوله وایه نشی، یو هسی خیال راغی
مگر یار راشی چه می ترې خلاص کا	گڼه پوهیږم چه لوی جنجال راغی

(۱۳۸)

نن چه په حسن د کښلیو سر دی	هم هغه کښلی ځما دلبر دی
څت ئې تر مخه ښایسته تر دی	خدای ئې را پریرده عجب بشر دی

(۱۳۹)

که هر څو خوی او خصلت یو شان لري	همیش فتنې کا عاشق پریشان لري
راشه چه دواړه سترگی د کښل کړم	ځما د یاره څه خو نښان لري

(۱۴۰)

مخ که تر نمره هر څو رخشان لري	شوندی سره لعل د بدخشان لري
ستا له یاری ځمور توبه شه	چه خوی خصلت د ځناور په شان لري

(۱۴۱)

که ښې ښې ښځی ښه ښه پوښاک وی	که ښه آسونه که نور املاک وی
چندان نقصان ئې سپری ته نه رسی	ځان ته او دین ته بد ډیر خوراک وی

(۱۴۲)

آبشاره ولی دا هسی ژاړې	له چا فریاد کړې څوک پسی غواړې
که تل فریاد کړې له کاني سر وهې	بیا به را نشی اوبه چه ولاړې

(۱۴۳)

زړه می تر هومره غمو پایمال شی	گمان می نشی چه بیا خوشحال شی
و نامحرم ته احوال وایه نشی	محرم ته نه وایم چیری ملال شی

(۱۴۴)

کار کوه کار، پکار هم کار دی	تاوان په ځان باندي خالی گفتار دی
عقل څه بل دی خبری نور څه دی	کوتره گنگه طوطا طرار دی

(۱۴۵)

که زر دوستان لري یو غلیم شوم لري	زړه ئې له غمه عاقل مغموم لري
که نور ځان روغ وی یو غاښ رنځور شی	په فراغت کښن به اندام کوم لري

۱۲۶

(۱۴۶)

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری سیلاب تش لاسی سیند لَمَن پر لری
دَ سیلاب گیدِه له کانپو ډکه ده بحر په گیدِه کنب قیمتی دُر لری

(۱۴۷)

که یاس له حقه تحقیق حرام دی یاس له مخلوقه دَ حق انعام دی
اصیل بنده کا، خلاص شوی بند کا طمع له خلقه دَ خلقو دام دی

(۱۴۸)

سحر سحر چه نوبت غبریری دا رنگه ږغ کا که خوک پوهیری
چه زه دَ بل وم، بیا به دَ بل شم په ما ناحقه خوک هوسیری

(۱۴۹)

آورې بلبل دَ بهار خه وائی؟ چه همیشه نه پائی مینه پرې نه بنائی
نن خو دَ گلو بنایست کمال دی دریغه تر کانه پوری که وپائی

(۱۵۰)

غمجن که گزری که کنبینی پاخی آه و فریاد کا اُونی ئې خاخی
ورته بنکاریری لکه ویرونه که نور وگری هوس کا، ناخی

(۱۵۱)

یار می په مثل لکه آفتاب دی هم بی حجابه هم په حجاب دی
دَ مخ شعلې ئې د مخ پرده دی نور دَ آفتاب دَ آفتاب نقاب دی

(۱۵۲)

چه کنبسته پورته قطار قطار درومی نارې فریاد کا په اضطراب درومی
راخنی بیل شوی یاران را یاد کا په مخ می اُونسکی لکه رودباد درومی

(۱۵۳)

ته چه دا هسی له ما کنار کړې کنبینی هر چا ته له ما نه زار کړې
یا دروغجن وې منزل دَ لند وُ لا دَ نیت بل شو، بل یو به یار کړې

(۱۵۴)

ته چه له ما نه کنار کنار گزری ځان نا آشنا کړې بیگانه وار گزری
زه بنایسته یم مشتاق می ډیر دی ته به بی یاره همیشه خوار گزری

(۱۵۵)

اې چه عیبونه دَ بل اکثر وینې خپل ځان تر نورو خلقو بهتر وینې
سر دَ همه وُ عیبونو دا دی چه دَ بل عیب دَ ځان هنر وینې

(۱۵۶)

دَ کړلو نه دی دا دوې خبری دواړه هر گوره له عقله لیری
په بدرنگ زویه چه نغاری وهی بل په بدرنگی ناوی سندری

(۱۵۷)

چه عاقبت به له دنيا ليردې ولي دا هونبره طولانی بليردې
چه وخورې وخورې چه ورکا يو سپې نور به ئې يوسى چه زر دلې ېردې

(۱۵۸)

چه شجاعت کا دنيا په کف لړې نوم به د نیکو په هر طرف لړې
هر چه حاصل کا دا دواړه خويه هغه ميرات د شاه نجف لړې

(۱۵۹)

چه نور وگړې لتا ويزار شي خپلوی د خپلو هاله په کار شي
کنه په ورځ د راحت تر خپلو بيگانه هم تر سپړې څار څار شي

(۱۶۰)

هر څوک چه عقل دانائى هونښ لری راز به په زړه کښې هميش سرپوښ لری
تنها به هم نکا د راز خبری که هيڅوک نه وی دیوال هم گوش لری

(۱۶۱)

روژې شوې تيری سبا به عيد وی هوس به کاندې چه څوک سعيد وی
سعيد هغه دى چه يار تر څنگ لری شقى هغه دى چه ترې بعيد وی

(۱۶۲)

خبر د تللو د کوم آشنا راغی چه قاصد هسی دلگیره بیا راغی
په وار وار واپه یاران روان شول اوس به زه درومم چه وار ځما راغی

(۱۶۳)

که د عجم دی که د عرب دی هم بې ادب دی چه رد د رب دی
سیل می وکړ د کتابونو مقبول هغه دى چه په ادب دی

(۱۶۴)

ادب په تله کښې دی ادب په ناست کښې دی هم په ولاړ کښې دی ادب په ناست کښې دی
ادب په هيڅ کښې له سپړې نه درومی نور څه لا پریږده ادب په زغاست کښې دی

(۱۶۵)

که په دولت کښې په شان د جم درومی لا می تر جمه افزون حشم درومی
هيڅ به بنسکاريږی و دانایانو ته چه له سپړيه په تله د دم درومی

(۱۶۶)

څوک چه بې خدایه غير محبوب کاندې باطل اختیار کا واپه ناخوب کاندې
غير به پریږدی که د زړه فهم په ضعف الطالب و المطلوب کاندې

(۱۶۷)

د منی وخت و و می لیدلې یو څو بلبلې چه ژړیدلې
خواری خسته وې، وې می سزا ئې چه بې گلونو و پائیدلې

۱۲۸

(۱۶۸)

لږده له نیکو نیکی چه څو کیږی نیکی له بدو، بدی له بنو کیږی
د امید تخم پرې باندي مه کره له بدی مخکی به گل په څو کیږی؟

(۱۶۹)

یو دوې وینا می درته ساتلی دی چه پیر و ما ته تر خولې یستلی دی
مینه بې خدایه په هیچا مه کوه بې خدایه مینی واره باطلی دی

(۱۷۰)

چه ئې د سترگو شرم رقیب شی خلاص له اغیاره هاله حبیب شی
د گل لمن به پرې ککره نه کا گل ته که هر څو اغزی قریب شی

(۱۷۱)

که د دنیا دی که د عقبا دی و ما راږی نعمت مولا دی
شماره ئې ځکه کولی نشم چه لایعد او لایحصی دی

(۱۷۲)

چه کنبته پورته څمور نفس درومی هر څه ئې هیر دی په یاد د نس درومی
حاصل د دین د چاری هیڅ نشته حیف صد حیف اوقات عبث درومی

(۱۷۳)

دا دوې خبری ځما په ځای دی پرې به پوهیږی چه روښن رای دی
مقبول د خلق مردود د حق گڼه مردود د خلقو مقبول د خدای دی

(۱۷۴)

که دښمنان دی که ئې خپلوان دی واره آفت د سرې د ځان دی
دښنی خپلوی چه له هیچا نکا په دین دنیا کښ هغه کامران دی

(۱۷۵)

ځما شوې وچی د غمه لاری هم می په زړه کښ چرکی ولاړی
زه د په هسی احوال کښ پریښوم تا راته شا کره را ځنی ولاړی

(۱۷۶)

چه پدا لاری سبا بیگا کرې تلنه، آهونه، فریاد ژړا کرې
کلی مالت به واره خبر شی ما به خرابه ځان به رسوا کرې

(۱۷۷)

که سپین او سره ئې په کور کښ تل وی چه نه ئې علم نه ئې عمل وی
بنیاد ئې نشته آخر به خوار شی بخت به تر کومه ور سره مل وی

(۱۷۸)

تر هر څه بد د کجی خطر دی کجی به نه کا چه دانشور دی
الف چه سم شی کجی ئې نشته ځکه تر نورو حرفونو بر دی

(۱۷۹)

لمړې می مینه په مخ د یار شی بیا ئې په طمعه د ښه گفتار شی
فکر ئې بیا د بوس و کنار شی په عشق کښن کله صبر وقرار شی

(۱۸۰)

از بس چه تل می جاری په خوله یې یاد می دلبره هسی په زړه یې
چه خوګ له ورايه راته ښکاره شی خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۱۸۱)

چه نوم ئې وشي د محرمي خوب به په خوګا د بې غمي
په یوه تکی محرم مجرم شی ویره د کاندی د محرمي

(۱۸۲)

د اونیو ډکی سترگی نظر کوي د خپلو تلوو راته خبر کوي
چه د جوگیانو جامې د واغوستې پوهیرم لیری ملک ته سفر کوي

(۱۸۳)

په ډیر عالم کښن که زړه می چوي هم به می اونی د سترگو نه وی
زه په تا ژاړم په هسی خای کښن چه یو د غم وی دوهم می زړه وی

(۱۸۴)

چه خونښ له گلله دلگیر له خاره دی عشق له دو بیته بې اعتباره دی
نه شکایت کړم له چا نه شکر درد می له یار درمان له یاره دی

(۱۸۵)

مست یم دعا کړم که ته هم مست شې را سره کښینې باده پرست شې
پیاله د میو په لاس کښن واخلې د نام و ننگ د ښینې په شکست شې

(۱۸۶)

ډیر څه می وکړه وې می آشنا شوې لکه زه ستا یم، ته هم ځما شوې
یا ته بدخوی یې یا می بخت بد دی لا تر غلیمه په هغه خوا شوې

(۱۸۷)

بادشاه چه عدل انصاف تمیز لري خدای به ئې دلی هورې عزیز لري
چه دا خوږونه ور څخه نه وي آخر به خوار شی که نور هر خیز لري

(۱۸۸)

چه هنرمند دی هغه حاسد لری اغزی گلونه، رقیب شاهد لری
کله به ښه یسی د بومو زاغو باز چه مسکن د بادشاه ساعد لری

۱۳۰

(۱۸۹)

خو له پرهاره زوی بهیږی پرې می صحت شی زنجور ښه کیږی
همدرد می نشته چه ور سره وژاړم له ډیره غریوه می حلق خوریدری

(۱۹۰)

هر چه د هجر مزی داپلی دی که ساه پکښې وی په مړه شمارلی دی
لاری د تللو بندی شوې غائب د سترگو په خدای سپارلی دی

(۱۹۱)

خه شو که سپینی وی د دواړو پی د غوا د غوا دی، د سپی د سپی
پاک خاشکی بویه له پاکه خایه چه واخلی حمل خنی سیپی^۱

(۱۹۲)

په درد می نور شوک بیمار دردمن ندی بی ما په غم کنس خما غمجن ندی
که پلار که زوی دی که ورور که یار دی تر ما نه هیڅوک په ما مین ندی

(۱۹۳)

زر ئې که هر خو په کور انبار وی چه ورکړه نکا، په خره زر بار وی
چه پکښ نه وی اوبه د رحم وریخه نه وی یو تش غبار وی

(۱۹۴)

ای چه په فکر د هیچا نه وی کړې زاړه به کله د خوارو نوی کړې
باران د رحم ورباندی ووره چه بیا له مخکی زرغونه سوی کړې

(۱۹۵)

زاهد ولی را پوری خاندې مخلوق پخپله کله خه کاندی
چه ئې رابیل او چنبیل پیدا کړه هغه پیدا کړه گنډیری سپاندی

(۱۹۶)

چه په ظاهر غوروی په باطن سپوروی په ژبه خور وی په زړه کنس شور وی
ور سره مه کنسینه تا به تباه کا سپین زر که سپین وی اثر ئې تور وی

(۱۹۷)

گوره نن کاندو روزگار په خو کیږی نیکی له بدو، بدی له ښو کیږی
هر چه بدخویه بد فعل کمذات وی د خلقو مینه هم په هغو کیږی

(۱۹۸)

ای چه ویل کړې ما ته ښه نه یې ښه چه زه بد یم، ښه چه ته ښه ئې
زه به هغه کړم لکه چه زه یم ته هم هغه کړه لکه چه ته یې!

۱. دا کلمه په یوه نسخه کنس سپی ده، د سیند خاوند سپی په معنا د کاجوغي لیکي، مگر له موقعه داسی ښکاریږی، چه دا کلمه په معنا د صدف

(۱۹۹)

خوراک ئې بويه چه کم نیم سیر وی	که اشتها د سیر وی
هر څوک چه لږ خوری خوراک ئې ډیر وی	چه ډیر خوری کله هغه تر ډیره خوری

(۲۰۰)

څکه اطلس ئې بدل په دل ق شی	خورد ئې په فقر معنوی حلق شی
بنده د مینی بادشاه د خلق شی	نظر د عامو پرې باندي بند وی

(۲۰۱)

نهال می دلبره هسی په زړه یې	از بس چه تل می جاری په خوله یې
خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې	چه څوک له ورايه راته ښکاریری

(۲۰۲)

چه خال و خط د ښایسته پسول دی	د عاشقانو د خولې یو بول دی
د مخ وینسته د میاشتی شپول دی	خدای د دلگیر مکره چه دلگیر نشې

(۲۰۳)

آخر به خاوری سره لت پت وی	جوړ به ترکومه زیبا صورت وی
د خاورین لوبنی ښکاره مدت وی	که نن مات نشو سبا ئې گوره

(۲۰۴)

دا لاله ندی کنبلی رخسار دی	دا سنبل ندی وینسته مشکبار دی
چه خاوری شوی پخپل خپل وار دی	دا نرگس ندی سترگی د کنبلو دی

(۲۰۵)

که غابن د ډر کرم ډر هسی سپین ندی	که لب د لال کرم لال خو شیرین ندی
که د سنبل کرم سنبل مشکین ندی	که مخ د نمر کرم د نمر کړه وړه نشته

(۲۰۶)

کنبینې د ځان په ستاینه گډ شې	د باد فروشو په پوکو ډډ شې
که د همای غندی قانع په هد شې	خود به د هر څوک ثنا صفت کا

(۲۰۷)

چه سبا کیږی بویه چه نن اوسی	په خوشحالی کښن هونبیار غمجن اوسی
چه د دردمنو په درد دردمن اوسی	درد ئې دمه وینم که درد ئې نه وی

(۲۰۸)

سردار ئې سپور دی چه سپور پرې آس دی	لښکر په مثل لکه ښه آس دی
چه سپور ئې تښتی د آس څه لاس دی	که هر څه جلد وی چست و چالاک وی

(۲۰۹)

واړه په سترگو ځما قبول دی	چه فرمایلی د خدای رسول ﷺ دی
چه باندي کار لری ظلوم جهول دی	په بل څه اړه، ځمور څه کار دی

(۲۱۰)

ربه زړگی می له غیږو سوړ کړې هر دم می خپله بندگی ته جوړ کړې
زړه می څه لاس می دواړه خالی دی د قناعت په خزانو می موړ کړې

(۲۱۱)

چه محبت کا له چا چه تل نه وی تر هغه هیڅوک کم عقل بل نه وی
ځما څه کار دی د خوشحالیو خوښی هغه کا چه څوک ئې خپل نه وی

(۲۱۲)

د غم امان وشه چه په چا زور شی روښان جهان ئې په سترگو تور شی
په ورځی غم په یارانو ویشم په شپه یواځی په ما تندور شی

(۲۱۳)

راشه که گورې د عقل وړی وچ ئې له تندی دننه سړی
گډ په دریاب شو اوږه ئې نه څښې ور ځنی راځی هم هسی تړی

(۲۱۴)

هغه چه ستا دی چه ئې ساتل نکړې ویره می کیږی چه ئې د بل نکړې
که دا د خوی دی دا د خصلت دی خپل به پردی کړې، پردی به خپل نکړې

(۲۱۵)

چه مخ په یار پسی د چا بدرنگ نه وی مخ ئې ومه وینم چه هیڅ ئې رنگ نه وی
بالښت په ډیرو ژړلو لوند کړم چه وینب له خوبه شم یار می تر څنگ نه وی

(۲۱۶)

مردان په سوال کښ د سائل نعم لری چه لن لما ولا و مالم لری
لکه په لن کښ الف محذور شو هسی به ورک شی که ډیر نعم لری

(۲۱۷)

چه دروغجن دی له حقه لیری وی هغو ته زهر رشتیا خبری وی
مشک نجاست وی و کناسانو ته خاوری خورو ته خاوری شکری وی

(۲۱۸)

چه یار می لار شو په لویه لاری را بانندی راغلی ورځی دشواری
لړمون می سوځی روغه عالمه څه کړم چه نکړم باری چیغاری

(۲۱۹)

عشق می خاطر دی ځکه پسندلی چه عشق کښ سپور وم، بی عشقه پلی
په عشق بادشاه وم پروا د چا نکړم بی عشقه گوزم لکه نملی

(۲۲۰)

چه ډیر می کړی بانندی گناه دی هر هر مقام می په گناه گواه دی
تور می د ډیری و زړه ته پریواته ډیره می سپینه زړه می سیاه دی

۱۳۳

(۲۲۱)

په زړه می هومره غمونه ډیر دی چه می وختونه د خونښی هیر دی
دردمنه روغ ته له دردونو مه وایه وایه و ما ته چه را باندي تیر دی

(۲۲۲)

چه پیدا شوی ظلوم جهول دی هوس ئې سود دی اندوه ئې نول دی^۱
چه عاقلان دی پرې به پوهیږی نامعقول ندی، داقال معقول دی

(۲۲۳)

که ډیره سعی کونښن کړې څه شی په وخت چه نکړې بې وخته څه شی؟
که هر څو مټ په بیړۍ ملاح کا په ټانک^۲ چه کنښیوزی پوری هاله شی

(۲۲۴)

صورت می هر څو که ډیر زبون دی که می د مخکی د لاندی یون دی
زه به په لور د آشنا روان شوم یون می که هر څو په شواخون دی

(۲۲۵)

پسرلی خزان کړی، خزان بهار کړی مالدار نیست کار کړی، نیست کار مالدار کړی
د چا دارو کړی، د چا تیر وار کړی څه څه کارونه پروردگار کړی

(۲۲۶)

که ورکړه خیر دی چه هیر شی گل شی که هر څو لږ وی چه یاد شی کل شی
چه باغوان تخم په خاورو پټ کا پیدا ترې هاله بنایسته گل شی

(۲۲۷)

چه کل همت ئې خوراک لباس وی په تحقیق هغه ارذل الناس وی
شرف په خوی دی په دیانت دی که څوک شریف دی یا څوک کناس وی

(۲۲۸)

دا گمان مکړه چه ستا دی تل به وی د بل دی ستاسی، ستا دی د بل به وی
د زرو کالو سپری مرگ پرې نښول ته که ډیر پایې نهایت سل به وی

(۲۲۹)

لکه عامل شول تر خاورو لاندی عمل هم ورک شو په مخکه باندي
اوس په خبرو پړه ول وړه ول دی دا بیت بازی دی، عالم ئې کاندی

(۲۳۰)

بیگانه نژدې شو د غرونو سیوری په سم را پریوتې له سپیني توری
ډیر ډیر ویریرم یاره نژدې شه چه ځیر د گورم هم می ځیر گورې

۱. اندوه ئې سود دی هوس ئې نول دی

۲. وخت، موقع.

۱۳۴

(۲۳۱)

اصیل نجیب وی چه خالی لاس وی
سپک په نظر د عوام الناس وی

که په حکمت کښې تر هر چا پاس وی
پروت به په خاورو لکه الماس وی

(رباعیات تمام سوه)

۱۳۵

(۳)

متفرقات

ترکیب بند

سخ د هغه زړه چه کا اشغال د محمدؐ
 بی له یوه خدایه چه کمال دی د ده علم
 خوت موسی په طور "فاخلع نعلیک" حکم پر وشو
 سر به ئې د فخر تر اوه آسمانه تیر شی
 خدای چه څه د خدای دی همگی واره د ده و
 نور نیان به واره د ذرې په دود څرگند شی
 خال چه په مخ کنبیردی یو په سله حسن زیات شی
 په ورځ د قیامت چه خلائق واره حاضر وی
 وائی چه که حب د خدای پیوزی په زړه کنب
 خدای د ده له رویه تمامی خلق پیدا کړه
 ده هم بی له خدایه همگی واره تر شا کړه

خدای دی صفت کړی په قرآن د ابوبکرؓ
 بی له دې چه ځان او مال ئې څار تر محمدؐ کړی
 بوی به ئې له خولې د وړیتو غوښو همیشه تله
 استاد د انبیاؤ شو عالم د ده له روخه
 ځکه انبیاؤ آرزوئې د ده امت کړه
 تل ئې په دوستانو باندی رحم د رحیم وی
 نور عالم مشتاق دی د جنت جنت د هغو
 فقر ئې موندلی و د پاک نبی له فقره
 خلاصه ئې په روی د محمدؐ له ما نه مکړه
 فرضه ده ثنا پر انس و جان د ابوبکرؓ
 نه و په خاطر کنب بل ارمان د ابوبکرؓ
 تل د عشق په اور و زړه بریان د ابوبکرؓ
 ادب ئې در همیشه په دل و جان د ابوبکرؓ
 چه څیر ئې کړ په لوح محفوظ شان د ابوبکرؓ
 یاد ئې دی په لعن دښمنان د ابوبکرؓ
 هر چه دی له صدقه مشتاقان د ابوبکرؓ
 ځکه بادشاهان شول گدایان د ابوبکرؓ
 لاس می لگولی په دامان د ابوبکرؓ
 هیڅ حاجت ئې نه غوښت ده په خدای راوړ تصدیق
 ځکه سر دفتر د اولیاؤ شو صدیقؓ

پس چه له صدیق په صفت د دره دار شه
 حب ئې په سړیو په پیړیو باندی فرض دی
 دین د اسلام بیا مونده قوت د ده له دینه
 سخت په کافرانو و تر زړه د کافرانو
 هسی رنگ آیت پرې جبرئیل له خدایه راوړ
 کله چه به دی د خدای دپاره په غضب شو
 هاله مسلمان سړی سنیانو سره شمار شه
 هر څوک چه ئې حب نلری دلې هورې خوار شه
 دا رنگه قوت به په قوت د کردگار شه
 نازل په باب ئې ځکه "أَشِدُّا عَلَى الْكُفَّارِ" شه
 هر چه به په وخت د مشورت د ده گفتار شه
 شیطان به په کروهنو له هغه ځایه فرار شه

صدق دَ صادق که له صدیق مخ نیکاره کړ
 عدل چه د ده لکه آفتاب په جهان وځوت
 عدل د عادل د ده په عدل کښ اظهار شه
 پټ په سوراخونو کښ ظالم شوپرک وار شه
 پاک نبی وویل چه پس له ما که پیغمبر وی
 روخ ده چه هغه هم د خطاب زویه عمر وی

فرض لکه په خلق باندی تفضیل دی د شیخین
 دوه ځله چه نور د نبوت باندی تابان شه
 بحر د سخا د عز و حلم، کان د شرم
 تخمیر ئې د طینت و د جنت په شهد وشوی
 ځیر به ئې له شرمه و هیچا ته کتی نشو
 عمر ئې تمام په خوشنودی له خلقو تیر کړ
 خدای چه ”رحماء بینهم“ و ده ته ووی
 یو ئې له دنیا نه واخست بل ئې له عقبا نه
 لار که له دنیا نه په سرو وینو رنگولی

جمع د ضدین که پر هر چا دی محال
 دین او دنیا جمع کړه و ده ته ذوالجلال

رفض ندی خلقو محبت د مرتضی
 لا به تر ده مینه په بوبکر په عمر کا
 هر چه ئې په زړه کښ بغض پروت وی د شیخونو
 نشته هسی رنگه یو بل ځوان لکه علی و
 خدای چه پرې خطاب اسدالله له لطفه کښینبود
 ځان ئې د هجرت په شپه ایثار تر محمد کړ
 کوټ ئې د خیبر په تنها ځان کړ درې وړی
 نبی د علم ښهر دی، دی ورد هغه ښهر
 وبخښه خپل خدای عبدالقادر له ډیره فضله

خدای د وما راکړه په حرمت د مرتضی
 وی ئې چه په زړه کښ محبت د مرتضی
 تل وی په هغو باندی لعنت د مرتضی
 دا رنگه خدای کړی دی صفت د مرتضی
 تم پدا خطاب شو شجاعت د مرتضی
 خدای ستایه فرښتو ته فتوت د مرتضی
 زیات دی تر بیانه زور قوت د مرتضی
 گوره چرته لار شو فضیلت د مرتضی
 په روی د مرتضی په ذریت د مرتضی

ستوری د هدی دی د رسول واره اصحاب
 راضی دی خدای له دیونه، رحمت ئې پر احباب

مخمس

رنا ورخ په ما بې تا ده توره تمه^۱ راته يو شوه د غمونو غروڼه سمه
 اوښی وینی تو یوم د زړه له نمه یو زمان می خلاصی نه وی له آلمه
 زه د تل وینم د خورو زړو مرهمه
 فراق ډیر را باندي زور شو نه سهیرم شپه او ورخ لکه باران هسی وریرم
 تود لوگی می له خولې ځی په زره وریتیرم په راتلو د لکه گل شگفته کیرم
 بربړ رایشه آشنا صبا قدمه
 چه خوراک ئې همیشه خون جگر وی تل فریاد تل په ژړا په نارو سر وی
 تر مجنون او تر فرهاد ئې حال بتر وی د مهجور تر زندگی لا مرگ بهتر وی
 که ستیه ستی کیری نده گرمه
 که هر خو د خونۍ ډکی پیالې شومی عاقبت به ئې له غمه وچ شی کومی
 له دنیا به هونسیار خرنگ خونۍ مومی چه د سترگو په ځنبل له سپری درومی
 زړه تړل پرې پوری مه کوه آدمه
 د دنیا د مینی سخت زبون بنیاد دی په دنیا مین بنده دی، نه آزاد دی
 د دنیا دولت په مثل لکه باد دی په دنیا چه ئې زړه بناد هغه نابناده دی
 کله مخ کا کله خت کاندی له همه
 ستا مین همیشه خوار گزی په زوی تل په غم تل په آشوب کنبی وی خو ژوی
 خوار خسته حیران پریشان به لکه زه وی تر هغه به بل ناپوه په جهان نه وی
 چه به تا وته لری د وفا تمه
 خو عاشق د یار په مینه کنب خواریری خپل پردی ور ځنی عار کا ویزاریری
 لا ئې عشق و معشوقې ته اظهاریری پخپل یار چه ستم نکړی آزاریری
 چیری نه وی لاس کوتاه کړی له ستمه
 که هر خو په جهان ډیری وی نگاری هوسی سترگی، مو کمری، پریواری
 مه جبینی، تن سیمینی، گل رخساری مخ نسرینی، سبر قدی، خوش رفتاری
 د بنایست وینا په تا باندي شوه تمه
 شرمنده د تر بنه مخه گلزار وینم چه بې ستا له مخه گل د بهار وینم
 د هر گل پانی په ژړه لکه خار وینم د زلفینو تر حلقو د عذار وینم
 که سمن دی ستا په زلفو کنب صنمه

۱. دا مخمس د عبدالقادر خان پر خپله بدله جوړ شوی دی.

راته خه وايې چه ويره د خان مکره
 هيخ و ما ته له دې بابه بيان مکره
 د خپل يار په محبت کښن نقصان مکره
 که می سرخی که می مال خي گمان مکره
 چه به مينه شی خما له ياره کمه
 د منصور غنډی په دار عبدالقادره
 که له عشقه شې سنگسار عبدالقادره
 په نارو سوخي په نار عبدالقادره
 مکره بي عشقه بل کار عبدالقادره
 د عشق چار په لاس کښن ونيسه محکمه

قصيده

که په تن د هر وينسته ژبه هزار کا
 که سيندونه د جهان واره سپاهي شی
 فرينستې، سړی، پيريان و بله ټول شی
 د خپل خدای د نعمتونو په حساب شی
 د نور چا خه زور قوت چه اولوالعزم
 هغه خدای چه برکمال دی په قدرت کښن
 په اوبو باندي يوه کرينه محال ده
 حکيمان که واره جمع د عالم شی
 ده اساس د درست عالم په اوبو کښينښ
 هم ئې بي ستنیو اسمان دی درولی
 گران آسان د ده قدرت و ته يکسان دی
 ورته يو خلقت د ماشی د اسمان دی
 باد او خاوروی اور اوبه که هر خو ضد دی
 که پخپله اور غالب و پر لرگیو
 که خلور دی که پنځه که شپړ اوه دی
 حرکات د هيخ اشيا نسی بي حکمه
 جهان ډک کاندی په ورخ د نمر له نوره
 بنايسته کاندی اسمان په شپه په ستوريو
 د خزان په وخت زينت له مخکی يوسی
 د اوبو تفاوت هيخ و بله نه وی
 نه د گلو رنگ و بوی په يوه شان وی
 له يوه باغه میوي له يوې مخکی
 په همه کانپو تابش د نمر يکسان دی
 له يوه خاڅکی پیدا کا مرغچيچی
 بيا د ژبی ئې هزار هزار گفتار کا
 قلمونه د جهان واره اشجار کا
 په بيان په کښو هزار خله تکرار کا
 گمان مکره چه ئې يو نعمت په شمار کا
 پخپل عجز کښن له دې بابه اقرار کا
 چه پخوا په خاطر نه وی هسی چار کا
 چه ئې وکا، خان که هر خو استاکار کا
 په هوا به يو ورق کله قرار کا
 د نور چا کله قدرت چه هسی کار کا
 حيرانيری چه نظر ورته هونسيار کا
 نه خلقت د چا آسان د چا دشوار کا
 کاه او کوه په يوه آن کښن پديدار کا
 په يوه مکان کښن جمع هر چهار کا
 تروئې ولی په لرگیو کښن حصار کا
 همگی په حکم کار د کردگار کا
 سکنا ت کله پخپله اختيار کا
 بيا په شپه نابود د ده واره انوار کا
 په ورخ مخکه بنايسته په لاله زار کا
 بنايسته ئې بيا په وخت د نو بهار کا
 تري پیدا رنگا رنگ گل الوان اثمار کا
 نه لذت د سيبو ونه د انار کا
 تفاوت ئې د لذت تر منخ بسيار کا
 خنی کانی خنی لال ياقوت آبدار کا
 له يوه خاڅکیه پیدا در شهوار کا

له يوه اصله نطفه پيدا انسان شي
 څوك بدرنگ چه له ليدو ئې نفرت مومي
 څوك تونگر د قناعت په خزانو كا
 څوك توفيق د طاعت بيا مومي له ده نه
 چه توفيق د عبادت ور ځني واخلي
 له ازله چه طالع د چا تريخي وي
 خزاني ئې لايعد او لايحصى دي
 نيك و بدل له ده هر چا وته رسيري
 په طلب ئې څوك په دو څوك په ځغستا ځي
 د ميروي د پښو آواز آروي بې غوروي
 نزدې ليري ئې ليدو ته برابر دي
 د نفس خښتن همه واړه هوهو كا
 تسيحات ئې نه يواځي فرينبتي وايي
 د دنيا عمارتونه چه ليدل شي
 هميشه به ئې چيچي پرې به هراند وي
 چه د ظلم اور ئې بل كړ په عالم كښ
 پخپل ځان باندي ستم كا نه پوهيري
 مكافات به يو په سله ځني واخلي
 عاقبت به وري تېري ځني درومي
 چه بې ځايه ظلم كا په مظلومانو
 حسنات به ځني واړه خصمان يوسي
 دا دنيا لكه مزرع د آخرت ده
 د اخستو ورځ ئې ورځ د قيامت ده
 د جهان وركول كل په عاريت دي
 چه ئې پسله ده نور تار په تار ولجه وړي
 چه پر تله ترپلي لا د سپاره سخت دي
 چه په خدای باندي غني، غني هغه دي
 لايزال دي سلطنت د گدايانو
 دا د فقر لوئي څو ده نه پوهيرم
 ستا په وركښ گدا پروت په تورو خاورو
 چه ئې زړه په معدوم تينگ دي تر موجوده
 وركول په طمع وركړه د رشوت ده

ځني ځني مسلمان ځني كفار كا
 ځني ځني بنياسته كښلي نگار كا
 څوك د طمع د حرص په خواري خوار كا
 شپه او ورځ ئې خپل طاعت وته بيدار كا
 مخ ئې تل په ميخواري لا په قمار كا
 له حلالو ورته لا خواړه مردار كا
 ولي وركړه د هر چا پخپل مقدار كا
 خوار هغه شه چه په دا باندي انكار كا
 څوك په سر څوك په سينه پسي رفتار كا
 چه په توره شپه په تور كاني گذار كا
 د نظر حجاب ئې غرنه ئې ديوار كا
 نه يواځي ذكران د ده اذكار كا
 تقديسات همه اشيا د خپل دا دار كا
 د دوران په زلزلو به ئې مسمار كا
 په بخيل به د بخيل خزانه مار كا
 ظالمان به ځان سوخته په دغه نار كا
 چه ستم په بې وزلانو ستمگار كا
 چه بې شرعي لږ د چا خاطر آزار كا
 كه هر څو لثيم په كور كښ زر انبار كا
 ځان ظالم په طوق د لعن گرفتار كا
 پرې انبار به د خصمانو بد كردار كا
 پكښ كړ ځني د گلو څوك د خار كا
 هم هغه به وريبي چه كښت و كار كا
 تعلق به دانا څه په مستعار كا
 مرد هغه چه پخپل لاس ئې تار په تار كا
 بدايي په پلي ولي شهسوار كا
 د سبب په غنا څه څوك اعتبار كا
 د زوال ويره ئې نشته نه ئې ډار كا
 چه بهتر د موجودات پرې افتخار كا
 كه د درست جهان بادشاه شي ځني عار كا
 ما د خدای تر هسي رنگ ځوانانو څار كا
 ناپوهان به ورته وائي چه ايثار كا

که گنج غواړې رنځ کوډه عبدالقادره
مزدوری به ئې هم ومومی چه کار کا

قصیده

که د نښته په یقین کښ درغلی^۱
 په مزریو ئې شرف دی د سگانو
 که ئې سپی په شور دریاب کا ژبه تره
 د کمال ویره ئې هیڅ د زوال نښته
 تمامی عالم درود ور باندي وائی
 موجودات واره لښکر د دې بادشاه دی
 انبیاء ئې د لښکر جماعت دار دی
 نقیبان دی نقباء چه اهتمام کا
 هم پدا امید ادریس علیه السلام د زرگری کا
 د صالح علیه السلام ناقه تل سر وهی له کانیه
 د خلیل علیه السلام غندی به خلاص شی له نیرانه
 عرش ئې تخت چه باندي ناست دی عدالت کا
 جبرائیل علیه السلام ئې جلو دار زین پوښ په غاړه
 میکائیل علیه السلام مکیال په لاس خدمت ئې دا دی
 اسرافیل علیه السلام ئې نی نواز حکم ته گوری
 عزرائیل علیه السلام ئې دی شحنه، دورخ ئې حبس
 و صدیق ته ئې به وخت د رحلت ووې
 چه انکار کا څوک د تا له خلافته
 چه رانجه کا د صدیق رضی الله عنه د قدم خاوری
 حق ویل د توکل په قوت کیږی
 چه حیا د عثمان رضی الله عنه پر یو شی په خلق
 حد د چا دی چه علی رضی الله عنه سره سیالی کا
 څلور واره څلور رکنه د اسلام دی
 محبت د هر اصحاب په زړه کښن ځای کړه
 د اصحابو محبت قلب سلیم کا
 که په چا د محبت په چا د نه وی
 په حرمت د کربلا د شهیدانو

د کوڅې د سپی ئې تلی څټه تلی
 چه انکار کا دغائی دی دغلی
 هغه دم به ئې اوبه شی عسلی
 لایزال ئې دی کمال لم یزلی
 ځنی ځنی په خفیه ځنی جلی
 نمر سپورمی ستوری ئې واره مشعلی
 سپاه نه پریردی چه کا بد عملی
 دا د تا دوئی خدمت ښه راولی
 که ئې ساز د براق ځل کا بڅملی
 چه ئې نشوم په لښکر کښ پرتلی
 که د ده په عشق کښن نه ئې خللی
 چه اودس پرې کا کرسی ئې صندلی
 په رفتار نکا یو دم معطلی
 چه غلې ئې و لښکر وټه تلی
 بې دې کاره په بل ندی مشغلی
 د دین غله ئې بې عزته ورولی
 نائب یې ځما په حکم ازلی
 د هغو په دین کښن پریوزی ارچلی
 هاله کشف غطا شی د هر ولی
 د عمر غندی بل څوک توکلی؟
 په ایمان به درست جهان شی ممتلی
 ورته خدای وې ”لافتی الاعلی“
 د اسلام کوټه بې دوی وه خللی
 چه حاصل د شی د خدای پیژندگلی
 نه هغه کا چه ئې زړه وی عللی
 رافضی شوې، خارجی، معتزلی
 هم می لیری کړه له زړه طول املی

۱. یعنی دروغ او کوټه والی.

يا الله عبدالقادر ور خنى خلاص كړې
په حصار كښ د هوا دى قبلې

قصيده

مرد هغه چي بخښنې لکه درياب وى	په ښه بد باندي مشفق لکه آفتاب وى
لکه مخکه هسي پست په تواضع وى	د واره عالم مرجع وى هم مآب وى
په ثبات کښ تر غره لا ثابت قدم وى	په صفا او په نرمي کښ لکه آب وى
تل ئې وچولې د مياشتي غندي ويل وى	دوست دښمن ئې له دیداره کامياب وى
قناعت لکه همای په استخوان کا	نه ظالم نه حرصناک لکه عقاب وى
چه د ظلم لمبې بلی په عالم شی	پرې بريان د ده خاطر لکه کباب وى
په نعمت کښ شکر کا په محنت صبر	زړه ئې ټينگ په مسب نه په اسباب وى
په قضا د حق راضی خورم خورسند وى	ورته يو جنت دورخ ثواب عقاب وى
يو زمان ئې زړه خالی نه وى له يادو	که په ناستي که په تلو که په خواب وى
اوامر لکه سنت ادا کوينه	پټ خرگند له نواهي په اجتناب وى
که اشيا ورته ښکاره کماهي شی	مناجات ئې ”زښي علما“ يا وهاب وى
عام عالم ته ناست ښکاريري په رفتار کښ	د وصال تر شپې لا تله د ده شتاب وى
له تاثيره ئې بد ښه، لکه مس زر شی	په لمبو د عشق سوخته لکه سيماب وى
خو چه گزري د دنيا په خرابات کښ	په باطن کښ آبادان ظاهر خراب وى
د دک سيند غندي آواز نکا بهيري	نه پرشوره پر غوغا لکه سيلاب وى
د دانا سوال خواب په ادب ورکا	و احمق ته ئې په پټه خوله خواب وى
د ښو بوى ئې په همه ديار پريشان وى	درست وجود ئې په معنا د مشکناپ وى
په ظاهر جامه له خلقه سره خلق	په باطن کښ تابعين وى يا اصحاب وى

هغه مرد ولی گڼه عبدالقادره

چه عمل ئې په سنت او په کتاب وى

قصيده

شگفته په باغ او زاغ شول د بهار گل	هم په بام هم په کوخه هم په ديوار گل
نه يواځي گل د گلو بوتې وينو	بادام گل شفتالو گل وينو انار گل
هر اشياء د مخکي گل پروردگار کړه	جمادات گل نباتات گل کل اشجار گل
کاني بوتې خار وخنس په گلو پټ شول	د همه وارو عيبونو شو ستار گل
چه د سترگو نظر لگي واره گل وى	وپاندي گل د وروستو گل يمين يسار گل
هيڅ يو ځای خالی له گلو پاتو نشو	په بازار گل په صحرا گل په کوهسار گل
که اسمان په شپه په ستوريو ښايسته وى	لا ترې مخکه ښايسته کړه په بهار گل

عندليب نارې وهی چه سيل کانی
لا تر کوره کوردید پروت په گور کنبی ښه دی
د بهار په سيل جونه زلمی کښیردی
د دلبر صورت تمام لکه گل روغ دی
می گلگون، ساغر گلگون ښیننه گلگونه
د بهار په سيل و خوځه له کوره
چه گلونه بویوې احتیاط بویه
چه د گلوهار په غاړه نازنین کا
خاص او عام ئې بهره من په ننداره شول
چه د یار له وصله ښاد وی گل به گوری
چه بې یاره د بهار په سيل درومم
په هزار رنگه گلونه شگفته شول
چه دا هسی ئې په ډکه خوله خندا کړه
په هوس په خوشحالی ئې آموخته وې
بلبل هیڅ نه ؤ خبر د عشق له تاوه
چه د سرای په مخکه وا د پسرلی گل شی
دا رنگ گل چه په سپر کال د غواص او شول
چه نښان د خپل اشنا ور ځنی مومی
په بیاض کنبی می د شعر ډول ډول
شگفته دی تر دا ښه هزار هزار گل

قصیده

د بقا بهبود ئې نشته فانی ده
د دنیا د خلقو کار راته ښکاره شو
دا چه ته ئې ودانی گڼې ناپوهه
تارکان به ئې دلې هورې خوشحال وی
جمعیت د زړه په بخره د یکبین شو
د محنت په لاری څه که مراد غواړې
هندو هم په خوله وئیل کا چه خدای یو دی
نفسانی کارونه کفر ور ښکاریری
په پرینبول به د مراد مراد حاصل کړې
په دنیا چه مینه کاندې نادانی ده
د سیلاب په مخ ئې کړې ودانی ده
د عاقل تر فهم عین ویرانی ده
تر حاصل د راغبانو پښیمانی ده
د دو بین په بخره شوې پریشانی ده
ستا د مراد تر منځ پرده تن آسانی ده
و قضا ته ځان سپارل مسلمانی ده
چه ئې بخره له ازله روحانی ده
گام په کام د پاسه کښیرده کامرانی ده

چه په لهُو په لعب ئې ضایع نکړې
 نورانی ئې په طاعت په عبادت کړه
 چه ماډون له حقه نه وی شیخی کاندې
 چه ئې صرفه د پیرانو په خدمت کړه
 خود پرست د عاشقی ته هوس نکا
 تحیر په موافق د معرفت دی
 په یوه دانه اوه سو دانې اخلی
 پاس د زړه په آس قدم، پاس د نفس کړه
 د مزری غنډی سرکوز نه خې په لاری
 پوښتیده به هر یو شی له رعیته
 حکومت ناستې په پل د جهنم دی
 رعیت لکه رمه له لیوه ژغوری
 په ستم ئې تمامی جهان خراب کړ
 که رستم غنډی خوان لاندی کړې دا څه شی
 عالیشان به په نخوت په کبر نشې
 پیدا قول متفق دی هونبیار واره
 که خبر په حقیقت یې د خبرو
 خپله ژبه ئې په ځان باندی بلا شوه

ځان تر هر چا کم گڼه عبدالقادره

که پوهیږې هم په دا کښ کلانی ده

قصیده

په زړگی باندی می غم انبار انبار شی
 همیشه را څخه ناست او سر په څنگ کښ
 بنایسته د چین ماچین که د بل ملک دی
 ستا له حاله به و تا و ته څه وایم
 دا رشتیا ویل ترخه په سپری لگی
 په ترخو کښ نفعه زیاته تر خوږو ده
 چه ویل د نیکخواه نغوری پرې عمل کا
 د زړه غور باسه و ما ته چه ووایم
 د صورت خوبی همه په عاریت ده
 په راتله د همه واره تار په تار شی
 ستا په ناست می زړه آرام نیسی قرار شی
 همگی د ستا تر کښلیه مخه څار شی
 پت احوال به مو په مو درته آشکار شی
 چیری نه وی چه خاطر د پرې آزار شی
 باندی ځکه رغیدنه د بیمار شی
 هم هغه به پخپل عمر برخوردار شی
 خو خبری چه گوهری ترې نثار شی
 څه خوبی به د دانا په مستعار شی

ستا پخوا بنايسته هم و وار ئي تير شو
 دَ بنايست خو دِ يو خو ورخي باقي دي
 صباحت به دَ بدل په قباحت كا
 دغه مخ چه دِ تر گل بنايسته روغ دي
 دا چه اوس در پسي گززي دلي دلي
 دغه ناز به دِ بدل واره په نياز شي
 هم هغه چه اوس بلا د تا آخلي
 ستا وينسته به لکه خار ور باندي خرخي
 دَ پتو په خاي به ناست بي په مجلس کبن
 دا چه اوس دِ په ليدکو نه مريزي
 گه گهي چه تير ساعت درته زره ياد كا
 که د خوي خصلت دَ بنو وي خوبن به اوسې
 دَ سيرت خوبي پيدا کړه چه باقي ده
 مټ په علم په ادب به ښه خلقت کړه
 خود به علم خوي ادب درته بيان كا
 نيك انديش نيكو ويونكي نيك کردار شه
 کميني کړه چه هر چا و ته عزيز وي
 هميشه خوله پته اوسه په مجلس کبن
 که د سر درومي دروغ مکړه رشتيا کړه
 له هيچا نه غيبت مکوه چه اور دي
 سخن چين مه شه نام چه په قيامت به
 چه وعده وکړي له چا نوره ئي مکړه
 قناعت پخپل قسمت کړه حريص مشه
 سخاوت کړه که په لږ وي که په ډير وي
 شجاعت په موافق دَ شريعت کړه
 بي قضا دَ نشته مرگ په غليم مټ کړه
 فخر مکړه په دنيا دَ هندو هم وي
 له هغه مجلسه تنسته په کروهونو
 ناست ولاړ دِ له هغه زلميانو ستا وي
 چه ئي مينه په شرير وي دِي شرير شي
 چيري نه چه و زنا و ته زړه هسک کړي
 دَ دوزخ دَ عذابونو به لا سخت وي
 بنگ شراب مخوره چه ورخ دَ قيامت شي

پخپل حسن به ستا خرنگ اعتبار شي
 پژمرده به دِ د مخ تازه بهار شي
 چه د تور وينسته ښکاره په سپين عذار شي
 د وينستو په ټوکيدل به لکه خار شي
 همگي به لتا بيارته په وار وار شي
 خوک به نه وي چه د ناز د خريدار شي
 تر بلا به ورته بد د تا ديدار شي
 چه په تا مين لتا بوس و کنار شي
 اوس د ناسته که په غير کبن د خپل يار شي
 هم هغه چه تا ته گوري به ئي عار شي
 ستا به سرې اوښکي رواني په رخسار شي
 که خصلت دَ بدی وي ستا به زار شي
 په دنيا په آخرت به دِ په کار شي
 چه دلي هورې دِ جوړ پرې کاروبار شي
 خو خويونه به خما و تا ته شمار شي
 چه ممد دِ په هر کار پروردگار شي
 کبر مه کوه آخر کبرجن خوار شي
 په ضرور دِ ستا د خولې ويل اظهار شي
 دروغجن سپري بي قدره بي وقار شي
 کل طاعت به دِ سوخته په دغه نار شي
 دا دوه گروهه په دوزخ کبن گرفتار شي
 فرق پدا د مسلمان او د کفار شي
 د ازل ويش به نه لږ نه به بسيار شي
 پدا خوي سپري هر چا و ته رويدار شي
 بي له شرع به لتا که خوک آزار شي
 که په لاس د همه واره ذوالفقار شي
 د مؤمن په بنو خويونو افتخار شي
 چه ويل پکبن د شر يا د اشار شي
 چه پتا کبن ئي ښکاره د بنو آثار شي
 هر چه مينه په اخيارو کا اخيار شي
 خواني مرگ به په دنيا کبن زنا کار شي
 په قيامت چه بوي روان د ده مردار شي
 خمر خور د بت پرستو په قطار شي

يو ذره خلاف د شرع قدم مبرده
 كه پدا وټل عامل شې ځما ځانه
 د كتاب په موافق د ستا رفتار شي
 ستا مكان به د جنت تخت الانهار شي
 ستا په شعر آفرين عبدالقادره
 په پښتو خو به هم هسي رنگ گفتار شي

قصيده

چه دلې نشوې په شرع مستقيم
 كه په اور د رياضت خپسرو سوځې
 د گناه توري د سترگو په اوبو ځي
 چه هيڅ زيرمه د عقبا د سفر نكړي
 عاقبت به د ارمان اورغوي ژوي
 د غليم په وټل ولي كړې كارونه
 د دانا صحبت صحت د رنځور زړه دي
 چه راضي پخپل قسمت نه ئې حرص كړې
 مگر سترگي ئې د گور خاوري مړې كا
 غاښ مات شوې په خوړل د كانيو ښه دي
 د الله الف همسا ده پر تكيه كه
 كه په خوله كلمه لولي نمونځ روژه كا
 د دنيا كارونه وهم خوب او خيال دي
 چه بې حقه نور باطل ورته ښكاريري
 چه موجود ئې موجودات كړه له عدمه
 خوشحال كړي ئې هرڅوك پخپل خپل كاردی
 نا اميد ئې له درگاهه هيڅوك نه ځي
 چه به چا ورسره بد كړه ده به ښه كړه
 چه په خوي د خدای په خوي و صفت شوي
 د نمرود لمبې ئې ځكه باندې باغ كړ
 په صفت د كميني آدم صفي شو
 د ارشاد صابون اثر ور باندې نكا
 په آزار ئې اسمانونه په لرزه شي
 چه دايم د مظلومانو ويني پشومي
 چه په حال د مسكينانو ترحم كا

د صراط په لار د وينم هورې بيم
 لاله زار به درته اور شي د جحيم
 له ژړا د قراري نكا اشيم
 د دنيا په سراي كښ ځان گڼي مقيم
 د هغو چه شيطان يار شو، نس ندیم
 كه ته نه يې د خپل ځان سره غليم
 د ناپوه صحبت عذاب گڼه اليم
 سكه پيدا كړه بې قدیم بل قسیم
 مور به نشي حرصناك په زر و سيم
 نه يوه نمرې خوړلې د لئيم
 په ملا خم مشه مخلوق ته لكه جيم
 دروغجن دې منافق سره سهيم
 تعلق به پوري څه كاندي فهميم
 هم هغه سپرې دانا بوله حكيم
 څه مشكل كه ژوند وي عظام رميم
 په هر چا باندې ئې لطف دې عميم
 تفاوت د نيك او بد نكا كريم
 مصطفی ﷺ ته وركړ خدای خلق عظيم
 ځكه هسي رنگ زغموني و حليم
 چه خليل ﷺ شو و قضا وته تسليم
 په صفت د تكبر شيطان رجيم
 سیه زړه دې ازلی سیه گلیم
 هر ظالم چه په ژړا كاندي يتيم
 ظالمان به پيالې وڅښي د حميم
 په هغو باندې به رحم كا رحيم

چه ولاړ نشې په غفلت عبدالقادره

كه پوهيري غنيمت دې دال و ميم

قصیده

یاره ستا د هجر غم راته دریاب شو
ستا په تلو می د خونیی بساط و نغینت
که پخوا می ډیر دردونه و لیدلی
په معنی کښ ختک تیغ و ته ئې آب وې
خدای له مورې لا پتا باندې مین و
د مخ آب ئې هر گور ډیر و بې حساب
زر ریزی ئې لکه گل په واجبین وه
دوست دښمن ئې له جماله بهرې ور و
در گور به ئې له لعلو ریژیدون کړ
سپک وئیل ئې هرگز نه وتل له خولې نه
د ارمان د دانو ډک لکه انار ولاړ
له اندوهه رڼا ورځ لکه تیاره شوه
چه ئې خوب په پالنگ نه کیده بې گلو
په هغو رخسارو پریوتلې خاوری
چه دا هسی رنگ ځوانان پکښ پراته دی
د رستم د اسفندیار د ځواب ځوان و
عطار د ئې په اسمان مرثیه وایی
په بهانه د بارانه څه ده وفات کړ
غواصی کوم د اونیو په دریاب کښ
په ژړا په واویلا له مورې بیل شو
کله د خپلو په دعا جنت مونده شی
درویش کاله د ده عمر زراته نوی

تر نظر می د دنیا هوس سراب شو
مهیا راته د غم واړه اسباب شو
لا می ستا په جدائی زړه کباب شو
غوځول به اوس په څه کا چه بې آب شو
چه رحلت د له دنیا پدا شتاب شو
مستسقی به ئې په تش لیدو سیراب شو
نه به تر یو په وخت د داد لکه سحاب شو
د هر چا د زړه ارمان د ده شباب شو
چه گویا به په کلام با صواب شو
چه به چا و ته په قهر و په عتاب شو
د ژوندون له باغه کله مزه یاب شو
چه غروب د ده د کښلی مخ آفتاب شو
په بستر د خاورو څه رنگه په خواب شو
شما ت ئې چه په گلو د گلاب شو
په اسمان باندې ډیر فخر د تراب شو
د قضا حکم پرې راغی لا ځواب شو
د زهره له لاسه مات چنگ و رباب شو
فلک هم د نوحه گرو په حساب شو
نه ئې مومم معظم^۱ در نایاب شو
بیلتون هیخ زړه سوخی نه وکړه قصاب شو
سکه بې شکه وا په ده د جنت باب شو
د هجرت حساب په حکم د کتاب شو

چه د ښهر ودانی و ځنی ووت
سرای ته څه عبدالقادر درومی خراب شو

قصیده

همیشه می ستا له غمه مشغولا ده^۲
خپل پردی را ځنی واړه کناره شول
ستا له پسه راته پاتې ښادی دا ده
چه تل مله ده را سره اندیښنه ستا ده

۱. معظم د خوشحال خان ختک له اولادې څخه و، دا قصیده د ده مرثیه ده.

۲. دا قصیده د خوشحال خان پر وفات ژړا او مرثیه ده.

په بهانه د آه خپل دم را ځنی درومی
 اُونېکي هم د وچیدو له ویری ولاړې
 نا آشنا همیشه خوښ گزری هوس کا
 د غم تخم آشنایی ده که ئې گورې
 د هجران غشی په هره سینه لک دی
 څوک چه وایی تر بلا بلا وی سخته
 جدائی په نابودی سپری راضی کا
 دا چه وائی بد ژوندون تر مرگ بتر دی
 مرثیه به د په هسی مضمون وایم
 د تا درد می په بې دردو پیرځو نشی
 د فراق په اور د وسوم نو می وچ شو
 چه هر څیز د یادوم په زړه وریتم
 زه چه ستا په تلنی ږغ سره تیر نشوم
 په ارمان د ملاقات له موربه لاړې
 خپل پردی درباندي هیڅوک حاضر نشوه
 چه پیسه د پاتو نشوه و کفن ته
 له نا اهلو که د خپل و که پردی و
 خپل شامت به ئې دلی هورې خراب کا
 په وطن کښ مسافر غندی وفات شو
 خپل د نه و چه د حال ورته بیان کړی
 د دنیا خلقو خو واره درته شا کړه
 بې له صبره له تسلیمه چاره نشته
 په حرمت د پاک رسول چه په قران کښ
 د دوزخ له عذابونو په امان شې
 تر دلی په هورې خوښ وې فال د ښه دی
 نه یواځی هجران لوټ عبدالقادر کړ
 په هر ملک په هر دیار کښ دا غوغا ده

له همدمو بیهوده گله ځما ده
 له تودې تیغنی می گرمه ټټر لا ده
 په جهان کښ د غم بخره د آشنا ده
 معتبره و هر چا ته دا وینا ده
 چه و هر لوری ته غور باس زگروا ده
 کله سخته تر بیلتون بله بلا ده؟
 له ژوندونه په مرگ مینه د جدا ده
 اوس پرې وپوهیدم دا وینا رشتیا ده
 چه هیڅوک پرې نه پوهیږی چه د چا ده
 ستا د درد د درست جهان خوښی بها ده
 اوس می تل په وچو سترگو ستا ژړا ده
 لا چه ږیر می ژړوی د تا خدا ده
 که خواریرم پس له تا دا می سزا ده
 ځمور ستا د لیدو ژمنه په عقبا ده
 ڼه د پاتو مال او ملک نه د دنیا ده
 هم دا نخښه ستا د جود او د سخا ده
 ځنی تا لیدلې څو رنگه جفا ده
 چه بدی کا د هغو بدی جزا ده
 خیلخانه ور ځنی واره پسی شا ده
 له فانی دنیا د وړې ډکه خوا ده
 ستا تکیه پخپل څښتن پخپل پیشوا ده
 مور و وړې په قضا د حق رضا ده
 خدای په څو رنگه د ده کړې ثنا ده
 بهشتی شې شپه او ورځ می دا دعا ده
 خدای چه یښې د خوشحال نامه پتا ده

ترجیع بند

دريغه دريغه د دنیا خونه تالا کړې
 د غرخه غندی له خلقه تښتیدلی
 چه په مرگ سره له ځانه جدا کیږی
 په ژوندونی ځان بتر تر خاورو لا کړی
 ځان له واره آشنایانو نا آشنا کړی
 هغه واره لا تر مرگ پخوا جدا کړی

یو ساعت مه وی فارغ د خان له غمه
لیونی شوی چه چا نه پرینوی و ورته
په هوس می د همه خلقو خدا کړي
ودانی د جهان واره پسی شا کړي

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانې پت خوړلی

چه آخر د له فانی جهانته تله شته
که په تخت د پاسه کنسینې بادشاهی کړي
خه په کار که د په کور کنس سپین او سره شته
عاقبت د بیا له تخته پریواته شته
گمان مکره چه د بی عمله مله شته
ستا لا هیخ کله نرمی د خاطر نه شته
ورخ په ورخ شیرین یاران در خنی درومی
جمادات د جدایی له غمه ژاړی

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانې پت خوړلی

که هر خو وی بنایسته په رنگ رنگینه
تر ننه مخ پوری د نور د سپورمی هیخ شی
لا له رویه، سنبل مویه، تن سمینه
په سپورمی چه پلو واخلی و درینه
لطفات ئې زیات د گل تر لطافت دی
کنبلی مخ به ئې د گور خاوری بدرنگ کا
چه دا هسی احوال دی پدا دنیا کنس
نازک تن به ئې د گور چمچی وخورینه
پخپل حسن به خوک خه دماغ کوینه

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانې پت خوړلی

کشکی زه پدا جهان راغلی نه وی
یا می مرگ د هلكوالی په ساعت وی
چه په داغ د بیلتانه داغلی نه وی
چه می خپل پردی خوک پیژندلی نه وی
یا زوولی پوند په سترگو وی له خایه
یا خبر په بنه بد مه وی لیونی وی
چه د روغو په شماره شمیرکی نه وی
یا هوبنیار شوی تل د خان فکر کولی
په فکرونو د جهان نیولای نه وی

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانې پت خوړلی

په زرگی می د بیلتون لمبې بلیری
دا اسمان چه لکه ژرنده هسی خرخی
خکه اوبسی می د سترگو را تلیری
د دانو په خای یاران پکنس دلیری
کاروانونه په هر دم خنی چلیری
چه دا هسی بنه مین خبله بلیری
چه دا هسی رنگ شیرین یاران بیلیری
غافلان به په دنیا کنس خوشحالی کا
هرگز نور کارونه مه کره په دنیا کنس

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژړلی
د صحرا د ونو پانې پت خوړلی

په ارمان به یک تنها ووزې له کوره
خپل پردی به درسره درومی تر گوره

په لحد کښې به د واچوی یواځی
 غورزوی به درته خاوری لور له لوره
 تا به پریردی دوی به وچار وزی کور ته
 په بیلتون به ئې نارې وهې په زوره
 کیر نکیر به په هیبت در لره راشی
 چه ئې دواړه سترگی ډکی وی له اوره
 نور څه مکره په ژوندون عبدالقادره
 چه دا حال دی آی د زړه په سترگو گوره
 مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژپلی
 د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

مخمس

دا ځما زپگی زبون دی
 دی له عقله ډیر بیرون دی
 په دنیا پسی مجنون دی
 څه امید پدا ژوندون دی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 خبر شه د نوح ﷺ له حاله
 چه ئې عمر و زر کاله
 نشو خلاص د مرگ له حاله
 په ارمان لار له عیاله
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که څوک سیل د گلزار کا
 ننداره د نو بهار کا
 که پرې غور کاڼه بیدار کا^۱
 عندلیب هسی چیغار کا
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 په پسرلی گلونه وا شی
 په څو رنگ ئې تماشا شی
 چه خزان ور باندي راشی
 توری خاوری د بیدیا شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که د مرگ خاوری تر زړه کرې
 کور به وران د دنیا ته کرې
 خوشحالی به نوره نکرې
 تل به دا ذکر په خوله کرې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 چه جدا یاران تر زړه کرې
 په ژړلو لیمه سره کرې
 څو ژوندون په دنیا زه کرې
 آشنائی به نوره نه کرې
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی
 که هر څو نازک بدن شی^۲
 سپین تر گلو د سمن شی
 چه لحد د ده وطن شی
 د چمچیو په خوردن شی
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی

۱. که پرې غور د زړه بیدار کا.

۲. لکه گل هسی ئې تن شی.

که څوک جوړ لوی عمارت کا تر کسری ئې زیات زینت کا
په مثال ئې د جنت کا د مرگ سیند به ئې لت پت کا
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

اې چه خان او ملک نومې په دماغ په کبر درومې
تل به دا خونبسی نه مومې بند به شې د مرگ په لومې
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

په دنیا کښ که قارون شې لا تر ده به هم افزون شې
چه و قبر ته په یون شې خالی لاس به ترې بیرون شې
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

که ته ټولی کړې نگاری نبایسته پری رخساری
پس لتا به شی یا خواری یا به شی د نورو یاری
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

که سل زر د فرزندان شی لا به دوی په مرگ طوفان شی
ستا زړگی به پرې بریان شی لا به پاتو یتیمان شی
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

اې ځما ناپوهه دله نصیحت له مرو آخله
څو دنیا ئې ټولو له ولاړل دوی دا ئې پرینوله
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

که ئې وړاندې هاتیان ځی پسې دې په تخت روان ځی
لور په لوری ئې سپاهیان ځی خو به گونبسی له جهان ځی
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

که بادشاه د درست جهان شی سلطنت ئې د سلیمان شی
چه په حکم ئې دیوان شی ترې جدا به په ارمان شی
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

که هر څو ئې دولت ډیر شی تر حساب تر شماره تیر شی
چه د مرگ استواځی ویر شی^۱ پرې به زهر یا گنډیر شی
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

هر چه نغته د خپل نس کا د دنیا هوا هوس کا
بیهوده چاری عبث کا فریاد هسی رنگ جرس کا
نن لیدل، کاندہ بیلتون دې

۱. ویر شی، د قندهار په محاوره وړ شی.

چه به خواه ناخواه ترې ځینه نه د کا په دنیا مینه
ځان د تلونې وگڼینه د قیامت په غم د شینه
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

شپه او ورځ د عبادت کا ترک د واره معصیت کا
ځان د جوړ په شریعت کا تل د زړه ته نصیحت کا
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

اې خوب وپیه زړه بیدار شه د خپل ځان په غم گرفتار شه
له گناهه توبه گار شه تل په ذکر د قهار شه
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

ځبله مه تار په تاریزی یاران یو تر بل څاریزی
هیچیری مه ویزاریزی ویزار څه مه آزاریزی
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

چه وواپې چا ته یاره نور دنیا کړه تر ده څاره
سر بننده د یار دپاره زړه ساتل غنیمت شماره
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

سترگی وخورې دواړه توری چه باقی په فانی پلورې
په دنیا پسې تل بنورې دې دنیا وته نه گورې
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

اې چه ناست یې په تخت باندي په شا ځې په قهقهه خاندي
ځای د دې تر خاورو لاندي مرگ تل دا ډنډوره کاندې
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

چه جدا له ما محرم شو یو په سله می الم شو
ځما زړه جونگری د غم شو چه قائل پدا قلم شو
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

اې ځما دلبره راشه مانې مه گوه پخولا شه
وموسیره په خندا شه خوا په خوا را سره بیا شه
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

ځی می اوبسی لهر لهر وران می شو د خاطر بنهر
ناست په غاړه وم د نهر دا آواز ئې کړ په جهر
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

څوک چه غور پدا بیان کا څه امید به په جهان کا
کور به دې د دنیا وران کا دا وئیل به هر زمان کا
نن لیدل، کاندې بیلتون دې

که په حسن لکه نمر شی
 تر یوسف ښایسته تر شی
 خو چه قبر لره ور شی
 توری خاوری ئې په سر شی
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دى
 زه عبدالقادر نه ښایم
 خو مین پدا وینا یم
 هر زمان ئې ځکه وایم
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دى

قصیده

حاکمان او امیران د دې زمین
 هیڅ حاجت د عیان نشته و بیان ته
 همگی واره مذموم په خوی خصلت دی
 زه به هم یو څو خبری له دوی وایم
 علماؤ فضلاؤ ئې نفرت دى
 د بل وار نه ورکوی په پوچ ویلو
 د راجپوت د رافضی په استقبال ځی
 د مسجد په لوری شل شی نه ور درومی
 کله کله چه سر ووهی په مخکه
 خو د خلقو آزار ډیر کا د ده خپل وی
 د رشتیا خبره زهر ځنی مرینه
 هم هغه چه خوشامد کا مصاحب وی
 په میدان ئې شغالان په بریتو میژی
 تل ئې هجو د سخی د مړنی وی
 همیشه د ځان صفت د بل غندنه
 د محنت په ساعت ځی تحت الثری ته
 که دولت ئې لکه بحر بې پایان شی
 چه فقیر ئې په ور ور سی ورکړه پریرده
 یو درم ئې په ځای نه درومی له کوره
 خرڅ ئې واره په کالو او په گینه وی
 د یوې روپۍ په ځای چه لس آخلی
 د دهقان په خوارول ئې سترگی سرې سی
 چه لیدل شی په دوران د محی الدین
 خود ئې حال دى و هر چا وته مبین
 پکنس یو نشته بادشاه ته د تحسین
 چه نن عقل ځما زړه ته کړې تلقین
 په مجلس کنب ئې ارذال کښینی مکین
 غور کاڼه کا چه مذکور کیږی د دین
 عالمانو ته هسک نکاندی شراین
 تل ئې آس په پوچو چارو پسی زین
 سل منمته ږدی په رب العالمین
 په نیک خواه د عالم تل وایی نفرین
 خوش آمد دروغ تر شهدو پر شیرین
 لا ترې وی په بد ویلو ځنی خوړین
 د قالین مزی مزی وی د قالین
 د ممسک د بیدلانو کا تحسین
 خود پسند وی، خود نمای وی خویشتن بین
 د راحت به وخت قدم ږدی په پروین
 بیا ساتل وته چین راوړی په جبین
 په خواږه ویل ئې نکا زړه شیرین
 تل بې ځایه ورکول د ده آئین
 لکه ښځی آرایش کاندی تزئین
 هم هغه په رعایا کاندی امین
 په پتی چه زراعت و وینی شین

پیشکاران ئې په ابرو اشارت وکا
 رعیت چه داد خواهی لره ور ځینه
 ځان او مال ئې له کفارو په امان دی
 د مجرم جرس لا نه وی ثابت شوی
 رعیت د دوی دشمن وی دوی د دیو
 هر ظالم چه تعدی په رعیت کا
 که باور د پدا نشی ورسه گوره
 په قرآن کنس ”بئس مَثْوٰی الظالمین“

قصیده

دا کارونه چه نن کاندۀ عیانی دی
 چه په وهم فهم نه هغه بنکاریری
 گهی هسی کار بنکاره شی چه غمجن شی
 ساقی راوپه پیاله چه راته یو شی
 نن نسیم د پینور له لیوری راغی
 چه نن شپه مهمندو ووهلی توری
 لیند و غبر په غشیو وکر کشاد کانی
 چه لښکری د مظلومو اعانت کا
 لاله زار ئې شگفته په سره اهار کړ
 د بارې اوبه ئې سرې لکه شراب کړې
 یگانه زلمیو غبر وبله وکر
 توره شپه په تورو ورځ لکه سبا شوه
 همیشه پښتون مهمندو دی دروند کړی
 چه په طمعه د دنیا کاندی جنگونه
 یوسفزی چی زر ووینی ننگ پریردی
 په خوله هر پښتون د ننگ خبری کاندی
 زرنانی شه صدقه تر جانی ځوانه
 دا مثل دی تیغ په اصل غوڅول کا
 افریدی شنواری جنگ په غرونو کاندی
 مخ ئې ندی د کتورنځ د پرې ساز شی
 فریفته ئې په ویل مشه نفاق دی
 د مغل له دې لښکرو پروا مکړه
 په قسم ئې مبادا چه باور وکړې

هیڅ په خوا په خاطر نه ؤ اسمانی دی
 هونیار ځکه همیشه په حیرانی دی
 گاه کارونه چه سبب د شادمانی دی
 غم بنادی ثبات هیڅ نه لری آنی دی
 څو وینا ئې راته کړی زبانی دی
 چه وهلی نه افغان نه تورانی دی
 په سر تور توری وهی جانفشانی دی
 خدای ئې مل شه دا لښکری رحمانی دی
 هر چه دا بهار نه گوری زندانی دی
 د سربند کانی همه ارغوانی دی
 چه وهه فلانی وهه هندوستانی دی
 ځلیدل ئې لکه برق نیسانی دی
 که سبب ئې د خفت میر افغانی دی
 رنگ ئې ورک شه که رستم دستانی دی
 حریفان دی طامعان دی نفسانی دی
 ننگ هغه کا چه نانی ندی جانی دی
 پښتون ډیر دی اما څه په کار نانی دی
 د مهمندو توری اوس ندی کانی دی
 غوریه خیل په میدان جنگ کا میدانی دی
 چه نفاق کا همیشه په پښیمانی دی
 هغه څوک چه د لښکر په ویرانی دی
 اتفاق ئې سره نشته ځان ځانی دی
 سوگندونه ئې دامونه شیطانی دی

له بادشاه شاهزادگانو چه وسواس دی
 د سرونو نردبان ساز کړی باندی خيژی
 اخته شوی دوی په جنگ سلطانی دی
 مرتبې ته ختل نه په آسانی دی
 نه له چا ئې طمع شی نه له چا ویره
 خو خبری رشتیا کړی کرلاني دی

قطعه

زه چه هسی پخپل ځان باندی مین یم
 د خزان میوه بهار د بهار دی دی
 د جانان دی په جانان باندی مین یم
 تر بهاره په خزان باندی مین یم

مه د وینم لباسی په سترگو تورو
 هیڅ حرمت ئې لکه حق و په ځای نکړ
 زه پتا باندی مین یم ته په نورو
 میلمه شوی و یوسف په کور د کورو
 چه بنه خوی په څه پروا کړم له بدخویو
 قیمت لږ نه شو د در په اوبو شورو

د شیخ سعدی لاهوری خلیفه حضرت نبوی د وفات تاریخ:

چون منور گشت ازو زیر زمین
 در جوابم گفت "شیخ مؤمنین"
 از خرد جستم رحلتش
 شیخ سعدی قدوه اهل یقین

تاریخ د وبا د کال:

په هر کاله کښ د مرگ ماتم دی
 بڼه بڼه یاران ئې ځله جدا کړل
 وبا نیولی اکثر عالم دی
 تاریخ ئې راغلی چه "کال د غم" دی
 (۱۰۹۵)

د مجنون په مخه سپی په کوڅه راغی
 هغه دم ئې تر پښو پریوت مخ ئې کښل کړ
 چه په رنځ د پمن والی مبتلا و
 چه په چم کښ ئې لیدلی د لیلا و

دا مثنوی د نصیحت نامې د کتاب له ابتدا څخه دی، دا نصیحت نامه ټول د تجنیس په صنعت ده.^۱
 که د رحم نظر وکړې ربه ما ته
 د زړه مینه می به کړې له غیره ما ته
 ربه ته ځما خښتن زه بنده ستا یم
 تا به غواړم، تا به بولم تا به ستا یم
 ته قادر یې بڼه صورت ورکړې و ما ته
 توان د ښو خبرو غواړم را کړه ما ته

۱. افسوس چه دا نصیحت نامه مور ته نده را رسیدلې، فقط دغه خو د سر بیتونه ئې په یوه دیوان کښ لیکلی دی.

په تجنیس په نصیحت پندونه وایم
و معنو ته ئې میړه شه قدم وره

په نسیم د محبت لکه گل وایم
رساله به درته وایم په خو وره

مربع

(د خپل پلار خوشحال خان خټک په ستاینه او دعا کښ)

خوشحالی ئې په نصیب کړه لایزاله
خود پوهیږې هیڅ پښتون ئې نه و سیاله

خدای ئې تل لکه خپل نوم لره خوشحاله
خردمند نیکو سیرت نیکو مقاله

ورته یو سفال و سنگ دینار درم و
ورخ او شپه به ئې کاوه باندي ارغاله

ورکول ئې بې منته د حاتم و
وای په خان د هغه چا چه په ده گرم و

شجاعت لکه رستم هسی د ده و
شان د ده دی در ښکاره د ده تر قاله

شرم و ننگ لکه د ده و د چا نه و
شور د ننگی ئې په سر کښ پروت په زړه و

حل د هر مشکل کاوه شی له امواله
حقیقت په مجاز نقل دی محاله

حال د هر سپی ښکاره دی تر مقاله
حد د چا چه ئې خواب کاوه له قاله

خاموشی حلم ئې ډیر درلود بردبار و
خټک درست د ده په دور و نهاله

خار د سترگو د دښمن پر خپل بهار و
خپل پردی له ده همه شکرگزار و

اجنبی به ئې کم نه گانه تر زویه
آزاده و هیڅ ئې نه وړ مال مناله

اندیښنه ئې وه هر گوره ډیره لویه
افغان ده غندی چه وزیری بل بویه

نه و بل هسی نامی له زمینداره
نور هیڅ نه و د ده بې توری بې ډاله

نوم ئې لار و تر دکن تر قندهاره
نیم درم ئې هم کور نه ساته له عاره

خوښ خورم وه همگی د ده له جوده
خوش کلام و خوش معاش و خوش خصاله

خپل خپلوان ور ځنی واره وه خوشنوده
خاص او عام وه تل سودمن د ده له سوده

تر اندازه کم زیات نه و د ده کاره
تکبر په کبرجنو دی ملاله

تواضع ئې د هر چا کړه بې مقداره
تل به ده کړ کبرجن په کبر خواره

کم دَ ده تر خولې ترخه وتل و چاته
کرم وکړ په ده باندي ذوالجلاله

کلام ډير دَ ده شیرين وُ تر نباته
کار ئې د اوترحياته تر مماته

او رنگين شعر پسې ځنی بنکاريري
اوس نور څه وایم د هسی حال احواله

اور دننه دَ عاشق په زړه بليري
ارمان دا دی چه څوک لږ پدا پوهيري

لعل او دُر ئې دَ وينا په تار پييلي
لکه څوک چه دَ یار مخ کا نمر مثاله

لام او بې ئې دَ دلبرو دی ستایلي
لږ دَ ډيره ما دَ ده حال ویلي

(کتاب بشپړ شو)

دَ خُنو کلماتو اَملا

په دې کتاب کښې مورِد دَ لغاتو او کلماتو په لیک کښې ډیر ځله د اصلی املا لحاظ کړې دې، په اصلی قلمی نسخو کښې ډیری کلمې یو ځای یو راز بل ځای بل راز راغلی دی، دَ مَفغَناتو املا کله په مَفغَن ډول او کله په اصلی ډول دَه، دغسی هم دَ خُنو کلماتو دَ مختلفو قومونو دَ محاورو اشکال پکښې شته، مثلاً مصلی کله پخپل عربی ډول او کله مَفغنه مسله لیکلې، دغسی هم ویجاړ، اوجاړ - اوربل، وربل - برغ، غیر - محلت، مالت - اړاند، هپاند - دواړه ډوله راغلی دی. په داسی کلماتو کښې مورِد دَ اصل کتاب ډول غوره کي، ځکه چه دواړه ډولونه ئې صحیح دي، نوره املا دَ اوسنی مشهوری املا سره فرق نلري، دَ مجهولی او معروفی یاء تمیز شوی، او ضمیر غائب (ئې) او ضمیر مفرد د متلکم (بې) لیکل شوی دې.

دَ پښتو نادر لغات

	الف
بول: قول، وعده	امته: محتاج، پاسدار
برند: نيغ کتونکی	انند: خوشحالی، آرام
بکس: لبر، زره	اسره: طمع، توقع
بنبره: مچي، غالبوزه	اوری: اوریری
بور: پړانگ	اټاله: ایسار، حمله
پ	اوخار: څرگند، ښکاره
پیچومی: لوړتیا، بلندی	اهاړ: د گرمی موده
پخښو: ازاد، خوشی شوی، آرام	ارجل: ماتل، ایسار
پوتی: لبر شان	استواخی: ریبار، قاصد
پهوتپه: یو ډول هندي خټکی	آغله: ښکلی
پخساک: کړاو، زړه چاودون	ارغال: یرغل، حمله
پهی: پتی	ابلی: کانیزه مخکه
پت: غیرت، ننگ	ب
پاړو: منافق، بدچلن	بورجل: کوڅه
پیرل: اخستل	پرپر: هر کله
پریونه: پروین	بدایی: فخر، غرور
پرتلی: بارگیر	بدی: رشوت
پشومی: څښل	بلوسل: تعرض کول
پهوپه: خیرنه	بڼ: باغ، ځنگل
پتی: د مخکی یوه برخه	بری: ډیر کم مقدار
پلور: خرخول	بید بیدیا: ویجاړ بیابان
ت	پرېوگی: گردباد
تالا: تاراج	بدر: مکمله سپورمی، چنار
تکړ: مضبوط، چست، بهادر	بشر: بنده
تورتم: تاریکی	بلیردی: تاوول، نغښتل
تنی: د چا عزت ساتل	

تروپ: تاوان	خاروی: چارپای
تنکی: نازک، تروتازه	خوکه: جانب، طرف
تروپی: قرچه	خره: مجرد، د سپی حمله
تلیری: په غوړو کی اشیدل	خرخیدل: خرخ وهل
ترنبخ: پانه	خکړل: تړلی
تلې: غولی، میدان	خخواکی: قطره
تیغنه: نوی بټی	خ
ترو: تر هغه وخته	خله: پاتی، مضطرب
ت	خور: رنخ، تکلیف
تگی: فریب، مکر	خیر: تیز بین، دقیق
تپکی: غار، خندق	خ
تمیری: غپیدل، عبث خبری کول	خلقې: قدرتی، ازلی
تپانگ: آواز	خیر: خجل، شرمنده
توکیدل: د فصل سر وهل	خویری: خوړیوری
ج	خخله: خس
جند: اصل، زړه وهلی	خرخنبه: فتنه، وسوه
جگی جگی: مرحبا	خیال: فخر او مباحات، آرایش کول
جونگری: کودله	خت: کمیس
جړی: د باران اونی، زهر موره	خوشی: بیهوده، عبث، بیجا
جوک: وزن	خرغشکی: کینه لرونکی
چ	خپسر: آزاد، سربخود
چر: طرز، عادت، د چوغکی نارې	د
چم: کوخه، محله	داند: جنجال، غویل
چومی: د لیروک مرض	درنگ: معطلی، مکث
چوپا: خراب، برباد	دوک: حسد، عناد
خ	دمه: مکث، آرام
خله: یقین، اعتبار	دبنسه: دبنمن
خربنت: د غټ والی، شلند والی عمل	درغلول: محصور کول

س	دوند: غبار آلود
سوبه: فتح، ظفر	دږی وږی: پارچه پارچه کول
سته: ثروت، هستی	دلیری: اوریدل
سیاره: نفس تنگی	دریشت: یو ډول لوبه
سیند: رود	ډ
سپور: سوار، راکب	ډیران: د انبارو ځای
سیال: همسر	ډنډوره: جارچی
سخ: بخت، سعادت	ډاډ: اطمینان، تسلی
سمخ: بی حیا	ډال: سپر
ستی: په عشق کی سوځیدلی	ر
ستنه: شا ته کیدل	راغله: راتلل
سروب: بالکل، عیناً	رسی: ریسمان
ستون: معطل	رپړل: په عذابول
سیلی: طوفان باد	روخ: مقابله
سوپه: غار، سوری	روک: اختلاس
سیپی: صدف	ز
سکه: چهره، قیافه	زار: قربان، فدا
ش	زباد: ثابت، پایدار
شند: شاهین (مرغه)	زرخی: کږې سترگی
شپیلی: د نی تولکه	زیار: زحمت کش
شیتی: پیکان	زغمونی: جازب
شارونی: مینا (مرغه)	ږ
شلانډه: خادمه، سمسره	ږنگ: خراب، ویران
شین شین: بنکلیا	ژ
شومی: جرعه کول	ژمنه: وعده
ښ	ژواک: ژوند، حیات
ښانک: دلرگی طبق	ژوی: جاندار، حیوان

گہری: یو ساعت	غ
ق	غانبی: کوتل
قست: د کار کولو اراده	غارہ غہری: بغل گیری
قبلی: منل	غہری: زور، طاقت
ل	غنہ: نازک اغزی، لون
لونل: شیندل	غوخ: پری، قطع
لال: یو ډول شیرین انگور	ک
لگیا: مصروف	کانده: وروسته، پسته
لنبل: سفر کول، کوچ کول	کاختی: قحطی
لیردی: کوچ کول	کوگل: سینه
لولی: ډمه، بدکاره بنځه	کوکہ: چغه، فریاد
لوپل: قسم خوړل	کروری: ریز مریز
للیری: شاهدهی ورکول	کاسیر: بدکار
م	کنبل: ایستل، لیکل
مانہ: شکوه، گیلہ	کار: کان، معدن
مخی: مقابل، سیال	کوټ: حصار، انبار
مرجونہ: غواص، غوټہ وھونکی	کھنہ: گنجایش
منبود: کوشش، سعی	کوپارونہ: د کفر کارونہ
ملہ: پرندگان	کویلی کوئی: یعنی کویری او کوکو لری
منگور: مار	کپہ وپہ: شکل او شباهت
میزر: د غلہ گدام	کانہی: تیگی، ډبری
منبلی: زوړ	گ
مشال: رڼا، شمع، چراغ	گند: خس او خاشاک
مهال: موقع، محل	گزراند: گرځندوکی
مټ: قوت، سرعت	گرت: د گوتو په مینځ کی فاصله
مرغچچی: خرمهره	گړنگ: لوړ دیوال
مکیز: ناز، عشو	گوښی: یواځی، علیحدہ
	گوټ: کنج، زاویہ

ن

نشست: سپک، حقیر

نمنخن: محترم، عزتمند

نمنخنه: عزت کول

ناتار: ظلم، جبر

نمری: لباس، جامې

نولیری: غمگین کیدل

نبات: واښه، ترکاری

نتلی: وهل، ټکول

نغته: راپارونه، تحریک

نخا: گپا، رقص

نخول: زغمل، نولول

نالې: د اوبو ایستلو لار

نومړی: مشهور، نامتو

نخور: خلاصه، انجام، نتیجه

نمړی: لقمه، نواله

و

ورټ ورت: ژریدنه

وگړی: انسان، خلق، عالم

وچولی: تندی

ویل: یو قسم کالی

ولجه: لوټ، مال، غنیمت

ول ول: گنجی گنجی

ورخونه: ناله، د اوبو بند، اړخ

ونه: درخته، د قسم کلمه

ویاند: ویونکی، گویا

وزله: بهانه، چاره، سبب

ه

هواد: وطن، ملک، په فاصله

هیراند: بوخت، لگیا

هرگور: خامخا، البته

هیداد: ډرکه، بخرداری

هل: یوې، د فقیر آواز

هوډیالی: د عرادې او عزم خاوند

ی

یو: په ټوله، متحد

یون: رفتار، سفر، تلنه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**